C/2026/4094

31.7.2026

COMUNICARE A COMISIEI

Document de orientare privind sistemul general de protecție a speciilor de păsări – articolul 5 și articolul 9 din Directiva Păsări

(C/2026/4094)

Cuprins

Pagina

1. PREFAȚĂ 2
2. DOMENIUL DE APLICARE ȘI OBIECTIVELE DIRECTIVEI PRIVIND PĂSĂRILE 5
   - 2.1. Domeniul de aplicare 5
   - 2.2. Obiective 6
3. ARTICOLUL 5 DIN DIRECTIVA PĂSĂRI 8
   - 3.1. Textul articolului 5 8
   - 3.2. Considerații generale 8
   - 3.3. Noțiunea de caracter „deliberat” în sensul articolului 5 din Directiva Păsări 10
   - 3.4. Luarea de măsuri preventive pentru a evita producerea vătămărilor deliberate 11
   - 3.5. Interdicții specifice în temeiul articolului 5 12
   - 3.6. Punerea în aplicare a articolului 5 15
     - 3.6.1. Necesitatea unui cadru legislativ complet și eficient 15
     - 3.6.2. Integrarea cerințelor prevăzute la articolul 5 în procedurile de autorizare 16
     - 3.6.3. Exemple de activități care pot intra sub incidența articolului 5 și de potențiale măsuri preventive 17
4. ARTICOLUL 9 DIN DIRECTIVA PĂSĂRI 32
   - 4.1. Textul articolului 9 32
   - 4.2. Considerații generale 33
   - 4.3. Condiții de aplicare a derogărilor în temeiul articolului 9 35
   - 4.4. Rolul articolului 9 în asigurarea realizării obiectivelor Directivei Păsări 45
   - 4.5. Articolul 9 alineatele (3) și (4) 46

Anexa I: Aplicarea derogărilor în temeiul articolului 9 din Directiva Păsări în ceea ce privește gâsca cu obraji albi . 47

Anexa II: Aplicarea derogărilor în temeiul articolului 9 din Directiva Păsări în ceea ce privește cormoranul mare ... 55

1. **PREFAȚĂ**

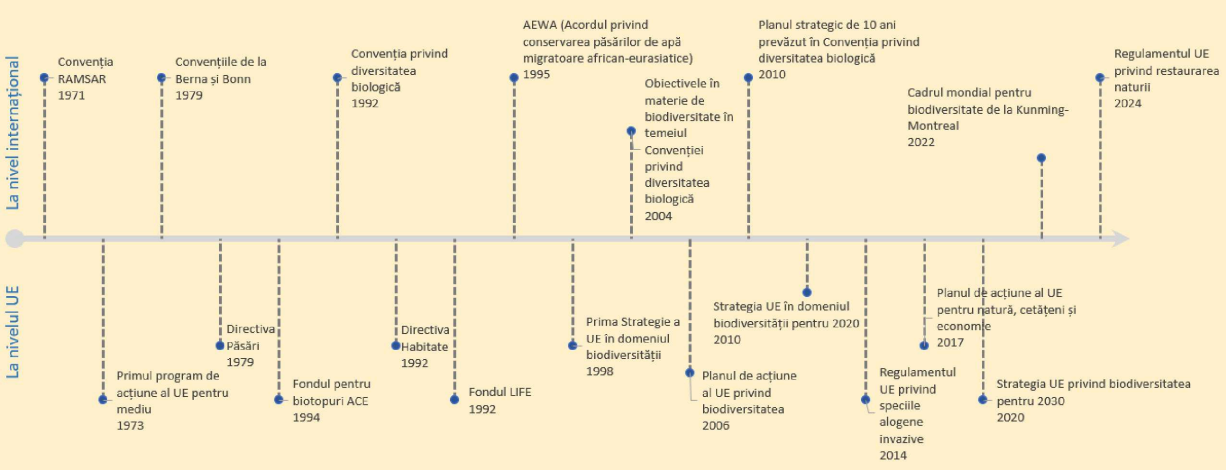
Directiva 2009/147/CE privind conservarea păsărilor sălbatice (Directiva Păsări) ([1]) este un pilon esențial al politicii de mediu a UE. Aceasta demonstrează angajamentul UE față de conservarea biodiversității la nivel mondial și continuă să asigure protecția speciilor de păsări în întreaga Europă.

Adoptată în 1979, Directiva Păsări a constituit răspunsul politic la protestele publice de amploare cu privire la declinul dramatic al vieții păsărilor. Pe fondul migrației păsărilor și a faptului că acestea nu recunosc granițele naționale, a reieșit în mod clar că eforturile de conservare ar fi mai eficace dacă ar fi coordonate la nivelul UE. Păsările reprezintă, de asemenea, un indicator indirect semnificativ pentru starea biodiversității și sănătatea mediului. Prin urmare, Directiva Păsări a conferit o nouă dimensiune conservării florei și faunei sălbatice, bazată pe protecția și gestionarea habitatelor, precum și a speciilor, deoarece a devenit din ce în ce mai evident faptul că, pentru a proteja o specie, se impune și conservarea habitatului acesteia.

Deși există încă provocări care trebuie depășite pentru a asigura populații de păsări sănătoase pe termen lung, Directiva Păsări continuă să stabilească standardul pentru conservarea păsărilor în cele 27 de state membre ale UE.

Figura 1

Cronologia principalelor inițiative ale UE și la nivel internațional pentru natură și biodiversitate

DECLINAREA RESPONSABILITĂȚII

Prezentele orientări interpretative vizează clarificarea dispozițiilor prevăzute la articolul 5 și la articolul 9 din Directiva Păsări, compilând totodată jurisprudența aplicabilă a Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE). Orientările nu sunt obligatorii din punct de vedere juridic și nu creează noi obligații juridice. Acestea prezintă mai degrabă o serie de clarificări pentru a sprijini statele membre în procesul de elaborare a măsurilor naționale de punere în aplicare cele mai adecvate contextului lor specific.

Acest fapt nu aduce atingere jurisprudenței ulterioare a CJUE, rezultatului testului de rezistență în curs al Directivei Habitate și al Directivei Păsări și pachetului de propuneri de simplificare a sarcinilor administrative prezentat de Comisia Europeană ([2]). În special, în cadrul pachetului respectiv, Comisia a propus unele dispoziții care ar asigura

([1]) Directiva 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind conservarea păsărilor sălbatice (Versiune codificată) (JO L 20, 26.1.2010, p. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/2019-06-26).

([2]) Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, „Simplificare pentru o competitivitate durabilă”, COM(2025) 980 final.

faptul că cerințele în materie de protecție a speciilor prevăzute la articolul 5 din Directiva Păsări nu sunt interpretate într-un mod excesiv de restrictiv sau împovărător, fără a compromite realizarea obiectivelor directivei ([3]). O revizuire a acestor orientări se poate dovedi necesară în urma rezultatului procesului legislativ.

Cadrul general al Directivei Păsări

Directiva Păsări protejează toate speciile de păsări care se găsesc în stare sălbatică pe teritoriul european al statelor membre în care este aplicabil tratatul (articolul 1) ([4]).

Recunoscând importanța asigurării unui echilibru între necesitatea esențială de a proteja mediul înconjurător, inclusiv prin conservarea speciilor de păsări, și alte interese vitale, articolul 2 din Directiva Păsări impune statelor membre să ia măsuri pentru a menține populația tuturor speciilor care intră sub incidența articolului 1 la un nivel care să îndeplinească condițiile ecologice, științifice și culturale, ținând seama în același timp de condițiile economice și de recreere sau pentru a adapta populația la nivelul respectiv.

Directiva Păsări urmărește acest obiectiv în principal prin intermediul a doi piloni principali:

1. protejarea habitatelor speciilor de păsări (protecție la nivel de sit) și

2. stabilirea unui sistem general de protecție pentru toate speciile care fac obiectul anumitor interdicții (protecția speciilor).

Primul pilon se referă la regimul de protecție la nivel de sit prevăzut în Directiva Păsări și se întemeiază pe articolele 3 și 4 din aceasta. Articolul 3 impune statelor membre să ia măsuri pentru a conserva, menține sau restabili o diversitate și o suprafață pentru habitate suficientă pentru toate speciile de păsări menționate la articolul 1. În temeiul articolului 4, ariile de protecție specială (APS) sunt clasificate în vederea conservării celor mai adecvate teritorii pentru speciile enumerate în anexa I la directivă și pentru speciile migratoare care apar în mod regulat. După clasificarea unui sit, acesta devine parte din rețeaua Natura 2000 și face obiectul regimului de protecție prevăzut la articolul 4 alineatele (1) și (2) din Directiva Păsări și la articolul 6 alineatele (2), (3) și (4) din Directiva 92/43/CEE ([5]) (Directiva Habitate) în temeiul articolului 7 din directiva respectivă ([6]). Pentru fiecare APS, statele membre trebuie să definească obiective de conservare specifice la nivel de sit și să stabilească și să pună în aplicare măsurile de conservare necesare ([7]). În cele din urmă, planurile sau proiectele care afectează APS pot fi aprobate numai dacă nu au un efect negativ semnificativ asupra integrității sitului. Cu toate acestea, în conformitate cu articolul 6 alineatul (4) din Directiva Habitate, un plan sau un proiect care ar putea avea un impact semnificativ asupra unei APS poate fi realizat, cu toate acestea, din motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social și economic, în lipsa unei soluții alternative și dacă se iau măsuri compensatorii pentru a asigura coerența rețelei de APS.

([3]) Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind accelerarea evaluărilor de mediu, COM(2025) 984 final. Mai precis, articolul 8 din propunerea de regulament privind accelerarea evaluărilor de mediu propune ca, în cazul în care planurile și proiectele au adoptat măsuri de atenuare adecvate și proporționale pentru a evita uciderile și perturbările, în scopul evitării efectelor negative semnificative asupra populației speciei în cauză, în ciuda faptului că ar putea exista efecte negative asupra exemplarelor individuale din speciile respective, astfel de ucideri sau perturbări să nu fie considerate deliberate în sensul articolului 5 din Directiva Păsări. La momentul publicării prezentului document de orientare, această propunere de regulament nu fusese încă adoptată. Cu respectarea deplină a colegiuitorilor, care au competență exclusivă în ceea ce privește adoptarea legislației UE, punerea în discuție a respectivei propuneri nu intră în domeniul de aplicare al prezentelor orientări. Prin urmare, o revizuire a acestor orientări s-ar putea dovedi necesară în urma rezultatului negocierilor legislative privind prezentul regulament. Același lucru este relevant și pentru Pachetul privind rețeaua europeană, încă neadoptat la momentul publicării prezentelor orientări https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_25_2945.

([4]) A se vedea cauzele conexate C-473/19 și C-474/19, Föreningen Skydda Skogen, punctul 36. Comisia a elaborat o listă a speciilor de păsări sălbatice care intră în domeniul de aplicare al directivei (lista păsărilor): https://circabc.europa.eu/ui/group/3f466d71-92a7-49eb-9c63-6cb0fadf29dc/library/f3bdeb3b-55c0-47a1-8482-e9a91b126b69/details.

([5]) Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (JO L 206, 22.7.1992, p. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/2025-07-14).

([6]) Articolul 7 din Directiva Habitate supune APS cerințelor de gestionare la nivel de sit prevăzute la articolul 6 alineatele (2)-(4) din Directiva Habitate. Pentru mai multe informații cu privire la aceste dispoziții, consultați „Gestionarea siturilor Natura 2000: Dispozițiile articolului 6 din Directiva 92/43/CEE privind habitatele https://data.europa.eu/doi/10.2779/02245.

([7]) Obligația de a defini obiective de conservare și de a pune în aplicare măsuri de conservare în ariile de protecție specială a fost confirmată în cauza C-66/23, Elliniki Ornithologiki Etaireia, punctele 46 și 56.

Al doilea pilon instituie un sistem general de protecție pentru speciile de păsări menționate la articolul 1 din Directiva Păsări. Spre deosebire de cerințele de protecție la nivel de sit, acest sistem se aplică tuturor speciilor de păsări care se găsesc în stare sălbatică pe teritoriul european al statelor membre în care este aplicabil tratatul.

Acest pilon este reglementat de articolele 5-9 din Directiva Păsări. Articolul 5 prevede instituirea unui sistem general de protecție pentru speciile de păsări menționate la articolul 1, enumerând interdicțiile speciale care se aplică în acest context. Articolul 6 interzice vânzarea, transportul în scopul vânzării, păstrarea în scopul vânzării și oferirea spre vânzare a păsărilor vii sau moarte sau a produselor aviare, sub rezerva excepțiilor prevăzute la articolul 6 alineatele (2) și (3) pentru speciile menționate în anexa III la directivă. Articolul 7 stabilește condițiile de vânare a speciilor de păsări enumerate în anexa II la directivă ([8]). Articolul 8 alineatul (1) interzice utilizarea oricăror mijloace, sisteme sau metode pentru capturarea sau omorârea pe scară largă sau neselectivă a păsărilor sau care pot produce dispariția pe plan local a unei specii. Anexa IV litera (a) enumeră câteva astfel de practici care intră în sfera de aplicare a articolului 8. Articolul 8 alineatul (2) interzice vânarea din mijloace de transport și în condițiile prevăzute în anexa IV litera (b). În sfârșit, articolul 9 se asigură că restricțiile de protecție prevăzute la articolele 5-8 sunt puse în balanță cu alte interese importante prin definirea circumstanțelor în care este posibilă aplicarea derogărilor de la aceste cerințe.

Punerea în aplicare a Directivei Păsări face obiectul principiului precauției prevăzut la articolul 191 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), care aplică un standard de protecție mai ridicat în cazurile de incertitudine științifică în ceea ce privește riscul pentru o specie.

Întrucât instrumentul juridic este o directivă, statele membre trebuie să transpună dispozițiile acesteia în sistemele lor juridice naționale respective, care le permit să țină seama de particularitățile naționale. CJUE a susținut în mod constant că transpunerea unei directive trebuie să fie clară și precisă, fidelă, cu o forță obligatorie incontestabilă și cu specificitatea, cu precizia și cu claritatea necesare, pentru îndeplinirea cerinței securității juridice ([9]). Pe lângă obligația de a transpune în mod corect dispozițiile directivei în dreptul intern, statele membre au totodată obligația de a se asigura că sistemul de protecție instituit este aplicat în mod eficient pe teren. Acesta este motivul pentru care autoritățile competente joacă un rol esențial în ceea ce privește creșterea gradului de conștientizare cu privire la dispozițiile în materie de protecție, stabilirea cerințelor, crearea de stimulente, monitorizarea conformității și asigurarea aplicării în întregime și în mod eficient ([10]). Este de datoria autorităților competente ale statelor membre să se asigure că activitățile umane pot fi realizate într-un mod sensibil și compatibil cu necesitatea de a proteja speciile de păsări din UE. Directiva Păsări oferă, de asemenea, o anumită flexibilitate, în special prin dispozițiile sale în materie de derogare, care permit statelor membre să asigure un echilibru între protecția mediului și interese socioeconomice importante.

Domeniul de aplicare al orientărilor

Prezentul document de orientare urmărește să sprijine statele membre în procesul de punere corectă în aplicare a articolului 5 și a articolului 9 din Directiva Păsări. Acesta reflectă doar opiniile Comisiei și nu are caracter obligatoriu din punct de vedere juridic. Numai CJUE poate oferi interpretări cu valoare de autoritate ale dreptului Uniunii. În cazul în care CJUE s-a pronunțat cu privire la o dispoziție a Directivei Păsări, Comisia se întemeiază pe hotărârea respectivă pentru a fundamenta prezentele orientări și subliniază flexibilitatea de care dispun statele membre în aplicarea dispozițiilor, având în vedere obiectivele generale ale directivei.

Articolul 7, care stabilește condițiile de reglementare a vânării speciilor de păsări enumerate în anexa II, în cadrul obiectivelor generale de conservare ale directivei, a fost deja inclus în documentul de orientare anterior al Comisiei. Prin urmare, prezentul document de orientare este complementar și ar trebui coroborat cu „*Ghidul privind vânătoarea durabilă în temeiul Directivei Păsări*” ([11]).

([8]) A se vedea ghidul privind vânătoarea în temeiul Directivei Păsări https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/birds-directive/sustainable-hunting-under-birds-directive_en.

([9]) A se vedea cauza C-363/85, Comisia/Italia, punctul 6; cauza C-361/88, Comisia/Germania; cauza C-159/99, Comisia/Italia, punctul 32. cauza C-415/01, Comisia/Belgia, punctul 21; cauza C-58/02, Comisia/Spania; cauza C-6/04, Comisia/Regatul Unit, punctele 21, 25 și 26; cauza C-508/04, Comisia/Austria, punctul 80 și cauza C-290/18, Comisia/Portugalia (Desemnarea și protecția ariilor speciale de conservare), punctul 35.

([10]) În plus, în temeiul articolului 3 alineatul (2) litera (n) din Directiva (UE) 2024/1203 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 aprilie 2024 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal, statele membre se asigură că uciderea, distrugerea, prelevarea, deținerea, vânzarea sau oferirea spre vânzare, contrare legii și săvârșite cu intenție, a unui specimen sau a unor specimene din speciile menționate la articolul 1 din Directiva Păsări constituie infracțiuni, cu excepția cazurilor în care fapta se referă la o cantitate neglijabilă de astfel de specimene.

([11]) A se vedea ghidul privind vânătoarea în temeiul Directivei Păsări: https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/birds-directive/sustainable-hunting-under-birds-directive_en.

Prezentele orientări nu vizează dispozițiile articolelor 6-8 din Directiva Păsări sau dispozițiile privind protecția siturilor de la articolul 4. Pentru detalii privind cerințele de gestionare a APS prevăzute la articolul 6 alineatele (2)-(4) din Directiva Habitate, a se vedea orientările Comisiei intitulate „*Gestionarea siturilor Natura 2000: Dispozițiile articolului 6 din Directiva 92/43/CEE (Directiva Habitate)*” ([12]).

De ce sunt necesare aceste orientări?

Având în vedere provocările economice și de securitate în creștere la nivel global, este important să se asigure că Directiva Păsări promovează în continuare o economie competitivă și durabilă, protejând în același timp patrimoniul nostru natural.

Documentul vizează furnizarea de orientări în ceea ce privește interpretarea și punerea în aplicare a sistemului general de protecție în temeiul Directivei Păsări, contribuind în același timp la reducerea sarcinii administrative. Acesta furnizează clarificări cu privire la cerințele minime și explică modul în care cerințele în materie de protecție a speciilor pot fi aplicate corect, simplificând totodată această sarcină pentru autoritățile competente și operatorii economici.

Pentru a asigura o aplicare comună a dispozițiilor, prezentele orientări urmăresc, de asemenea, să explice flexibilitățile aflate la dispoziția statelor membre în lumina cerințelor directivei și a jurisprudenței CJUE. Scopul este de a permite autorităților publice, precum și utilizatorilor de terenuri și mări să își desfășoare în continuare activitățile având certitudinea că nu sunt expuși riscului de a încălca cerințele directivei.

Orientările se adresează în principal autorităților naționale, regionale și locale din statele membre, însă vor servi drept referință pentru organizațiile și alte părți interesate implicate în punerea în aplicare a Directivei Păsări. Scopul acestora este de a clarifica și simplifica punerea în aplicare a directivei prin furnizarea de orientări clare și practice pe baza experiențelor din diferite state membre și a cunoștințelor dobândite din interpretarea directivei de către CJUE.

Anexa I la prezentul document cuprinde orientări referitoare la gâsca cu obraji albi (*Branta leucopsis*), o specie care a înregistrat o creștere semnificativă a populației, ceea ce a condus, în unele cazuri, la daune semnificative care au afectat activitățile economice. Un document de orientare anterior, „*Cormoranul mare: aplicarea derogărilor în baza articolului 9 din Directiva 2009/147/CE privind păsările*” ([13]), a oferit explicații cu privire la aplicarea articolului 9 în contextul special al prevenirii daunelor grave aduse anumitor activități economice legate de cormoranul mare (*Phalacrocorax carbo*). Având în vedere relevanța subiectului, necesitatea de a actualiza documentul respectiv în lumina provocărilor naționale generate de creșterea abundenței speciilor în anumite părți ale UE și necesitatea identificării unor soluții pentru a aborda conflictele dintre cormoranul mare și pescuit, în anexa II la prezentele orientări este furnizată o versiune actualizată. Aceste două anexe au scopul de a explica nivelul de flexibilitate de care dispun statele membre pentru a preveni daunele grave cauzate sectoarelor agriculturii și pescuitului de aceste două specii, inclusiv prin exemple practice.

2. **DOMENIUL DE APLICARE ȘI OBIECTIVELE DIRECTIVEI PRIVIND PĂSĂRILE**

2.1. **Domeniul de aplicare**

1. Articolul 1 din Directiva Păsări definește domeniul de aplicare al protecției sale.

„*Articolul 1*

1. Prezenta directivă se referă la conservarea tuturor speciilor de păsări care se găsesc în stare sălbatică pe teritoriul european al statelor membre în care este aplicabil tratatul. Directiva reglementează protejarea, gestionarea și controlul asupra acestor specii și stabilește normele pentru exploatarea acestora.

2. Prezenta directivă se aplică păsărilor, precum și ouălor, cuiburilor și habitatelor acestora.”

([12]) Gestionarea siturilor Natura 2000 – Oficiul pentru Publicații al UE (europa.eu).
([13]) https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/eb3840b0-937d-4f0b-b616-107fe9825801.

2. Prin urmare, în conformitate cu articolul 1, Directiva Păsări se referă la protejarea tuturor speciilor de păsări care se găsesc în stare sălbatică pe teritoriul european al statelor membre în care este aplicabil tratatul ([14]). Comisia a enumerat speciile de păsări care se încadrează în sfera de aplicare a directivei, inclusiv vizitatorii ocazionali ([15]).

3. CJUE a statuat că Directiva Păsări impune statelor membre să protejeze păsările care se găsesc în stare sălbatică în UE, chiar dacă habitatul natural al speciilor în cauză nu se află pe teritoriul statului membru în cauză ([16]). Speciile introduse într-un stat membru intră sub incidența Directivei Păsări dacă sunt indigene în altă parte a UE. Cu toate acestea, sfera de aplicare a directivei nu se extinde la speciile introduse care nu sunt originare din niciunul dintre statele membre ale UE, cu excepția cazului în care acestea sunt menționate în mod explicit într-una dintre anexele la directivă (de exemplu, curcanul sălbatic, *Meleagris gallopavo*).

4. CJUE a confirmat că directiva nu se aplică exemplarelor de păsări născute și crescute în captivitate, deoarece extinderea regimului de protecție dincolo de populațiile de păsări prezente în mediul lor natural nu ar servi obiectivului de mediu care stă la baza directivei ([17]). Cu toate acestea, directiva se aplică exemplarelor domesticite sau născute și crescute în captivitate din specii sălbatice care sunt eliberate într-un mediu natural și nu se mai pot distinge în mod clar de exemplarele sălbatice. Acest lucru este necesar pentru a asigura protecția exemplarelor sălbatice care ar putea fi supuse din greșeală unor acțiuni vătămătoare interzise de directivă ([18]).

2.2. **Obiective**

5. Articolul 2 din directivă prevede luarea de măsuri pentru păsările menționate la articolul 1.

„*Articolul 2*

Statele membre iau măsurile necesare pentru a menține populația speciilor menționate la articolul 1 la un nivel care să îndeplinească condițiile ecologice, științifice și culturale, ținând seama în același timp de condițiile economice și de recreere sau pentru a adapta populația acestor specii la nivelul respectiv."

6. Deși nu există nicio dispoziție specifică a Directivei Păsări care să definească obiectivele acesteia, CJUE a formulat scopul directivei după cum urmează:

„... obiectivul Directivei Păsări constă, astfel cum reiese din articolul 1 din aceasta, interpretat în lumina considerentelor 3, 5, 7 și 8 ale acesteia, în protejarea, în gestionarea și în controlul asupra tuturor speciilor de păsări care se găsesc în stare sălbatică pe teritoriul european al statelor membre în care sunt aplicabile tratatele, pentru a asigura conservarea acestora ca patrimoniu al popoarelor europene, ceea ce presupune o protecție pe termen lung prin menținerea sau restaurarea unei diversități suficiente și a unei suprafețe suficiente pentru habitate. Având în vedere acest obiectiv, directiva menționată impune statelor membre, în temeiul articolului 2 coroborat cu considerentul 10 al acesteia, să ia toate măsurile necesare pentru a menține populația acestor specii de păsări la un nivel care să îndeplinească în special condițiile ecologice, științifice și culturale, ținând seama în același timp de condițiile economice și de recreere sau pentru a adapta populația acestor specii la nivelul respectiv, care să poată fi calificat drept satisfăcător" ([19]).

([14]) A se vedea cauzele conexate C-473/19 și C-474/19, Föreningen Skydda Skogen, punctul 36.

([15]) https://circabc.europa.eu/ui/group/3f466d71-92a7-49eb-9c63-6cb0fadf29dc/library/f3bdeb3b-55c0-47a1-8482-e9a91b126b69/details.

([16]) Cauza C-149/94, Vergy, punctul 18.

([17]) Cauza C-149/94, Vergy, punctele 12-15.

([18]) În cazul porumbelului de stâncă (*Columba livia*), în multe zone urbane, exemplarele domesticite au evadat de multă vreme din instalațiile de reproducere și constituie populații sălbăticite care s-au încrucișat cu populații sălbatice. Deși exemplarele crescute în captivitate nu intră în sfera de aplicare a directivei, porumbeii sălbăticiți intră în sfera de aplicare a Directivei Păsări, cu excepția cazului în care se poate demonstra în mod clar că sunt crescuți în captivitate și se pot distinge de populația sălbatică. În cazul în care nu se poate face această distincție la nivel de exemplar, astfel cum se întâmplă de obicei în scenariile de gestionare din viața reală, se aplică pe deplin regimul de protecție prevăzut în Directiva Păsări. Diverse strategii de gestionare sunt utilizate pentru a controla populațiile urbane de porumbei sălbăticiți, inclusiv impunerea unor interdicții de hrănire, reglementarea surselor de alimente și de apă, utilizarea de dispozitive vizuale și acustice de intimidare, instalarea de bariere fizice, cum ar fi plase și țepușe, pentru a preveni înnoptarea și cuibărirea, înlocuirea ouălor fertile cu ouă false în porumbare supravegheate, îndepărtarea cuiburilor, sterilizarea, distribuirea de furaje contraceptive și capturarea, expulzarea sau relocarea indivizilor. În cazul în care opțiunile de gestionare alese riscă să încalce interdicțiile prevăzute la articolul 5 din Directiva Păsări, trebuie acordate derogări corespunzătoare în temeiul dispozițiilor articolului 9.

([19]) Cauza C-784/23, Voore Mets și Lemeks Põlva, punctul 51; a se vedea, de asemenea, punctul 54 din hotărârea respectivă. A se vedea, de asemenea, cauza C-131/24, VIRUS și alții, punctul 40.

7. Astfel cum se prevede la articolul 1, scopul Directivei Păsări este conservarea tuturor speciilor de păsări care se găsesc în stare sălbatică în UE. Formularea articolului 2 pune un accent deosebit pe necesitatea de a menține aceste specii la un nivel care să îndeplinească condițiile ecologice, științifice și culturale, ținând seama în același timp de condițiile economice și de recreere. Trimiterea la aceste condiții prevăzute la articolul 2 reflectă influența pe care o pot avea asupra nivelurilor populației de specii protejate în temeiul Directivei Păsări. Prin urmare, pentru conservarea acestor specii, un „nivel satisfăcător" trebuie înțeles în contextul acestor condiții diferite și al modalităților în care pot influența nivelurile populațiilor de păsări ([20]). Referirea la necesitatea de a ține seama de condițiile economice și de recreere reflectă, de asemenea, faptul că activitățile economice și recreative sunt deopotrivă dependente și influențate de protecția păsărilor. Prin urmare, este necesar să se asigure că respectivele condiții ecologice, științifice și culturale, precum și cele economice și de recreere stau la baza punerii în aplicare a tuturor dispozițiilor directivei.

8. În acest sens, CJUE a confirmat că articolul 2 ia în considerare, pe de o parte, necesitatea unei protecții eficace a păsărilor și, pe de altă parte, condițiile în materie de siguranță și sănătate publică, economie, ecologie, știință, agricultură și recreere ([21]). Cu toate acestea, CJUE a confirmat și faptul că articolul 2 nu constituie o derogare autonomă de la sistemul general de protecție instituit prin Directiva Păsări ([22]).

9. Prin urmare, aceste condiții ecologice, științifice, culturale, economice și de recreere nu aduc atingere condițiilor prevăzute în Directiva Păsări, inclusiv la articolul 5, și nu sunt avute în vedere atunci când se aplică interdicțiile prevăzute la articolul respectiv ([23]). Posibilitățile de derogare în temeiul articolului 9 reflectă condițiile menționate, care au drept scop asigurarea unui echilibru între diferitele priorități de politică ce vizează punerea în aplicare a directivei. În plus, condițiile economice și de recreere pot avea relevanță atunci când se evaluează proporționalitatea eventualelor derogări în contextul unei revizuiri a alternativelor satisfăcătoare.

10. Condițiile economice și de recreere pot fi, de asemenea, avute în vedere în măsura în care astfel de activități pot constitui parte din influențele care acționează asupra speciei. În egală măsură, nivelul satisfăcător care trebuie atins și menținut trebuie, prin urmare, să țină seama de presiunile exercitate asupra speciilor ca urmare a activităților economice sau de recreere.

11. Obiectivele generale ale Directivei Păsări nu trebuie confundate cu domeniul de aplicare al articolului 5, care contribuie la îndeplinirea obiectivelor directivei printr-un sistem general de protecție, discutat în capitolul 3 ([24]).

12. Pentru a asigura o interpretare coerentă între Directiva Păsări și Directiva Habitate și pentru a realiza punerea efectivă în aplicare, Comisia consideră că prin „niveluri satisfăcătoare" se poate înțelege nivelul la care se atinge un stadiu corespunzător de conservare ([25]).

([20]) A se vedea, prin analogie, cauza C-629/23, Eesti Suurkiskjad, punctul 68.
([21]) Cauza C-262/85, Comisia/Italia, punctul 8.
([22]) Cauza 247/85, Comisia/Belgia, punctul 8; cauza C-262/85, Comisia/Italia, punctul 8.
([23]) A se vedea, prin analogie, în legătură cu articolul 4 alineatul (4) din Directiva Păsări, cauza C-57/89, Comisia/Germania, punctul 22.
([24]) Articolul 5 se aplică indiferent de starea speciei sau de impactul pe care l-ar avea o activitate asupra speciei în cauză. Pentru discuții suplimentare, a se vedea capitolul 3.
([25]) Comisia a evidențiat anterior această legătură în Ghidul privind vânătoarea durabilă în temeiul Directivei Păsări, p. 20. O astfel de interpretare rezultă din rolul pe care îl joacă Directiva Păsări în asigurarea respectării obligațiilor internaționale ale UE în temeiul Convenției privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice și în special al Acordului privind conservarea păsărilor de apă migratoare african-eurasiatice (AEWA), al Memorandumului de înțelegere privind conservarea păsărilor de pradă migratoare din Africa și Asia (Memorandumul de înțelegere privind păsările de pradă) și al Planului de acțiune privind păsările migratoare african-eurasiatice (AEMLAP), fiecare dintre acestea prevăzând obligația de protejare a speciilor de păsări și având ca obiective menținerea sau atingerea unui stadiu corespunzător de conservare.

3. **ARTICOLUL 5 DIN DIRECTIVA PĂSĂRI**

3.1. **Textul articolului 5**

„Fără a se aduce atingere articolelor 7 și 9, statele membre iau măsurile impuse pentru a stabili un sistem de protecție pentru toate speciile de păsări menționate la articolul 1, interzicând în special următoarele:

(a) omorârea sau capturarea deliberată a speciilor respective, indiferent de metoda utilizată;

(b) distrugerea sau producerea de daune în mod deliberat asupra cuiburilor sau ouălor sau eliminarea cuiburilor;

(c) culegerea ouălor din natură și păstrarea acestora, chiar dacă sunt goale;

(d) perturbarea deliberată a acestor păsări, în special în perioada de reproducere sau de maturizare, dacă o astfel de perturbare este relevantă în contextul obiectivelor prezentei directive;

(e) ținerea în captivitate a păsărilor din specii a căror vânare și capturare este interzisă."

3.2. **Considerații generale**

13. Articolul 5 din Directiva Păsări prevede instituirea unui sistem general de protecție pentru toate speciile de păsări care se găsesc în stare sălbatică menționate la articolul 1. Articolul 5 enumeră interdicțiile prevăzute la literele (a)-(e) pentru protecția acestor specii.

14. Aplicarea corectă a articolului 5 impune statelor membre să stabilească un cadru legislativ complet și eficient pentru protejarea păsărilor, care să determine punerea în aplicare a unor măsuri de protecție concrete și specifice care trebuie să permită asigurarea respectării interdicțiilor menționate la articolul 5 ([26]). Prin urmare, articolul 5 prevede nu doar crearea unui cadru legislativ complet, ci și punerea în aplicare a unor măsuri concrete și specifice de protecție ([27]).

15. Directiva Păsări asigură statelor membre flexibilitate în ceea ce privește stabilirea acestui sistem general de protecție, inclusiv în ceea ce privește metodele și instrumentele legislative care pot fi utilizate pentru punerea în aplicare a interdicțiilor. Aceasta poate include adoptarea unor acte cu putere de lege sau a unor măsuri administrative specifice pentru a interzice în mod eficace acțiunilor vătămătoare enumerate la articolul 5. Această libertate de acțiune face obiectul limitărilor specificate la articolul 5, astfel cum se detaliază în continuare ([28]), precum și al obligației de asigurare a faptului că măsurile respective conduc la evitarea în mod efectiv a producerii acțiunilor vătămătoare enumerate la articolul 5 ([29]). În plus, stabilirea și aplicarea sistemului general de protecție ar trebui să se bazeze pe obiectivul menționat la articolul 2 din directivă, și anume menținerea populațiilor de păsări la un nivel care să îndeplinească condițiile ecologice, științifice și culturale, ținând seama în același timp de condițiile economice și de recreere sau pentru a adapta populația acestor specii la nivelul respectiv.

16. În conformitate cu articolul 1, interdicțiile prevăzute la articolul 5 se aplică tuturor speciilor de păsări care se găsesc în stare sălbatică pe teritoriul european al statelor membre în care este aplicabil tratatul. Astfel cum a statuat CJUE, „din formularea clară și neechivocă a articolului 5 din Directiva Păsări reiese că aplicarea interdicțiilor prevăzute la această dispoziție nu este nicidecum rezervată speciilor enumerate în anexa I la directiva menționată sau care prezintă un anumit nivel de risc ori înregistrează o scădere pe termen lung a populației" ([30]).). În consecință, chiar dacă populația unei specii comune este stabilă și este probabil să rămână astfel în viitorul apropiat, statele membre nu pot exclude astfel de specii din domeniul de aplicare al interdicțiilor prevăzute la articolul 5 ([31]). CJUE a susținut, de asemenea, că orice analiză a impactului unei activități asupra nivelului populației sau a stadiului de conservare aunei specii nu va fi pertinentă în vederea aplicării articolului 5, cu excepția interdicției prevăzute la alineatul (5)

([26]) Cauzele conexate C-473/19 și C-474/19, Föreningen Skydda Skogen, punctul 35.
([27]) A se vedea, prin analogie, cauzele conexate C-473/19 și C-474/19, Föreningen Skydda Skogen, punctul 75.
([28]) A se vedea, prin analogie, cauza C-518/04, Comisia/Grecia, punctul 16.
([29]) Cauzele conexate C-473/19 și C-474/19, Föreningen Skydda Skogen, punctul 75.
([30]) Cauzele conexate C-473/19 și C-474/19, Föreningen Skydda Skogen, punctul 36.
([31]) Cauza C-441/17, Comisia/Polonia, punctele 262-263.

litera (d) (a se vedea secțiunea 3.4) ([32]). În cazul articolului 5 litera (d), considerații precum abundența sau stadiul de conservare a unei specii sunt relevante numai atunci când se stabilește dacă perturbarea este semnificativă în ceea ce privește obiectivul Directivei Păsări, dar nu permite excluderea unei specii din domeniul de aplicare al articolului 5 litera (d).

17. Interdicțiile prevăzute la articolul 5 se aplică și speciilor enumerate în anexa II la Directiva Păsări. Deși articolul 7 permite vânarea acestor specii, ceea ce include omorârea sau capturarea exemplarelor în anumite perioade și în limitele prevăzute la articolul 7 ([33]), acțiunile care nu se încadrează în perioadele de vânătoare și activitățile care ar constitui o încălcare a articolului 5, cum ar fi distrugerea deliberată a cuiburilor sau a ouălor, sunt în continuare interzise pentru speciile enumerate în anexa II. Domeniul de aplicare al articolului 7 este limitat la vânătoare, ceea ce înseamnă că alte activități care pot vătăma sunt în continuare interzise pentru speciile enumerate în anexa II. Ghidul Comisiei privind vânătoarea durabilă ([34]) oferă orientări suplimentare cu privire la obligațiile prevăzute la articolul 7.

18. Pe baza jurisprudenței CJUE, reiese în mod clar că interdicțiile prevăzute la articolul 5 trebuie să se aplice fără nicio limitare în timp ([35]). Cu toate acestea, măsurile și normele efective prin care sunt puse în aplicare aceste interdicții pot ține seama de factori sezonieri, dacă se justifică în mod corespunzător, și pot fi aplicate numai în anumite perioade de timp, cum ar fi în perioada de cuibărit. În ceea ce privește articolul 5 litera (d), statele membre trebuie să acorde o atenție deosebită etapelor sensibile ale ciclurilor de viață ale speciilor de păsări, cum ar fi perioadele de reproducere sau de maturizare. Deși astfel de factori sezonieri pot fi avuți în vedere, speciile de păsări nu pot fi excluse – nici măcar temporar – de la sistemul general de protecție prevăzut la articolul 5 ([36]). Astfel cum se explică în continuare, aplicarea de măsuri preventive în cazul activităților potențial dăunătoare poate asigura faptul că activitățile economice previn producerea acțiunilor vătămătoare interzise enumerate la articolul 5 și devin compatibile cu această dispoziție.

19. Protecția completă și eficace a păsărilor sălbatice presupune totodată o protecție cuprinzătoare în ceea ce privește domeniul geografic de aplicare. Aceasta înseamnă că articolul 5 se aplică întregului domeniu geografic de aplicare al Directivei Păsări, astfel cum este definit la articolul 1, indiferent de locurile în care păsările se pot odihni sau pe care le pot tranzita sau dacă zona se află în interiorul sau în afara rețelei Natura 2000. Orice legislație națională care limitează protecția păsărilor sălbatice la o anumită zonă (de exemplu, o zonă de patrimoniu natural) este, prin urmare, incompatibilă cu Directiva Păsări ([37]). Cu toate acestea, în contextul punerii în aplicare a interdicțiilor prevăzute la articolul 5, statele membre pot lua în considerare criteriile geografice relevante pentru fiecare specie, ținând seama totodată de obiectivele prevăzute la articolul 2.

Sprijin practic pentru punerea în aplicare 1: Flexibilitate în stabilirea unui cadru juridic pentru un sistem general de protecție

Statele membre dispun de un nivel semnificativ de flexibilitate în transpunerea dispozițiilor Directivei Păsări în legislația lor națională, menținând în același timp un cadru legislativ clar și punând în aplicare măsuri preventive eficace pentru a asigura îndeplinirea obiectivelor Directivei Păsări. Acest fapt ar putea implica introducerea de noi acte cu putere de lege sau măsuri administrative specifice sau adoptarea acestora, fie la nivel național, fie la nivel regional, adaptate la sistemele lor unice de guvernanță. Măsurile preventive pot fi, de asemenea, integrate în legislația sectorială care reglementează activități economice precum energia, silvicultura sau agricultura și pot fi adaptate la circumstanțele regionale sau locale specifice, atunci când este necesar. În plus, statele membre pot facilita punerea în aplicare a cadrului juridic oferind sprijin părților interesate din sectorul economic prin servicii de consiliere, programe de finanțare specifice și inițiative de sensibilizare.

([32]) Cauza C-784/23, Voore Mets și Lemeks Põlva, punctele 53-54 și cauza C-131/24, VIRUS și alții, punctul 43.

([33]) În cauza C-157/89, Comisia/Italia, la punctul 14, CJUE a făcut referire la necesitatea unui „regim complet de protecție în perioadele în care supraviețuirea păsărilor sălbatice este amenințată în mod deosebit”.

([34]) https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/birds-directive/sustainable-hunting-under-birds-directive_en.

([35]) Cauza C-252/85, Comisia/Franța, punctul 9, deși această hotărâre viza articolul 5 literele (b) și (c), ea poate fi aplicată articolului 5 în ansamblu, deoarece formularea nu limitează sfera de aplicare a niciuneia dintre interdicțiile prevăzute de acesta.

([36]) Cauza C-507/04, Comisia/Austria, punctul 114.

([37]) Cauza C-252/85, Comisia/Franța, punctul 15.

3.3. **Noțiunea de caracter „deliberat” în sensul articolului 5 din Directiva Păsări**

20. Înainte de a aborda dispozițiile specifice ale articolului 5, este important să se clarifice noțiunea de caracter „deliberat”, un factor-cheie în interpretarea și punerea în aplicare a interdicțiilor prevăzute la articolul 5 literele (a), (b) și (d):

(a) omorârea sau capturarea deliberată a speciilor respective, indiferent de metoda utilizată;

(b) distrugerea sau producerea de daune în mod deliberat asupra cuiburilor sau ouălor sau eliminarea cuiburilor; și

(d) perturbarea deliberată a acestor păsări, în special în perioada de reproducere sau de maturizare, dacă o astfel de perturbare este relevantă în contextul obiectivelor prezentei directive;

21. Între timp, interdicțiile enumerate la literele (c) și (e) se vor aplica indiferent de intenția autorului faptei.

22. Există o jurisprudență constantă a CJUE în ceea ce privește noțiunea de caracter „deliberat”. Potrivit CJUE, termenul „deliberat” cuprinde atât activitățile al căror obiectiv este capturarea, omorârea și perturbarea păsărilor sau distrugerea/producerea de daune asupra cuiburilor, cât și activitățile care nu au în mod evident un asemenea obiectiv, dar care implică acceptarea posibilității unei asemenea capturări, omorâri, perturbări, distrugeri sau produceri de daune ([38]). Prin urmare, în cazul în care autorul unei activități acceptă posibilitatea ca activitatea sa să conducă la o acțiune vătămătoare interzisă, dar totuși procedează astfel, aceasta intră sub incidența interdicțiilor prevăzute la articolul 5, chiar dacă o astfel de acțiune vătămătoare nu a fost intenția sa ([39]). Cu toate acestea, în ceea ce privește speciile enumerate în anexa II, există o excepție, deoarece exemplarele din aceste specii pot fi vânate, și anume omorâte sau capturate în anumite perioade și în limitele prevăzute la articolul 7.

23. Pentru a stabili gradul de conștientizare în scopul determinării caracterului deliberat, trebuie să existe două condiții cumulative: (i) gradul de conștientizare cu privire la prezența păsărilor și (ii) cunoașterea faptului că activitatea avută în vedere poate cauza păsărilor respective un tip interzis de acțiune vătămătoare. Ambele elemente trebuie avute în vedere în lumina informațiilor disponibile și a difuzării acestora.

24. Pentru a sprijini operatorii economici care desfășoară activități ce pot genera acțiuni vătămătoare interzise, statele membre ar trebui să crească gradul de conștientizare cu privire la măsurile preventive disponibile.

25. În primul rând, creșterea gradului de conștientizare cu privire la prezența păsărilor include situațiile în care păsările sau cuiburile acestora au fost observate într-o zonă care va fi afectată de activitatea în cauză sau în care există date științifice și observații documentate cu privire la prezența păsărilor într-o astfel de zonă. CJUE a statuat că pot fi incluse, de asemenea, circumstanțe în care prezența lor poate fi preconizată în mod rezonabil pe baza unor factori ecologici, de exemplu tipul și vârsta unei păduri sau a pajiștilor caracteristice pentru anumite specii de păsări ([40]).

26. Gradul de conștientizare cu privire la prezența păsărilor nu este suficient în sine; de asemenea, trebuie să existe un risc rezonabil ca activitatea în cauză să conducă la producerea unei acțiuni vătămătoare interzise ce afectează păsările prezente. În acest context, este important să se aibă în vedere nevoile și sensibilitățile speciilor, ținând seama de locul în care cuibăresc speciile, de obiceiurile de cuibărit, de zonele în care își caută hrana sau vânează, precum și de alte considerente specifice la nivel de specie. Aceste cunoștințe se pot baza pe informațiile furnizate în planurile de acțiune privind speciile, în planurile de gestionare a siturilor Natura 2000 sau în planurile în domeniul forestier, precum și pe orice alte date științifice și cercetări relevante privind speciile în cauză.

([38]) Cauza C-784/23, Voore Mets și Lemeks Põlva, punctul 49 și cauza C-131/24, VIRUS și alții, punctul 39.

([39]) A se vedea cauza C-784/23 Voore Mets și Lemeks Põlva, punctele 47-48, în care Curtea a confirmat că noțiunea de caracter „deliberat” trebuie interpretată în mod coerent între articolul 5 din Directiva Păsări și articolul 12 din Directiva Habitate. Prin urmare, Curtea a aplicat jurisprudența de lungă durată aplicată noțiunii de caracter „deliberat” în temeiul articolului 12 din Directiva Habitate, noțiunii paralele în temeiul articolului 5 din Directiva Păsări.

([40]) Cauza C-784/23, Voore Mets și Lemeks Põlva, punctul 61.

27. Determinarea riscului se bazează, așadar, pe o interacțiune între impactul activității în cauză și nevoile și sensibilitățile speciei în cauză. Acest aspect ar putea viza, de exemplu, tăierea arborilor în timpul perioadei de cuibărit în locuri cunoscute pentru cuibărirea păsărilor din păduri sau practici agricole specifice care afectează anumite păsări care cuibăresc la sol, ceea ce poate duce la omorârea lor, la distrugerea cuiburilor acestora sau la perturbări semnificative. Aceste situații nu conduc la interzicerea exploatării forestiere și a cositului, ci la asigurarea caracterului compatibil al practicii cu protecția păsărilor.

28. De asemenea, dacă o activitate este planificată în afara perioadei de cuibărit a speciilor de păsări sau dacă se iau, de exemplu, alte măsuri de precauție (a se vedea mai jos măsurile preventive), este posibil ca acestea să nu intre în sfera de aplicare a vătămării deliberate. O astfel de planificare s-ar putea baza pe perioada anului în care se preconizează absența exemplarelor de păsări în zona în care se desfășoară activități. De asemenea, ar putea fi posibilă identificarea unor zone specifice în care păsările nu sunt prezente într-un sit sau habitat mai larg. Astfel de considerații depind în foarte mare măsură de context și, prin urmare, trebuie evaluate de la caz la caz.

29. În toate cazurile, rolul autorităților naționale este esențial. Autoritățile naționale ar trebui să se bazeze pe date științifice cu privire la prezența geografică și incidența temporală a păsărilor în contextul reglementării activităților economice. Acestea ar trebui să utilizeze toate mijloacele adecvate pentru a disemina în mod proactiv informații cu privire la prezența păsărilor și la orice norme existente pentru protecția acestora, precum și cu privire la măsurile preventive disponibile. În lumina articolului 2, autoritățile naționale ar trebui, de asemenea, să pună aceste informații la dispoziția părților interesate, astfel încât activitățile lor economice sau de recreere să poată coexista cu condițiile în materie de protecție a păsărilor.

30. Întrucât interdicțiile prevăzute la articolul 5 se aplică indiferent de impactul lor real asupra speciilor în cauză, cu excepția articolului 5 litera (d), acceptarea posibilității producerii de vătămări nu poate fi stabilită în funcție de nivelul populației speciei în cauză sau de impactul asupra acesteia ([41]).

3.4. **Luarea de măsuri preventive pentru a evita producerea vătămărilor deliberate**

31. Astfel cum se explică în continuare, adoptarea unor măsuri preventive eficace ca răspuns la activitățile potențial vătămătoare poate duce la excluderea vătămărilor deliberate, interzise în temeiul articolului 5 literele (a), (b) sau (d), atunci când sunt îndeplinite condiții specifice. Această abordare poate oferi un cadru clar pentru operatorii economici și autoritățile naționale și poate reduce necesitatea aplicării derogărilor, reducând astfel și sarcina administrativă.

32. În cazul în care există posibilitatea ca o activitate să încalce interdicțiile prevăzute la articolul 5 literele (a), (b) sau (d), autoritățile naționale competente pot defini măsuri preventive pe care actorii (economici sau de altă natură) le pot pune în aplicare în etapa de planificare și/sau de punere în aplicare pentru a permite desfășurarea activității în cauză, evitând în același timp, pe cât posibil, producerea de vătămări speciilor de păsări prezente. Astfel de măsuri preventive trebuie să fie concrete și specifice, ținând seama de informațiile relevante privind speciile în cauză și vizând evitarea oricărui potențial impact interzis al activității în cauză, în măsura posibilului, astfel încât să asigure respectarea efectivă a interdicțiilor enumerate la articolul 5 ([42]). În cazul în care activitățile se întemeiază pe o abordare preventivă ([43]) și există un grad ridicat de certitudine că vătămarea va fi exclusă, impacturile reziduale ulterioare pot fi considerate accidentale și nu deliberate. Această abordare are avantajul de a permite desfășurarea unei activități fără a fi necesară o derogare în temeiul articolului 9 din Directiva Păsări.

33. În cazul în care nu este posibilă evitarea producerii unor astfel de acțiuni vătămătoare, va fi necesar, în schimb, să se recurgă la dispoziția derogatorie prevăzută la articolul 9 (a se vedea capitolul următor).

([41]) Cauza C-784/23, Voore Mets și Lemeks Põlva, punctele 49-54.

([42]) A se vedea cauza C-441/17, Comisia/Polonia, punctul 259, în care CJUE a constatat că o decizie a autorităților naționale prin care se permite tăierea arborilor cunoscuți ca reprezentând habitate importante pentru o serie de specii de păsări încalcă articolul 5 literele (b) și (d), în parte din cauza faptului că nu au fost puse în aplicare măsuri concrete și specifice de protecție care ar exclude acțiunile vătămătoare interzise și ar asigura respectarea condițiilor aferente.

([43]) A se vedea, prin analogie, cauzele conexate C-473/19 și C-474/19, Föreningen Skydda Skogen, punctul 77.

34. Aceste măsuri preventive pot fi avute în vedere atunci când se evaluează dacă un proiect sau o activitate încalcă interdicțiile prevăzute la articolul 5 ([44]). CJUE a confirmat că nu este necesar ca efectele unui proiect să fie apreciate independent de măsurile de însoțire propuse pentru a împiedica aceste efecte sau, în cazul articolului 5 litera (d), pentru a le reduce la niveluri nesemnificative. Au caracter pertinent numai efectele pe care păsările le vor resimți în mod efectiv ca urmare a punerii în aplicare a unui proiect ([45]).

35. În ceea ce privește identificarea unor astfel de măsuri preventive și integrarea lor în conceperea și punerea în aplicare a proiectelor sau a activităților, autorităților competente le revine sarcina de a ține seama de „cele mai fiabile date științifice disponibile, precum și de cele mai recente rezultate ale cercetării internaționale” atunci când evaluează eficacitatea măsurilor preventive ([46]). Cu toate acestea, operatorilor și autorităților competente nu ar trebui să le fie extrem de dificil să demonstreze că nu se vor produce acțiuni vătămătoare interzise ([47]). CJUE a statuat că nu se poate impune ca dovada eficacității măsurilor preventive să fie făcută prin intermediul unei documentații științifice care să ateste punerea în practică cu succes a măsurilor respective, în condițiile în care o atare documentație nu este întotdeauna disponibilă ([48]). Atunci când se ia în considerare utilizarea măsurilor preventive, de exemplu, în contextul unei proceduri de autorizare, eficacitatea acestora poate fi dovedită prin evaluarea motivată a unui expert judiciar ([49]) și, în funcție de dreptul național, pot fi utilizate alte instrumente similare.

36. Eficacitatea măsurilor preventive trebuie monitorizată ulterior punerii lor în practică pentru a se asigura că aceste măsuri sunt puse în aplicare și pentru a se asigura respectarea efectivă a articolului 5 prin prevenirea vătămării păsărilor și/sau cuiburilor și ouălor acestora. După caz, poate fi instituit un mecanism pentru a furniza un răspuns la acțiunile vătămătoare interzise care sunt observate în scopul de a asigura conformitatea cu articolul 5. În lipsa acestor mecanisme de monitorizare și răspuns, nu ar fi posibil să se asigure că măsurile preventive asigură efectiv conformitatea. În cazul identificării unei acțiuni vătămătoare, pot fi necesare ajustări pentru a aborda orice vătămare suplimentară care apare, astfel încât să se asigure respectarea articolului 5 și activitatea în cauză să poată continua.

Sprijin practic pentru punerea în aplicare 2: Reducerea sarcinii administrative și asigurarea securității juridice prin măsuri preventive integrate

Autoritățile naționale pot facilita activitățile economice sau de recreere în cazul cărora există riscul încălcării articolului 5 din Directiva Păsări prin identificarea unor măsuri preventive specifice menite să evite în mod eficace producerea de vătămări păsărilor. În cazul punerii în aplicare a unei abordări preventive eficace, niciun alt impact nu ar trebui să fie considerat deliberat, permițând ca activitatea să fie desfășurată în continuare fără necesitatea unei derogări în temeiul articolului 9. Acest aspect poate simplifica punerea în aplicare și poate reduce în mod semnificativ sarcina administrativă și costurile pentru autorități și întreprinderi, oferind în același timp securitate juridică operatorilor. Această abordare ar trebui pusă în aplicare printr-o cooperare strânsă între autoritățile naționale competente și sectoarele economice, inclusiv prin consilierea operatorilor cu privire la modul de respectare a cerințelor prevăzute la articolul 5 (a se vedea capitolele 3.3 și 3.5).

3.5. **Interdicții specifice în temeiul articolului 5**

37. Fiecare dintre interdicțiile enumerate la articolul 5 identifică acțiunile vătămătoare care trebuie interzise de statele membre. CJUE a confirmat că, în ceea ce privește literele (a) și (b), nicio examinare a impactului unei activități umane asupra nivelului populației speciilor de păsări în cauză nu este pertinentă în sensul acestor dispoziții ([50]). Această interpretare poate fi extinsă prin analogie la literele (c) și (e), întrucât nici aceste interdicții nu fac vreo

([44]) A se vedea, prin analogie, cauza C-131/24, VIRUS și alții, punctul 44. Această cauză a vizat numai interdicția prevăzută la articolul 5 litera (d), însă interpretarea sa este utilă și în ceea ce privește articolul 5 literele (a) și (b).
([45]) A se vedea, prin analogie, cauza C-131/24, VIRUS și alții, punctul 45.
([46]) A se vedea, prin analogie, cauza C-131/24, VIRUS și alții, punctul 57.
([47]) A se vedea, prin analogie, cauza C-131/24, VIRUS și alții, punctele 50-53, unde Curtea face trimitere la principiul efectivității.
([48]) A se vedea, prin analogie, cauza C-131/24, VIRUS și alții, punctul 57.
([49]) A se vedea, prin analogie, cauza C-131/24, VIRUS și alții, punctele 51 și 57-58.
([50]) Cauza C-784/23, Voore Mets și Lemeks Põlva, punctul 54.

referire la necesitatea ca acțiunile vătămătoare să aibă un impact semnificativ asupra populației speciilor, sau prin trimitere la obiectivele Directivei Păsări. CJUE a afirmat că implicațiile unei activități asupra nivelului populației unei specii vor fi luate în considerare numai în măsura în care acest aspect este relevant pentru evaluarea proporționalității unei derogări solicitate în temeiul articolului 9 ([51]) (a se vedea capitolul 4). Pe de altă parte, examinarea impactului activității umane asupra nivelului populației speciilor de păsări în cauză va fi pertinentă în sensul articolului 5 litera (d) ([52]).

Articolul 5 alineatul (a) Omorârea sau capturarea deliberată a speciilor respective, indiferent de metoda utilizată

38. Articolul 5 litera (a) se aplică speciilor de păsări în toate etapele vieții. Acest aspect reiese din lipsa unei astfel de calificări în modul de redactare a acestei dispoziții.

39. Omorârea sau capturarea în scopul vânării poate avea loc în cazul anumitor specii enumerate în anexa II la directivă și în limitele stabilite la articolul 7. În conformitate cu articolul 7, speciile enumerate în anexa II pot fi vânate cu condiția ca vânătoarea să nu se desfășoare în perioada de maturizare, nici în diferitele etape de reproducere a acestor specii și să nu aducă atingere eforturilor de conservare în aria de răspândire a speciilor. În cazul păsărilor migratoare enumerate în anexa II, interzicerea vânătorii se extinde la perioada de întoarcere a speciei spre locurile de cuibărire. Clarificări cu privire la dispozițiile referitoare la vânarea speciilor enumerate în anexa II sunt furnizate în *Ghidul privind vânătoarea durabilă în temeiul Directivei Păsări* ([53]).

Articolul 5 litera (b) Distrugerea sau producerea de daune în mod deliberat asupra cuiburilor sau ouălor sau eliminarea cuiburilor

40. Scopul protejării cuiburilor ([54]) și a ouălor este de a asigura reproducerea cu succes a speciilor de păsări. Unele specii se întorc în același cuib în fiecare an, în timp ce altele construiesc un cuib nou. Prin urmare, CJUE a afirmat că articolul 5 litera (b) prevede protecția neîntreruptă a cuiburilor, constatând că se impune „protecția neîntreruptă a habitatului păsărilor, deoarece multe specii reutilizează în fiecare an cuiburile construite în anii anteriori" ([55]). Cu toate acestea, în cazul speciilor care, în mod obișnuit, nu își reutilizează cuiburile de la an la an, iar cuiburile lor nu vor fi, în mod normal, reutilizate de alte specii, nu va fi necesar să se asigure protecția cuiburilor respective odată ce acestea sunt abandonate.

Articolul 5 litera (c) Culegerea ouălor din natură și păstrarea acestora, chiar dacă sunt goale

41. Culegerea ouălor din natură ale păsărilor reprezintă o amenințare majoră pentru conservarea acestora, deoarece întrerupe ciclul natural de reproducere, împiedicând păsările să își crească cu succes descendenții. Aceasta este o amenințare deosebit de gravă în ceea ce privește speciile rare și pe cale de dispariție sau speciile care fac obiectul unei cereri ridicate în cadrul comerțului ilegal cu specii sălbatice de faună și floră. Pentru unele populații de specii, cum ar fi șoimul dunărean (*Falco cherrug*), culegerea ouălor din cuiburi a determinat scăderi accentuate ale populației. Prin urmare, interdicția de a păstra ouăle, chiar dacă sunt fără conținut, contribuie la reducerea la minimum a cererii de prelevare, colectare și comercializare a ouălor. CJUE a statuat că această interdicție trebuie să se aplice, de asemenea, fără nicio limitare în timp, ceea ce înseamnă că trebuie să se acorde protecție neîntreruptă ouălor de păsări sălbatice ([56]).

Articolul 5 litera (d) Perturbarea deliberată a păsărilor, în special în perioada de reproducere sau de maturizare, dacă o astfel de perturbare este relevantă în contextul obiectivelor directivei

42. Articolul 5 litera (d) interzice perturbarea păsărilor care ar avea caracter relevant pentru atingerea obiectivelor Directivei Păsări. Prin urmare, pe lângă condiția de caracter „deliberat", articolul 5 litera (d) se aplică numai în măsura în care perturbarea „are un efect semnificativ asupra obiectivului de a menține la un nivel satisfăcător

([51]) Cauza C-784/23, Voore Mets și Lemeks Põlva, punctele 54-56.
([52]) Cauza C-131/24, VIRUS și alții, punctul 43.
([53]) https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/birds-directive/sustainable-hunting-under-birds-directive_en.
([54]) Un cuib este un loc sau o structură adâncită pe care o pasăre o construiește sau o alege pentru a-și depune ouăle, a le incuba și a le oferi adăpost descendenților.
([55]) Cauza C-252/85, Comisia/Franța, punctul 9.
([56]) Cauza C-252/85, Comisia/Franța, punctul 9.

populația speciilor de păsări în cauză sau de a adapta populația acestor specii la nivelul respectiv” ([57]). Deși această interdicție se aplică fără limitări temporale stricte, are un caracter deosebit de relevant pentru perturbările din perioadele de reproducere și de maturizare, deoarece acestea sunt cele mai sensibile etape pentru supraviețuirea speciilor de păsări și, la rândul lor, pentru atingerea obiectivelor directivei.

43. CJUE a confirmat că această interdicție se aplică numai perturbărilor care au un efect semnificativ asupra menținerii populațiilor unei specii la un nivel satisfăcător, și nu specimenelor din speciile respective. Excepție face cazul în care „populația unei anumite specii de păsări sălbatice este atât de redusă numeric încât perturbarea unor specimene izolate din această specie este de natură să îi compromită conservarea” ([58]).

44. Prin urmare, autoritățile competente trebuie să evalueze cu atenție ce nivel de perturbare poate fi considerat semnificativ, ținând seama de caracteristicile și sensibilitățile speciilor și de cerințele acestora, precum și de activitățile în cauză. Va fi necesar ca interdicția prevăzută la articolul 5 litera (d) să fie aplicată mai strict în ceea ce privește speciile rare și/sau vulnerabile, precum și cele care se află, de exemplu, într-un stadiu necorespunzător. În cazul speciilor ale căror populații depășesc un nivel satisfăcător, ar putea fi permise mai multe perturbări.

45. Factorii care trebuie avuți în vedere în ceea ce privește determinarea importanței unei perturbări includ durata (temporară sau permanentă), intensitatea (amploarea, nivelurile de zgomot, gradul de modificare a împrejurimilor), frecvența, suprafața și proximitatea față de păsările în cauză. Prin urmare, este necesar să se ia în considerare și efectul cumulativ al perturbărilor în raport cu celelalte activități care se desfășoară în zonă, pentru a stabili cu precizie dacă perturbarea este semnificativă.

46. Astfel cum se menționează la articolul 5 litera (d), perturbările din timpul perioadelor de reproducere și de maturizare sunt deosebit de relevante, dar și alte etape sensibile ale vieții care ar putea pune în pericol supraviețuirea (cum ar fi perturbările din zone importante de hrănire și de iernare) ar trebui să constituie în egală măsură un motiv de îngrijorare.

47. Atunci când se evaluează dacă o perturbare este semnificativă în raport cu obiectivul de menținere sau de readucere a populațiilor la un nivel satisfăcător, este posibil să se ia în considerare orice măsuri preventive (a se vedea secțiunea 3.3) care împiedică efectiv ca un proiect sau o altă activitate să perturbe păsările sau să reducă perturbarea astfel încât aceasta să nu aibă efecte semnificative ([59]). Dovada că o astfel de perturbare nu ar fi relevantă în contextul obiectivelor directivei nu trebuie să devină „excesiv de dificilă” ([60]).

Articolul 5 litera (e) Ținerea în captivitate a păsărilor din specii a căror vânare și capturare este interzisă

48. Această interdicție se aplică în toate stadiile de viață ale unui exemplar, viu sau mort, și oricărei părți a acestuia. Interdicția nu se aplică speciilor de păsări care pot fi vânate și care sunt enumerate în anexa II (sub rezerva limitelor stabilite la articolul 7) sau păsărilor care nu intră sub incidența directivei (a se vedea secțiunea 2.1.) și păsărilor capturate prin mijloace legale în natură în baza unei derogări legale prevăzute la articolul 9.

49. Exemplarele păstrate trebuie să poată fi identificate cu ajutorul unui sistem oficial de înregistrare instituit la nivel național. Acest aspect poate fi asigurat prin utilizarea unui sistem oficial de marcare cu inele ([61]) sau, de preferință, prin utilizarea transponderelor cu microcipuri sau prin prelevarea de amprente ADN, deoarece acestea sunt metode mai sigure. În orice caz, un inel închis la picior care face obiectul înregistrării, de dimensiunea corectă și care nu a suferit nicio deteriorare, reprezintă cel puțin condiția care indică faptul că pasărea s-a aflat în posesia crescătorului în primele 10 zile de viață ale păsării, indicând că aceasta s-a născut probabil în captivitate.

([57]) Cauza C-784//23, Voore Mets și Lemeks Põlva, punctul 62.
([58]) Cauza C-131/24, VIRUS și alții, punctul 41.
([59]) Cauza C-131/24, VIRUS și alții, punctul 44. În acest caz, măsurile preventive vizau un proiect în domeniul rutier, însă acestea s-ar aplica și în cazul altor activități.
([60]) Cauza C-131/24, VIRUS și alții, punctul 53.
([61]) Un inel închis la picior de dimensiunea corectă și care nu a fost deteriorat reprezintă condiția minimă pentru a dovedi că o pasăre s-a aflat în posesia crescătorului în primele sale 10 zile de viață, indicând că aceasta s-a născut probabil în captivitate.

3.6. **Punerea în aplicare a articolului 5**

3.6.1. *Necesitatea unui cadru legislativ complet și eficient*

50. Astfel cum se explică în capitolul 1, dispozițiile unei directive trebuie să fie puse în aplicare cu o forță obligatorie incontestabilă, cu specificitatea, cu precizia și cu claritatea necesare pentru îndeplinirea cerinței securității juridice. Prin urmare, articolul 5 impune adoptarea unui cadru legislativ complet și eficient prin punerea în aplicare a unor măsuri concrete și specifice de protecție care să asigure respectarea efectivă a interdicțiilor ([62]). În general, statele membre trebuie să se asigure că activitățile, inclusiv activitățile recurente, se desfășoară în conformitate cu dispozițiile privind protecția speciilor, pentru a evita în mod eficient producerea acțiunilor vătămătoare interzise. Sistemul general de protecție ar trebui să cuprindă norme și practici prevăzute pentru operatori, dar și campanii de sensibilizare, acțiuni de promovare și, dacă este necesar, acțiuni de asigurare a respectării legislației. Acest fapt poate fi realizat prin diverse instrumente, cum ar fi instrumentele de planificare, sistemele de consimțământ prealabil sau normele specifice aplicabile persoanelor fizice sau operatorilor economici din sectoarele care ar putea avea un impact asupra speciilor de păsări.

51. Măsurile ar trebui să fie adaptate la ciclul de viață al speciilor respective, ținând seama de sezonul lor de reproducere, de habitatele lor de hrănire, de căile de migrație, de zonele de odihnă sau de cuibărit. După caz, se pot aplica măsuri grupurilor de specii care fac obiectul acelorași amenințări și caracteristici. În temeiul articolului 2, obiectivele de conservare și refacere pentru o specie pot justifica măsuri mai specifice sau restrictive, pentru a exclude orice impact al activităților interzise în temeiul articolului 5.

52. Autoritățile competente din statele membre trebuie să comunice în mod clar utilizatorilor de terenuri și mări în cauză și publicului larg interdicțiile, precum și informațiile disponibile cu privire la prezența speciilor și măsurile de protecție disponibile sau prevăzute. Monitorizarea este esențială pentru a stabili eficacitatea măsurilor. Aceasta ar putea include urmărirea prin GPS, supravegherea cuiburilor și a coloniilor și, în cazul activităților de recreere, supravegherea participanților de către organizatori. Domeniul de aplicare și amploarea unei astfel de monitorizări (cum ar fi nivelul parcelei/sitului, nivelul peisajului, nivelul regional) ar trebui să fie definite de autoritățile naționale competente pentru a se asigura că există, de la caz la caz, o analiză a implicațiilor pe care măsurile le au asupra păsărilor.

53. Chiar și în cazul în care se iau toate măsurile preventive, nu se poate garanta eliminarea tuturor riscurilor. Statele membre ar trebui să instituie un sistem care să evalueze eficacitatea măsurilor preventive și să revizuiască periodic aceste măsuri, ca parte a sistemului general de protecție prevăzut la articolul 5.

54. Aceste măsuri luate pentru punerea în aplicare a Directivei Păsări ar trebui să fie completate de măsuri suplimentare de punere în aplicare sau de stimulare, cum ar fi informații specifice privind cerințele de protecție. Aceste măsuri pot include orientări și broșuri concepute special pentru acest sector, sensibilizarea părților interesate și monitorizarea riguroasă a prezenței păsărilor și a cuiburilor, valorificând în același timp contribuțiile din partea științei cetățenești.

55. În anumite situații și în cazul în care sunt îndeplinite condițiile, se poate acorda o derogare de la sistemul general de protecție (a se vedea capitolul 4).

56. Pentru a evita necesitatea unei derogări și, prin urmare, pentru a reduce sarcina administrativă, statele membre pot lua măsuri preventive pentru a asigura respectarea cerințelor prevăzute la articolul 5 din directivă. Astfel de măsuri preventive țin seama de particularitățile sectoarelor, astfel cum se prevede la articolul 2 din directivă, și facilitează conformitatea.

57. Măsurile preventive (astfel cum se explică în secțiunea 3.3) pot fi asociate cu tipul, amplasarea, conceperea și calendarul unei anumite activități sau al unui anumit proiect. Aceste măsuri pot viza planificarea, construirea și etapele operaționale ale unui proiect sau ale unei activități. De exemplu, instalarea de parapete care împiedică zborul păsărilor și intrarea lor în coliziune cu autoturismele sau stabilirea unor limite de viteză reduse pe o autostradă după construirea acesteia, în cazul în care posibilitatea producerii acțiunilor vătămătoare interzise nu poate fi exclusă. Aceste măsuri trebuie să fie pe deplin funcționale pe întreaga durată de desfășurare a proiectului sau a activității.

([62]) Cauza C-441/17, *Comisia/Polonia (Pădurea Bialowieza)*, punctul 252.

3.6.2. *Integrarea cerințelor prevăzute la articolul 5 în procedurile de autorizare*

58. Articolul 5 nu prevede evaluări specifice ale impactului sau proceduri de autorizare pentru asigurarea conformității. Deoarece articolul 5 este o dispoziție din cadrul unei directive, statele membre au flexibilitatea de a alege cele mai adecvate mijloace de punere în aplicare a cerințelor, inclusiv prin integrarea în procedurile existente de autorizare sau de mediu. Acest aspect este în conformitate cu principiul autonomiei procedurale a statelor membre ([63]).

59. În cazul unei activități sau al unui proiect planificat care necesită o autorizație, cum ar fi, de exemplu, construirea de linii electrice, parcuri eoliene, autostrăzi, mine sau unități de acvacultură, statele membre pot integra măsurile de protecție în procedurile de aprobare sau de autorizare și în evaluările impactului asupra mediului prevăzute la articolul 6 alineatul (3) din Directiva Habitate sau în Directiva privind evaluarea impactului asupra mediului (EIA) ([64]) și în Directiva privind evaluarea strategică de mediu (SEA) ([65]), pentru a se asigura că activitățile care necesită o autorizație nu sunt vătămătoare pentru speciile de păsări. Acest fapt este posibil și pentru activitățile recurente sau în curs, pentru ca cerințele de protecție a speciilor să fie luate în considerare la reînnoirea autorizațiilor.

60. În acest context, probabilitatea ca activitatea în cauză să conducă la producerea acțiunilor vătămătoare interzise în temeiul articolului 5 ar putea fi evaluată și delimitată prin procesele existente de luare a deciziilor. În acest scop, evaluările impactului asupra mediului sau deciziile de încadrare luate în temeiul Directivei EIA pot oferi un cadru util pentru identificarea riscurilor pentru speciile de păsări. De exemplu, articolul 3 alineatul (1) litera (b) din Directiva EIM impune statelor membre să identifice, să descrie și să evalueze efectele semnificative directe și indirecte ale unui proiect asupra biodiversității, printre alte componente ale mediului, acordând o atenție specială speciilor protejate în temeiul Directivei Păsări. Această descriere a efectelor probabile poate fi utilizată pentru a stabili dacă este necesar să se pună în aplicare măsuri preventive și să se adapteze proiectul în cauză pentru a se conforma interdicțiilor prevăzute la articolul 5. În mod similar, aplicarea SEA în cazul planurilor (de exemplu, planurile de gestionare a pădurilor) ar putea fi utilizată pentru a identifica măsurile preventive relevante și pentru a asigura conformitatea cu cerințele prevăzute la articolul 5.

61. Atunci când un plan sau un proiect poate avea un efect semnificativ asupra siturilor Natura 2000, per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, acesta ar trebui să facă obiectul unei evaluări corespunzătoare în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva Habitate (a se vedea capitolul 1 pentru detalii privind cadrul general al Directivei Păsări). Aceasta înseamnă că evaluarea acțiunilor potențial vătămătoare pentru păsări poate fi integrată în evaluările care fac parte din procesele de luare a deciziilor la diferite niveluri într-un stat membru. Acest fapt permite identificarea corectă și promptă a impactului potențial al unui proiect asupra speciilor de păsări pentru a asigura respectarea dispozițiilor articolului 5 din Directiva Păsări înainte ca acesta să fie realizat.

62. Unele state membre au integrat evaluări ale impactului asupra speciilor în procedurile de autorizare existente ([66]), inclusiv pentru a reduce sarcina administrativă. Alte state membre au introdus proceduri specifice pentru a îndeplini condițiile prevăzute la articolul 5 în cazurile în care evaluările de mediu menționate mai sus nu se aplică. De asemenea, este posibilă formularea de măsuri standard de prevenire în legislația sectorială pentru activitățile cunoscute ca având drept consecințe omorârea sau perturbarea semnificativă a păsărilor, formularea de orientări sau standarde sectoriale sau formularea de restricții sezoniere pentru anumite activități. Atunci când aleg cea mai potrivită abordare pentru punerea în aplicare a cerințelor prevăzute la articolul 5, statele membre ar trebui să ia în considerare totodată sarcina administrativă potențială.

([63]) A se vedea cauza C-131/24, *VIRUS și alții*, punctele 50-53.

([64]) Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului (JO L 26, 28.1.2012, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/92/oj), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2014/52/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 aprilie 2014. A se vedea, de asemenea, Ghidul privind interpretarea definițiilor categoriilor de proiecte din anexele I și II la Directiva EIA (https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e7f9c73c-86ba-11ef-a67d-01aa75ed71a1/language-en?).

([65]) Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului (JO L 197, 21.7.2001, p. 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2001/42/oj).

([66]) În Franța, evaluarea impactului unui proiect asupra speciilor este similară procedurii prevăzute la articolul 6 alineatul (3) din Directiva Habitate pentru siturile Natura 2000. Orice proiect care ar putea avea efecte semnificative asupra păsărilor face obiectul unei evaluări corespunzătoare a efectelor sale asupra conservării păsărilor. În cazul în care proiectul are un impact semnificativ asupra speciei, autoritatea utilizează derogări.

3.6.3. *Exemple de activități care pot intra sub incidența articolului 5 și de potențiale măsuri preventive*

Transport rutier și feroviar

63. Traficul rutier sau feroviar poate avea un impact asupra speciilor de păsări, deoarece pot avea loc coliziuni între păsări și vehicule și infrastructura de transport sau perturbări semnificative cauzate de zgomotul produs de trafic ([67]). Autorităților naționale competente le revine responsabilitatea de a lua măsurile necesare pentru a preveni producerea acțiunilor vătămătoare interzise în ceea ce privește construirea și exploatarea infrastructurii de transport. Printre măsurile relevante se pot număra stabilirea unor limite de viteză permanente sau temporale, închiderea drumului în anumite perioade, instalarea de ecrane anticoliziune cu abțibilduri sau desene repetate reprezentând păsări de pradă pe bariere acustice transparente și instalarea altor structuri relevante, de exemplu pentru a evita poluarea prin scurgeri sau pentru a evita alte tipuri de perturbări.

Energie

64. Producția de energie și infrastructura energetică, în special pe bază de combustibili fosili, pot avea un impact negativ semnificativ asupra speciilor de păsări. Având în vedere în special efectul cumulativ asupra climei, emisiile generate de centralele electrice pe bază de combustibili fosili ucid de peste 30 de ori mai multe păsări decât parcurile eoliene, per GWh produși ([68]). Păsările pot fi afectate de coșurile impresionante de fum ale centralelor electrice pe bază de combustibili fosili, ale turbinelor eoliene, ale structurilor de răcire ale centralelor nucleare și ale liniilor de transport și distribuție. Prin urmare, vor trebui integrate măsuri preventive adecvate în timpul planificării lor și pentru proiectele individuale.

65. Energia eoliană constituie cea mai mare pondere a producției de energie din surse regenerabile din UE, contribuind la combaterea schimbărilor climatice, care reprezintă principala cauză a pierderii biodiversității. Cu toate acestea, parcurile eoliene pot afecta populațiile de păsări în mod negativ. Deși turbinele eoliene sunt responsabile pentru mai puțin de 0,1 % din decesele cauzate de om în rândul păsărilor – mult mai puțin decât centralele energetice tradiționale sau zgârie-norii ([69]) – din cauza relevanței lor, impactul potențial a fost studiat pe larg în interiorul și în afara UE. Există numeroase documente naționale de orientare privind impactul și posibilele măsuri de atenuare, precum și documentul de orientare al Comisiei privind proiectele de energie eoliană și legislația UE privind natura ([70]).

66. Un risc major prezentat de turbinele eoliene este reprezentat de coliziunile păsărilor cu paletele turbinelor. Atunci când se au în vedere măsuri de atenuare se impune efectuarea unei abordări ierarhice. În primul rând, ar trebui luate în considerare măsuri care vizează evitarea impactului, cum ar fi prevenirea producerii unui impact semnificativ în primul rând, începând cu selectarea strategică a siturilor pentru parcurile eoliene pentru a evita rutele de migrație, zonele de reproducere și de căutare a hranei. În cazul în care acest lucru nu este posibil, ar trebui puse în aplicare măsuri care vizează reducerea impactului.

Studiul de caz nr. 1: Harta cu zonele din Flandra sensibile pentru păsări și lilieci din perspectiva dezvoltării parcurilor eoliene

Flandra a elaborat o hartă combinată a zonelor sensibile, care urmărește să indice zonele în care amplasarea turbinelor eoliene poate prezenta un risc pentru păsări sau lilieci. Aceasta este menită să fundamenteze și să orienteze mai multe evaluări la nivel de sit și planificarea strategică. Este un exemplu de hartă cu zonele sensibile pentru mai multe specii și demonstrează modul în care grupuri diferite pot fi evaluate cu ajutorul unui singur instrument. Harta clasifică regiunea în patru categorii de risc, risc ridicat, mediu și posibil, precum și risc scăzut/nu există date. Deși anumite elemente ale hărții sunt specifice Flandrei, principiile ar putea fi aplicate cu ușurință oriunde.

([67]) În cauza C-131/24, VIRUS și alții, punctul 39, Curtea a confirmat că proiectele de construire a unei șosele pot intra în domeniul de aplicare al articolului 5 litera (d), chiar și în cazul în care activitatea nu a avut ca obiectiv vătămarea păsărilor.

([68]) 5 things you should know about wind energy – European Commission (5 lucruri care ar trebui cunoscute în ceea ce privește energia eoliană – Comisia Europeană).

([69]) 5 things you should know about wind energy – European Commission (5 lucruri care ar trebui cunoscute în ceea ce privește energia eoliană – Comisia Europeană).

([70]) https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/2b08de80-5ad4-11eb-b59f-01aa75ed71a1.

Instrumentul include o hartă cu zone vulnerabile pe baza GIS pentru păsări, alcătuită din nouă hărți tematice (de exemplu, zone de căutare a hranei și de odihnă pentru păsări sălbatice în afara sezonului de reproducere, rute de migrație sezonieră) și o hartă predictivă a habitatelor. Aceste straturi sunt analizate cel mai bine una câte una, dar pot fi și suprapuse pentru a oferi o imagine de ansamblu asupra tuturor zonelor sensibile potențiale. Straturile suprapuse (ca hartă de sinteză) sunt prezentate cu categorii de sensibilitate reprezentate ca risc ridicat (3), mediu (2) și posibil (1), precum și cu risc scăzut/nu există date (0). Această hartă poate fi consultată în detaliu într-o aplicație web care oferă și alte hărți importante, cum ar fi rezervațiile naturale protejate, zonele Natura 2000 etc.

Hărțile cu zonele sensibile și orientările aferente sunt utilizate frecvent în contextul deciziilor privind amplasarea parcurilor eoliene luate în Flandra. Dezvoltatorii de proiecte și societățile de consultanță le utilizează pentru planificarea strategică și ca „punct de plecare” pentru evaluări mai detaliate ale proiectelor la nivel de sit. Autoritățile locale și regionale le aplică în același scop și pentru a verifica dacă dezvoltatorii de proiecte și firmele de consultanță au luat în considerare în mod corespunzător informațiile disponibile. Trebuie subliniat faptul că, în cazul zonelor cu risc ridicat, evaluarea locală ar trebui să fie mai detaliată.

Aplicația web: https://geo.inbo.be/windturbines/index.html

Informații suplimentare:

Risk Atlas Birds/Bats – Wind Turbines (Atlasul flamand al riscurilor pentru păsări/lilieci – turbine eoliene), https://www.vlaanderen.be/inbo/en-gb/data-applications/de-vlaamse-risicoatlas-vogelsvleermuizen-windturbines/

67. După evitare, ajustarea temporară la cerere poate fi utilizată ca o strategie importantă de atenuare pentru a reduce coliziunile păsărilor cu turbinele eoliene, în special de-a lungul principalelor rute de migrație. Aceasta poate include ajustări temporare ale operațiunii, ținând seama de modelele sezoniere și diurne ale comportamentului speciilor, cum ar fi oprirea temporară a paletelor turbinelor atunci când sunt detectate păsări în apropierea turbinelor eoliene. Bazându-se inițial pe observatori umani, ajustarea temporară la cerere este în prezent un proces din ce în ce mai automatizat, care utilizează radare, camere video, transmițătoare GPS, geoperimetrare (*geofencing*) și inteligența artificială pentru a urmări deplasările păsărilor în timp real. Unele sisteme combină detectarea umană și tehnologică, operatorii luând decizia finală de închidere.

68. În cazul în care măsurile de evitare nu sunt considerate adecvate sau proporționale, ar trebui avute în vedere măsuri de reducere a impactului. Acestea pot include măsuri de concepere a proiectelor care pot reduce intensitatea impactului (de exemplu, dispozitivele vizuale de intimidare amplasate pe turbinele eoliene pentru a spori vizibilitatea pentru păsări pot reduce riscul de coliziune, dispozitivele acustice de intimidare pot fi utilizate în timpul construirii și funcționării proiectelor offshore pentru a reduce zgomotul subacvatic).

Studiul de caz nr. 2: Oprire la cerere asistată prin radar, parcul eolian Barão de São João, Portugalia

Parcul eolian de 50 de megawați Barão São João al E.ON, situat pe o rută de migrație, a aplicat un protocol de oprire la cerere asistată prin radar (*radar-assisted shutdown on demand* – RASOD) pe baza unui set predefinit de criterii. Pentru a monitoriza activitatea de zbor a păsărilor migratoare, s-a făcut apel la o echipă de monitorizare care a efectuat supravegheri din puncte de observare. Datele radar în timp real au furnizat coordonatorului echipei de monitorizare informații de mai bună calitate pe baza cărora să poată fi inițiată oprirea.

De-a lungul timpului, experiența echipei de monitorizare a influențat pozitiv eficacitatea abordării RASOD: timpul mediu necesar pentru ca o oprire să aibă loc după emiterea unui ordin a scăzut cu 91 %, iar numărul mediu anual echivalent de ore de oprire a scăzut cu 86 % în perioada 2010-2014. A fost posibilă imobilizarea paletelor turbinelor în aproximativ 15 secunde de la inițierea unei opriri, utilizând un sistem de „monitorizare, comandă și achiziție de date” (*supervisory control and data acquisition* – SCADA) pentru a asigura accesul în timp real la turbinele și parcurile eoliene individuale și gestionarea acestora.

În plus, turbinele au fost repornite fără a fi necesară o comunicare suplimentară cu personalul operațional. Nu au fost înregistrate coliziuni ale păsărilor migratoare cu zbor planat în perioada aplicării protocolului de oprire. Până în ultimul an al studiului desfășurat timp de cinci ani, perioada de oprire echivalentă totală a corespuns unei ponderi de 0,2 % din timpul echivalent disponibil anual și peste 40 % din perioadele de oprire echivalente au dus la pierderi neglijabile de energie ca urmare a vitezei scăzute a vântului.

69. În ceea ce privește instalarea centralelor producătoare de energie din surse regenerabile, instalațiile de stocare a energiei în același amplasament și racordările unor astfel de centrale și spații de stocarea la rețea, Directiva (UE) 2023/2413 (Directiva revizuită privind energia din surse regenerabile) ([71]) a introdus dispoziții relevante pentru instituirea unor măsuri de atenuare în cadrul „zonelor pretabile accelerării proiectelor privind energia din surse regenerabile" (articolul 15c din Directiva revizuită privind energia din surse regenerabile), al „zonelor de infrastructură dedicate" (articolul 15e din Directiva revizuită privind energia din surse regenerabile), precum și pentru proiectele privind energia din surse regenerabile situate în afara acestor zone (articolul 16b din Directiva privind energia din surse regenerabile).

70. Articolul 15c alineatul (1) litera (b) din Directiva revizuită privind energia din surse regenerabile prevede stabilirea unor norme adecvate în ceea ce privește măsurile de atenuare efective în contextul elaborării planurilor de desemnare a zonelor pretabile accelerării proiectelor privind energia din surse regenerabile. Acesta prevede că statele membre trebuie, după caz, să se asigure că măsurile de atenuare adecvate sunt aplicate în mod proporțional și în timp util, pentru a asigura, printre altele, respectarea articolului 5 din Directiva Păsări. Articolul 15e alineatul (2) din Directiva revizuită privind energia din surse regenerabile include o dispoziție similară în contextul elaborării planurilor pentru zone de infrastructură dedicate pentru infrastructura de rețea și de stocare necesară pentru integrarea energiei din surse regenerabile în sistemul de energie electrică. Au fost elaborate orientări ([72]) și studii specifice ([73]) privind desemnarea zonelor pretabile accelerării proiectelor de producere a energiei din surse regenerabile și orientări ([74]) privind stabilirea unor zone de infrastructură dedicate, inclusiv privind utilizarea măsurilor de atenuare.

71. Calificativul „măsuri de atenuare adecvate" înseamnă că măsurile de atenuare ar trebui să fie adecvate și eficace pentru a asigura respectarea articolului 5 din Directiva Păsări (de exemplu, evitarea omorârii și a perturbării semnificative a păsărilor), dar, în același timp, proporționale. De exemplu, în cazul în care se dovedește că utilizarea dispozitivelor vizuale sau acustice de intimidare este suficientă pentru a evita coliziunea păsărilor cu turbinele eoliene dintr-un anumit parc eolian, nu ar fi necesară utilizarea unei alte măsuri de atenuare, cum ar fi restricționarea temporară a funcționării atunci când păsările se află în perimetrul respectiv.

72. Articolul 16b alineatul (2) din Directiva revizuită privind energia din surse regenerabile (UE) 2023/2413 prevede că, în ceea ce privește proiectele situate în afara zonelor pretabile accelerării proiectelor privind energia din surse regenerabile, „în cazul în care un proiect privind energia din surse regenerabile a adoptat măsuri necesare de atenuare, eventuala ucidere sau perturbare a speciilor protejate în temeiul articolului 12 alineatul (1) din Directiva 92/43/CEE și al articolului 5 din Directiva Păsări 2009/147/CE nu este considerată a fi deliberată". Considerentul 37 din Directiva revizuită privind energia din surse regenerabile clarifică, de asemenea, faptul că nicio astfel de ucidere sau perturbare semnificativă nu ar trebui să fie considerată deliberată dacă un proiect pentru construirea și exploatarea unor centrale producătoare de energie din surse regenerabile [care intră în domeniul de aplicare al Directivei privind energia din surse regenerabile] prevede măsuri adecvate de atenuare pentru a evita astfel de ucideri, pentru a preveni perturbările, pentru a evalua eficacitatea unor astfel de măsuri prin monitorizare adecvată și, în considerarea informațiilor colectate, pentru a lua măsuri suplimentare, după caz, pentru a se asigura că nu există niciun impact negativ semnificativ asupra populației speciilor în cauză. Deși considerentul 37 nu face distincție între proiectele situate în interiorul și în afara zonelor pretabile accelerării proiectelor privind energia din surse regenerabile, se presupune că o astfel de clarificare ar fi aplicabilă în ambele contexte ([75])).

73. În ceea ce privește utilizarea noilor măsuri de atenuare (fără ca eficacitatea lor să fie testată pe scară largă), articolul 15c alineatul (1) și articolul 16b alineatul (2) din Directiva privind energia din surse regenerabile permit utilizarea acestora în cadrul proiectelor-pilot, pentru centralele producătoare de energie din surse regenerabile situate în interiorul și în afara zonelor pretabile accelerării proiectelor privind energia din surse regenerabile, cu condiția ca eficacitatea lor să fie monitorizată îndeaproape și să fie luate imediat măsuri corective în cazul în care acestea nu se dovedesc a fi eficace.

74. Cu toate acestea, trebuie asigurată monitorizarea eficacității unor astfel de măsuri. În considerarea informațiilor colectate, va fi necesară luarea de măsuri suplimentare, după caz, în cazul în care acestea nu se dovedesc a fi eficace.

([71]) Directiva (UE) 2023/2413 a Parlamentului European și a Consiliului din 18 octombrie 2023 de modificare a Directivei (UE) 2018/2001, a Regulamentului (UE) 2018/1999 și a Directivei 98/70/CE în ceea ce privește promovarea energiei din surse regenerabile și de abrogare a Directivei (UE) 2015/652 a Consiliului (JO L, 2023/2413, 31.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj).

([72]) https://energy.ec.europa.eu/publications/guidance-designating-renewables-acceleration-areas_en.

([73]) https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/354ebc7c-496d-11ef-acbc-01aa75ed71a1/language-en?WT.mc_id=Searchresult&WT.

([74]) https://commission.europa.eu/document/download/76fa5c90-909c-4bda-b655-edf564f5542e_en?filename=C_2025_4012_1_EN_annexe_acte_autonome_cp_part1_v2.pdf.

([75]) Articolul 16b alineatul (2) din Directiva (UE) 2023/2413 se referă în mod explicit la proiectele situate în afara zonelor pretabile accelerării proiectelor privind energia din surse regenerabile. Având în vedere cele de mai sus, proiectele situate în interiorul zonelor pretabile accelerării proiectelor privind energia din surse regenerabile – care beneficiază de proceduri de autorizare simplificate – nu ar trebui să facă obiectul unor norme mai stricte de protecție a speciilor decât cele aplicabile în afara zonelor pretabile accelerării proiectelor privind energia din surse regenerabile.

Instalații de transport și distribuție a energiei electrice

75. Liniile electrice pot prezenta mai multe riscuri semnificative pentru păsări, în principal prin coliziune și electrocutare.

76. Coliziunea este cauzată atât de liniile de transmisie, cât și de cele de distribuție și are loc atunci când păsările, cu precădere speciile mai mari, cum ar fi păsările de pradă sau păsările de apă, nu detectează firele de pe traiectoria lor de zbor, ceea ce duce la rănire sau deces. Acest aspect este deosebit de problematic în zonele în care liniile electrice intersectează rute de migrație, zone umede sau peisaje deschise în care păsările se bazează pe repere vizuale pentru navigație. Unele specii sunt mai vulnerabile din cauza comportamentului lor de zbor, a dimensiunii sau a manevrabilității lor limitate.

77. Electrocutarea constituie o altă amenințare majoră cauzată de liniile electrice de medie și joasă tensiune. Aceasta vizează în special păsările mai mari care se așază pe stâlpi sau pe conductori încrucișați, ating simultan conductori bifazici sau un conductor și un dispozitiv împământat, în special atunci când penajul păsării este ud, completând astfel un circuit electric. Păsările de pradă, berzele și alte păsări mari sunt cele mai afectate, mortalitatea fiind adesea concentrată în zone în care proiectarea stâlpilor sau distanța dintre conductori este inadecvată. Printre grupurile de specii care sunt deosebit de frecvent afectate de electrocutare se numără Ciconiiformes, Falconiformes, Accipitriformes, Strigiformes și Passeriformes ([76]).

78. Dincolo de decesele directe, liniile electrice pot genera efecte ecologice secundare, cum ar fi scăderea populației, modificări la nivelul compoziției speciilor și vulnerabilitate sporită la prădători. Măsurile de atenuare, cum ar fi dispozitivele de deviere a păsărilor, conductoarele izolate și rutarea strategică a liniilor, sunt esențiale pentru reducerea acestor efecte, însă planificarea și monitorizarea atentă își menține caracterul indispensabil pentru a asigura un echilibru între dezvoltarea infrastructurii energetice și conservarea păsărilor. În plus, liniile de înaltă tensiune pot fragmenta habitatele și pot crea bariere, modificând modelele de deplasare a păsărilor și reducând în mod potențial accesul la zone critice de hrănire sau de reproducere.

79. Comisia a elaborat un document de orientare specific cu privire la această chestiune pentru a veni în sprijinul statelor membre, al părților interesate și al operatorilor economici în vederea abordării problemelor în conformitate cu dispozițiile legislației UE privind natura ([77]). Orientări similare au fost elaborate și în alte zone ([78]).

Studiul de caz nr. 3: Proiectul SafeLines4Birds

Acesta este un proiect cu o durată de șase ani cofinanțat prin programul LIFE al UE, care vizează reducerea mortalității păsărilor din alte cauze decât cele naturale provocate de liniile electrice din Franța, Belgia și Portugalia. Aceste interacțiuni – coliziuni, electrocutări și perturbări în timpul reproducerii – reprezintă amenințări semnificative pentru diverse specii de păsări, printre acestea vulturul bărbos, vulturul pleșuv și spârcaciul. Proiectul se axează pe 13 specii deosebit de vulnerabile din cauza dimensiunii, comportamentului și distribuției lor.

Un consorțiu divers format din 15 parteneri, printre care operatori de sisteme de transport (OST), operatori de sisteme de distribuție (OSD), ONG-uri în domeniul mediului și experți științifici din Franța, Belgia, Portugalia, Germania și Statele Unite, colaborează la acest proiect. Inițiat de Comitetul Național pentru Avifaună (CNA) din Franța, proiectul SafeLines4Birds ilustrează o coordonare rară și eficace între organizațiile de protecție a naturii și operatorii de rețea. Această colaborare facilitează acțiuni specifice și coordonate pentru atenuarea impactului liniilor electrice asupra păsărilor.

([76]) https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0006320797001766.

([77]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018XC0618(02).

([78]) Convenția de la Berna privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa, 2004. Recomandarea nr. 110 privind minimizarea efectelor negative ale instalațiilor supraterane de transport al energiei electrice (linii electrice) asupra păsărilor; https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=847305&Site=COE; Convenția ONU privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice (CMS), 2002. Rezoluția 7.4 privind electrocutarea păsărilor migratoare; http://www.cms.int/sites/default/files/document/RES_7_04_Electrocution_0_0.pdf.

Proiectul utilizează o abordare multidimensională pentru a contracara mortalitatea păsărilor. Cheia constă în elaborarea unei cartografieri a zonelor sensibile, identificarea zonelor cu cel mai mare grad de pericol și apoi punerea în aplicare a măsurilor de reconfigurare sau sprijinirea planificării viitoare a rețelei. Printre principalele măsuri de atenuare pe care le va pune în aplicare proiectul se numără instalarea a 3 880 de dispozitive anticoliziune în siturile cu risc ridicat. De asemenea, vor fi testate soluții inovatoare, cum ar fi Sistemul de evitare a coliziunii în zbor (ACAS), care utilizează lumina ultravioletă pentru a spori vizibilitatea firelor pe timp de noapte, precum și măsuri de punere în aplicare în ceea ce privește prevenirea electrocutării. În plus, proiectul SafeLines4Birds urmărește să reducă perturbările în timpul sezonului de reproducere și să îmbunătățească schimbul și perfecționarea cunoștințelor în întreaga Europă. Obiectivul pe termen lung este de a asigura viabilitatea speciilor de păsări vizate prin reducerea la minimum a interacțiunilor acestora cu liniile electrice.

Informații suplimentare:

https://www.safelines4birds.eu/

Caseta 1: Conferința Wingspan

Conferința „Wingspan 2024: Parteneriate pentru o tranziție energetică ce nu pune în pericol viața păsărilor” a avut loc la Bruxelles în 2024 și a reprezentat ediția inaugurală a Wingspan, o conferință care va avea loc o dată la doi ani pentru o tranziție energetică cu impact pozitiv asupra naturii.

Conferința din 2024 a prezentat parteneriate între operatorii de rețele de energie electrică, dezvoltatorii și operatorii de energie din surse regenerabile și societatea civilă din domeniul mediului și a promovat crearea unui mediu pentru noi parteneriate. A fost prima dintr-o serie de conferințe bienale pentru ecologiști, oameni de știință, operatori de rețea, dezvoltatori de energie din surse regenerabile și reprezentanți ai guvernului, în cadrul căreia au făcut schimb de strategii și soluții pentru o tranziție energetică cu impact pozitiv asupra naturii. Subiectele concepute pentru un public internațional au acoperit cunoștințele științifice recente, strategiile în materie de conservare de ultimă generație și inovațiile tehnologice favorabile incluziunii naturii.

Cu 320 de participanți online și în persoană, evenimentul a reunit o gamă largă de părți interesate – operatori de rețea, ONG-uri, dezvoltatori de energie din surse regenerabile, cadre universitare și autorități – din întreaga lume pentru a aborda necesitatea urgentă a unei tranziții energetice care protejează natura. Conferința a cuprins mese rotunde pertinente, prezentări științifice, un atelier, o sesiune de postere și un târg de prezentare a dispozitivelor de protecție a păsărilor utilizate de-a lungul liniilor electrice și la nivelul infrastructurii de energie eoliană.

Toate materialele conferinței sunt disponibile la adresa: https://wingspan-conference.eu/wingspan-2024/

Culegere de rezumate: https://acrobat.adobe.com/id/urn:aaid:sc:EU:ccde2a24-f6a9-4347-bfd1-43daa5280358

Industria extractivă

80. Prin însăși natura sa, extracția mineralelor are în mod invariabil un impact asupra terenurilor pe care se desfășoară. Majoritatea minelor și carierelor necesită îndepărtarea elementelor de pe suprafețe în timpul procesului de extracție și au nevoie de spațiu pentru mormanele de elemente depozitate, halde de steril și lagune, precum și pentru infrastructurile, clădirile și drumurile de acces conexe. Uneori, astfel de activități pot, de asemenea, să distrugă cuiburile și ouăle, să perturbe în mod semnificativ păsările și să conducă la pierderea sau deteriorarea habitatelor acestora. Totuși, acestea nu au în niciun caz caracter sistematic, iar riscurile de impact trebuie evaluate de la caz la caz. Este necesară monitorizarea continuă a prezenței păsărilor și, în consecință, ar trebui luate măsuri adecvate în cadrul sitului de extracție și al zonelor înconjurătoare. Comisia a elaborat orientări specifice cu privire la această chestiune pentru a veni în sprijinul statelor membre, al părților interesate și al operatorilor economici în vederea abordării problemelor în conformitate cu dispozițiile legislației UE privind natura ([79]).

([79]) Comisia Europeană: Direcția Generală Mediu, Orientări ale Comisiei Europene privind desfășurarea activităților extractive neenergetice în conformitate cu cerințele Natura 2000, Oficiul pentru Publicații, 2011, https://data.europa.eu/doi/10.2779/98870; și Ghidul privind extracția de minereuri neenergetice și Natura 2000. Rezumat, Oficiul pentru Publicații, 2019, https://data.europa.eu/doi/10.2779/985239.

Studiul de caz nr. 4: LIFE in Quarries

LIFE in Quarries este un proiect derulat de Fédération de l'Industrie Extractive et Transformatrice de Belgique (FEDIEX) în parteneriat cu regiunea valonă (Departamentul pentru natură și păduri), Universitatea din Liège – Gembloux Agro-Bio Tech, Unitatea pentru biodiversitate și peisaj, Natagora asbl și Parc naturel des Plaines de l'Escaut. Potrivit acestuia, carierele active care formează stânci, pante nisipoase, soluri neroditoare, corpuri de apă temporare sau permanente și terenuri variate pot adăposti o diversitate surprinzătoare de specii, inclusiv păsări care preferă astfel de habitate deschise sau stâncoase/nisipoase mai degrabă decât păduri sau terenuri agricole.

Prin măsuri precum revitalizarea stâncilor verticale și a malurilor de nisip (bancuri de nisip/stânci friabile), gestionarea iazurilor temporare și a pajiștilor și crearea de corpuri de apă permanente sau de platforme plutitoare, proiectul a pus bazele unor situri de cuibărit și de hrănire prielnice pentru păsări. Printre speciile care se bucură de beneficii se numără păsările care cuibăresc în stânci sau pe maluri, cum ar fi lăstunul de mal, prigoria și pescărelul albastru. În peisajele puternic urbanizate și stabilizate, carierele joacă un rol în menținerea populațiilor lor. Conservarea, crearea intenționată și întreținerea fronturilor verticale și a bancurilor de nisip oferă un habitat ideal pentru aceste păsări care excavează. În lipsa intervențiilor, fronturile verticale se prăbușesc în cele din urmă, iar vegetația invadează aceste nisipuri neroditoare, determinând caracterul inadecvat al habitatului.

În loc să aștepte închiderea carierelor, proiectul LIFE in Quarries a aplicat „gestionarea dinamică a biodiversității" în timpul extracției, ceea ce înseamnă că acțiunile de creare și întreținere a habitatelor care nu pun în pericol viața păsărilor s-au desfășurat în paralel cu operațiunile de exploatare în carieră. S-a demonstrat astfel că este posibilă îmbinarea activității industriale în curs cu conservarea păsărilor și a altor populații sălbatice.

În rețeaua de 27 de cariere active participante, monitorizarea biologică a confirmat că speciile-țintă, inclusiv păsările, au colonizat rapid habitatele nou create, arătând că acțiunile de gestionare s-au tradus în rezultate reale în materie de biodiversitate, nu doar în potențial teoretic.

Proiectul a pus bazele unor bune practici în gestionarea biodiversității care pot fi aplicate în altă parte prin orientări, protocoale de monitorizare și angajamente pe termen lung (de exemplu, menținerea habitatelor esențiale timp de 15 ani), oferind operatorilor de cariere un model pentru a include conservarea păsărilor și a faunei sălbatice în operațiunile lor standard.

Informații suplimentare:

https://www.lifeinquarries.eu/en/

Locuințe și clădiri

81. Clădirile au un impact asupra păsărilor în mai multe moduri. Utilizarea unor suprafețe mari de sticlă la clădirile moderne prezintă un risc de coliziune. Adesea, păsările nu pot face distincție între sticla reflectorizantă sau transparentă și cerul liber sau vegetație, astfel încât se izbesc de aceasta în zbor și sunt rănite sau ucise. Mulți producători de geamuri din Europa furnizează în prezent „sticlă ce nu pune în pericol viața păsărilor", care încorporează modele vizibile (puncte, linii) sau straturi de acoperire pentru ca sticla să fie vizibilă pentru păsări. Retehnologizarea suprafețelor de sticlă existente este, de asemenea, posibilă, utilizând folii care pot reduce gradul de reflexie și, dacă sunt concepute în mod corespunzător, pot reduce la minimum coliziunea în mod semnificativ. Adaptările în materie de proiectare arhitecturală a clădirilor pentru a include, de exemplu, sticla tăiată la unghi, bavurile și modificările reflexiilor, astfel încât sticla să fie într-o măsură cât mai mică o iluzie „automată" pentru păsări, oferă, de asemenea, soluții.

Studiul de caz nr. 5: Proiectul BooGI-BOP din cadrul programului LIFE referitor la prevenirea coliziunilor păsărilor cu clădirile

BooGI-BOP (LIFE17 GIE/DE/000466) este un proiect finanțat prin programul LIFE, care a constatat că o amenințare în mare măsură trecută cu vederea la adresa biodiversității este reprezentată de coliziunile păsărilor cu clădiri cu fațadă din sticlă. În cadrul inițiativei sale „Coliziunea păsărilor cu clădirile: ce pot face întreprinderile?", BooGI-BOP oferă întreprinderilor și proprietarilor de situri o fișă informativă și un document de orientare care prezintă motivele pentru care păsările se izbesc de ferestre în zbor, de exemplu, imaginea reflectată a vegetației sau a cerului și dezorientarea din cauza iluminatului interior și a iluminatului nocturn exterior. Orientările încadrează coliziunile între păsări și clădiri în contextul unei abordări mai ample vizând proiectarea clădirilor orientată spre biodiversitate, încurajând întreprinderile să integreze prevenirea coliziunilor în evaluările siturilor, în procedurile de licitație și în practicile lor de gestionare a instalațiilor.

În practică, BooGI-BOP sprijină întreprinderile ajutându-le să identifice zonele de risc din spațiile lor de lucru (de exemplu, fațade de sticlă fără ramă de mari dimensiuni, zone cu grad înalt de iluminare nocturnă, clădiri situate lângă vegetație/coridoare verzi) și apoi să aplice măsuri de atenuare. Printre acestea se numără utilizarea de tratamente sau folii pentru geamuri care nu pun în pericol păsările, aplicarea de modele vizibile pe suprafețele de sticlă, reducerea sau redirecționarea iluminatului interior/exterior pentru a reduce atracția și reflecția, precum și integrarea sistemelor de iluminat în afara orelor de vârf sau cu senzori de mișcare. Proiectul a demonstrat că astfel de intervenții contribuie atât la obiectivele în materie de biodiversitate, cât și la certificările care atestă sustenabilitatea unei întreprinderi.

Informații suplimentare:

https://www.biodiversity-premises.eu/en/eu-life-project.html

https://www.biodiversity-premises.eu/files/Bilder/Documents/Publikationen/Fact%20Sheet%20Bird%20Strike.pdf

82. Iluminatul artificial din clădiri perturbă comportamentul păsărilor în mai multe moduri. Păsările migratoare nocturne utilizează adesea stele care sunt surse de lumină naturale, clarul de lună sau orizontul pentru a naviga. Atunci când luminile puternice din clădiri sau din infrastructura urbană domină cerul nocturn, ele pot dezorienta păsările. Acestea se pot roti în jurul structurilor iluminate, pot devia cursul, își pot irosi rezerve vitale de energie, pot ateriza în locuri periculoase, pot intra în coliziune cu fațade de sticlă sau cu suprafețe iluminate sau pot deveni pradă ușoară.

Studiul de caz nr. 6: Proiectul LIFE Natura@night care abordează poluarea luminoasă

Proiectul LIFE Natura@night este condus de Sociedade Portuguesa para o Estudo das Aves în parteneriat cu șase municipalități, iar o serie de institute își desfășoară activitatea în arhipelagurile macaroneziene Azore, Madeira și Insulele Canare pentru a soluționa problema tot mai stringentă pe care o reprezintă poluarea luminoasă. Aceste insule atlantice găzduiesc 10 specii de păsări marine reproducătoare foarte sensibile la lumina artificială, precum și alte animale nocturne, cum ar fi liliecii. Cu toate acestea, expansiunea urbană rapidă din ultimii ani a sporit semnificativ lumina artificială. Datele colectate de o rețea de fotometre instalate pe 14 insule în cadrul proiectului anterior Interreg EELabs au confirmat o creștere constantă a poluării luminoase, subliniind caracterul urgent al eforturilor de atenuare.

Poluarea luminoasă reprezintă o amenințare deosebită pentru păsările marine tinere, în special pentru specii precum furtunarul (*Calonectris borealis*). Când zboară la sfârșitul toamnei, aceste păsări se orientează după lună și stele pentru a ajunge la ocean, unde vor rămâne timp de mai mulți ani înainte de a se întoarce să se reproducă. Lumina artificială de pe străzi, produsă de autoturisme și clădiri le poate dezorienta, ducând la epuizare, coliziuni sau eșuare la sol în orașe în care sunt vânate de prădători, cum ar fi pisicile și șobolanii. Aceasta a devenit una dintre principalele cauze ale mortalității păsărilor marine în regiune.

Proiectul LIFE Natura@night cartografiază amploarea poluării luminoase pe insule și o utilizează pentru a elabora planuri generale privind iluminatul public mai puțin vătămătoare, în parteneriat cu o serie de municipalități. Aceasta include înlocuirea becurilor tradiționale cu unele noi cu LED, care sunt mult mai eficiente, ceea ce constituie nu numai un sprijin pentru păsări, ci și un mijloc de realizare de economii semnificative de către municipalități. Municipalitatea Câmara de Lobos din Madera, de exemplu, a instalat recent 66 de becuri cu LED noi care reduc la minimum emisiile de lumină albastră, despre care se știe că au un impact deosebit asupra păsărilor și insectelor. Până la sfârșitul proiectului, acesta vizează eliminarea a peste 400 de unități de iluminare din zonele sensibile și implementarea iluminatului orientat în jos pentru a reduce strălucirea cerului cauzată de dispersia luminii artificiale.

Pe lângă păsările marine, inițiativa aduce beneficii biodiversității în sens larg și comunităților locale. Iluminatul artificial redus sprijină menținerea comportamentelor naturale ale liliecilor și insectelor și îmbunătățește sănătatea umană prin atenuarea tulburărilor de somn și a altor probleme legate de iluminarea excesivă în timpul nopții. În plus, proiectul implică voluntari și ecologiști pentru a salva păsările marine dezorientate; numai în noiembrie 2023, peste 800 de păsări eșuate la sol au fost găsite și returnate în siguranță în mare.

Acesta este un exemplu de soluție reciproc avantajoasă care abordează impactul iluminatului artificial pe timp de noapte asupra păsărilor și a altor animale, reducând în același timp costurile publice.

Informații suplimentare:

https://naturaatnight.spea.pt/en/

Studiul de caz nr. 7: Sectorul construcțiilor în Spania, proiectul ZEPAURBAN din cadrul programului LIFE

Unul dintre obiectivele acestui proiect a fost acela de a evita distrugerea sau perturbarea coloniilor de reproducere ale vânturelului mic (*Falco naumanni*) din cauza lucrărilor de restaurare a clădirilor în care cuibăresc păsările. Proiectul a avut drept scop proiectarea și realizarea de cutii pentru cuiburi artificiale, care să fie mai sigure, mai durabile și mai economice.

Una dintre acțiuni a vizat caracterul adecvat al substratului pentru cuibărit în clădirile gestionate de Direcția Generală bibliotecă, muzee și patrimoniu cultural. Măsurile luate la Cáceres au vizat consolidarea coloniilor în trei clădiri în care vânturelul mic și alte păsări au provocat căderea de materiale de pe clădiri la sol în centrul urban.

În centrul cultural San Jorge, clădirea care găzduiește cel mai mare număr de perechi, suprafața acoperișului utilizat și deteriorat de păsări a fost renovată. Activitatea a implicat curățarea învelișului plăcilor din ceramică curbate și impermeabilizarea, ținând seama de necesitatea de a oferi păsărilor acces. Pentru a atenua impactul asupra păsărilor, au fost instalate cuie pentru lemn sub acoperiș și țigle de ventilație asociate pentru a oferi păsărilor acces la acoperișuri.

Informații suplimentare:

http://www.zepaurban.com/en.

Agricultură

83. Lucrările solului sau cositul, aratul pajiștilor și al terenurilor arabile care găzduiesc cuiburi pe sol, conversia pajiștilor sau curățarea gardurilor vii primăvara pot avea un impact asupra păsărilor. Agricultura poate include, de asemenea, activități care pot vătăma păsările în timpul iernii sau al perioadelor de odihnă, cum ar fi recoltarea intensivă a plantațiilor de măslini în timpul nopții. Pentru a se asigura că astfel de activități nu conduc la acțiunile vătămătoare interzise în temeiul articolului 5 din Directiva Păsări, statele membre ar trebui să identifice și să adopte măsuri de protecție clare și detaliate pentru a preveni și a atenua producerea acțiunilor vătămătoare interzise asupra speciilor. Autoritățile competente ar trebui să aplice măsuri de protecție specifice, sub forma unor norme sau practici impuse, care ar trebui aplicate la nivel de exploatație. Aceasta ar putea include zonarea spațială, hotărâri la nivel local privind conservarea speciilor de păsări, eventual completate de un manual de bune practici, planuri de acțiune locale/naționale sau rețele de voluntari care doresc să monitorizeze prezența păsărilor și care pot preveni fermierii și autoritățile (a se vedea studiul de caz nr. 8). Stimulentele financiare și sprijinul pentru administratorii de terenuri sunt, de asemenea, importante pentru a contribui la adaptarea practicilor agricole.

84. Articolul 5 din Directiva Păsări nu prevede că activitățile agricole nu pot avea loc în perioadele de reproducere și de maturizare a păsărilor specifice terenurilor agricole. Cu toate acestea, astfel de activități trebuie adaptate, pentru a evita acțiunile vătămătoare interzise în temeiul articolului 5, pe baza celor mai bune informații disponibile, de exemplu cu privire la prezența păsărilor sau la localizarea cuiburilor acestora. Statele membre ar trebui să identifice și să adopte măsuri de protecție clare și detaliate pentru a preveni și a atenua producerea acțiunilor vătămătoare interzise asupra speciilor. Astfel de măsuri ar trebui promovate în mod activ prin emiterea de orientări, cursuri de formare sau notificări și pentru a asigura creșterea gradului de conștientizare cu privire la restricții și punerea acestora în aplicare (a se vedea studiul de caz nr. 8). Statele membre au nevoie, de asemenea, de sisteme de control și de asigurare a respectării acestor măsuri, care să se bazeze pe o monitorizare riguroasă a prezenței păsărilor și a cuiburilor ([80]), valorificând în același timp contribuțiile din partea științei cetățenești.

85. Măsurile din cadrul politicii agricole comune (PAC) a UE, care includ, dar nu se limitează la eco-scheme, angajamente în materie de mediu, climă și alte angajamente în materie de gestionare și plăți specifice pe suprafață pentru anumite cerințe obligatorii (cum ar fi plățile Natura 2000), precum și condiționalitatea PAC ([81]) ar putea contribui la asigurarea conformității cu articolul 5 din Directiva Păsări. Măsuri similare vor fi în continuare disponibile în cadrul PAC după 2027. Unul dintre standardele PAC privind bunele condiții agricole și de mediu (GAEC) ale terenurilor care vizează biodiversitatea este GAEC 8 ([82]). Acesta impune fermierilor să mențină elementele de peisaj și interzice tăierea gardurilor vii și a arborilor în perioada de reproducere și creștere a păsărilor, contribuind astfel la respectarea articolului 5 literele (b) și (d) (a se vedea studiul de caz nr. 9). Cu toate acestea, ar trebui remarcat faptul că nicio modificare a normelor de condiționalitate ale PAC și nici normele naționale conexe nu modifică obligațiile stabilite de Directiva Păsări. Pentru a asigura conformitatea cu articolul 5, statele membre ar putea fi nevoite să completeze aceste norme cu norme suplimentare, asigurându-se, în același timp, că toate măsurile relevante se aplică tuturor fermierilor, inclusiv celor care nu primesc sprijin din partea PAC.

Studiul de caz nr. 8: Protecția eretelui vânăt de către voluntari în Franța

În Franța, regiunea Normandia sprijină monitorizarea cuiburilor de pe câmpurile de culturi de cereale cu ajutorul voluntarilor. Odată ce cuiburile sunt identificate de ornitologi voluntari, autoritățile notifică proprietarul terenului pentru a comunica necesitatea de a proteja cuiburile. Apoi, împreună cu autoritățile competente, ornitologii se întâlnesc cu fermierul pentru a discuta despre protecția speciilor. Majoritatea fermierilor participă fără dificultate la acest sistem de protecție a speciilor. În primăvara anului 2021, voluntarii și ornitologii profesioniști din această regiune au protejat 67 de specii pe cale de dispariție, cu peste 50 % mai mult decât cifra cea mai ridicată din ultimii patru ani. În 2021, această operațiune a evitat distrugerea a 41 de cuiburi de erete vânăt (*Circus cyaneus*), a 12 cuiburi de pasărea ogorului (*Burhinus oedicnemus*) și, mai presus de toate, a teritoriilor de reproducere a crestețului mic (*Zapornia pusilla*) din estuarul Senei.

Informații suplimentare:

https://www.normandie.developpement-durable.gouv.fr/bilan-2021-de-la-mise-en-oeuvre-de-la-protection-a4619.html

https://www.ouest-france.fr/normandie/caen-14000/dans-la-plaine-de-caen-les-busards-les-mieux-proteges-de-france-6906175

([80]) Noile tehnologii de monitorizare a păsărilor care furnizează date de înaltă rezoluție, în timp real, sunt utilizate într-o măsură din ce în ce mai mare pe scară largă, reducând necesitatea observațiilor manuale de teren, care presupun folosirea intensivă a forței de muncă.

([81]) Pentru a primi sprijin pentru venit din partea UE, fermierii trebuie să respecte un set de norme de bază. Interacțiunea dintre aceste norme și sprijinul acordat fermierilor se numește condiționalitate. Pentru a primi sprijin în cadrul PAC, fermierii trebuie să respecte normele, inclusiv bunele condiții agricole și de mediu (GAEC). Fermierii care încalcă GAEC vor beneficia de un sprijin redus din partea UE și li se pot aplica alte sancțiuni. A se vedea Regulamentul (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 de stabilire a normelor privind sprijinul pentru planurile strategice care urmează a fi elaborate de statele membre în cadrul politicii agricole comune (planurile strategice PAC).

([82]) Cerința relevantă și standardul GAEC 8 pentru punerea în aplicare a articolului 5 sunt „Menținerea elementelor de peisaj” și „Interzicerea tăierii gardurilor vii și a arborilor în perioada de reproducere și creștere a păsărilor”.

Studiul de caz nr. 9: Punerea în aplicare a standardului GAEC 8 în Belgia, Luxemburg, Germania, Italia și Spania

Exemple de punere în aplicare a interdicțiilor prevăzute la articolul 5 literele (b) și (d) din Directiva Păsări prin intermediul GAEC 8:

— Belgia (Valonia): tăierea gardurilor vii și a arborilor este interzisă în perioada de reproducere și de cuibărit a păsărilor, și anume de la 1 aprilie la 31 iulie.

— Belgia (Flandra): tăierea gardurilor vii și a arborilor este interzisă în timpul sezonului de împerechere (cu titlu indicativ, de la 15 martie la 15 iunie).

— Luxemburg: restricții privind tăierea gardurilor vii și a arborilor în perioada de reproducere și creștere a păsărilor; în conformitate cu articolul 17 alineatele (6) și (7) din Legea din 18 iulie 2018, tăierea gardurilor vii, a arboretului și a lizierelor este interzisă în perioada 1 martie-1 octombrie. Excepțiile includ fasonarea gardurilor vii pentru proprietăți rezidențiale sau parcuri și fasonarea necesară pentru operațiuni forestiere. Este interzisă orice acțiune de tăiere care dăunează gardurilor vii, arboretului sau lizierelor, în special cu instrumente sau metode inadecvate, cum ar fi cositorile echipate cu dispozitiv de tocat resturi vegetale.

— Germania: interdicția de tăiere se aplică de la 1 martie la 30 septembrie, în conformitate cu Legea federală privind conservarea naturii și cu legislația națională conexă, și se aplică, în cadrul condiționalității, gardurilor vii și fâșiilor împădurite, aliniamentelor de copaci, livezilor și arborilor individuali.

— Italia: interdicția privind tăierea arborilor și a arbuștilor se aplică la nivel național în perioada 15 martie-15 august pentru a acoperi sezonul de reproducere și de cuibărit al păsărilor, cu excepția cazului în care se prevede altfel la nivel regional.

— Spania: se interzice efectuarea de operațiuni de tăiere a gardurilor vii și a arborilor în timpul sezonului de reproducere a păsărilor (din martie până în august), cu excepția cazului în care autoritatea de mediu autorizează în mod expres acționarea în acest sens. Gardurile vii sunt definite în secțiunea „elemente de peisaj” din standardul GAEC.

86. Serviciile de consiliere agricolă contribuie, de asemenea, cu consiliere specifică pentru a sprijini respectarea cerințelor în materie de protecție a speciilor prevăzute în Directiva Păsări. Consilierii agricoli specializați în păsări din habitate agricole pot oferi sprijin consultativ fermierilor. Acești consilieri pot fi disponibili prin intermediul camerelor agricole, al serviciilor private de consultanță, al agențiilor private sau al ONG-urilor. Una dintre sarcini este de a aduce la cunoștința fermierilor obligațiile care le revin în ceea ce privește protecția speciilor prezente pe terenurile lor. Aceștia pot furniza informații online, informații scrise sau consiliere directă la fața locului. De exemplu, pot fi furnizate informații pe o aplicație pentru telefoane inteligente atunci când o parcelă de teren agricol este inclusă într-o zonă utilizată de păsările din habitate agricole.

Silvicultură

87. Articolul 5 din Directiva Păsări nu prevede că activitățile forestiere nu pot avea loc în perioada de reproducere și de maturizare. Măsurile preventive ar trebui integrate în planificarea și practicile de gestionare a pădurilor pentru a evita vătămarea speciilor de păsări, în special exploatarea forestieră în timpul sezonului de reproducere, care ar putea afecta păsările și cuiburile acestora. Măsurile preventive pot include planificarea spațială și temporală bazată pe riscuri a operațiunilor, de exemplu, zone-tampon în jurul caracteristicilor sensibile sau menținerea structurilor de habitat esențiale, după caz. CJUE a clarificat faptul că, în cazul în care exploatarea forestieră (indiferent dacă este vorba despre tăiere rasă sau nu) este planificată într-o pădure despre care se știe că găzduiește cuiburi de păsări, indiferent de stadiul de conservare a speciilor, exploatarea forestieră în perioada de reproducere și de maturizare a păsărilor intră sub incidența interdicțiilor prevăzute la articolul 5 literele (a) și (b) din Directiva Păsări ([83]). În cazul în care exploatarea forestieră ar conduce la o perturbare care ar avea un efect semnificativ asupra populațiilor de păsări având în vedere obiectivele directivei, aceasta intră, de asemenea, sub incidența articolului 5 litera (d).

([83]) Cauza C-784/23, Voore Mets și Lemeks Põlva, punctele 49, 54 și 62.

88. Aceasta nu înseamnă o interdicție totală de exploatare forestieră, nici măcar în timpul perioadei de cuibărire și creștere a păsărilor, însă activitățile trebuie adaptate, pentru a evita acțiunile interzise prevăzute la articolul 5, pe baza celor mai bune informații disponibile, de exemplu cu privire la prezența păsărilor cuibăritoare în siturile de reproducere sau de maturizare ([84]). În cazul în care operațiunile ar avea loc în timpul sezoanelor de reproducere și de maturizare, o atenție deosebită se impune a fi acordată pentru planificarea și desfășurarea activităților respective, astfel încât să se evite zonele cu indicații de reproducere sau de maturizare activă (de exemplu, situri de reproducere cunoscute sau utilizate în mod regulat și habitate deosebit de sensibile). Arborii cunoscuți ca fiind adecvați pentru cuibărit, arborii morți, arborii-habitat și arborii scorburoși ar trebui lăsați neexploatați pentru a se evita distrugerea cuiburilor. În unele habitate cunoscute ca având o densitate mare de cuibărit sau un potențial ridicat în acest sens, limitarea lucrărilor forestiere în timpul perioadelor de cuibărit poate fi, de asemenea, o măsură adecvată. Pentru unele specii, ar putea fi luate în considerare și alte măsuri suplimentare, cum ar fi stabilirea unor zone liniștite sau interzise în jurul cuiburilor cunoscute în perioada de cuibărit [în special pentru speciile mari, cum ar fi barza neagră (*Ciconia nigra*) sau păsările de pradă], atunci când există posibilitatea distrugerii cuiburilor sau a unor perturbări semnificative. De exemplu, pentru punerea în aplicare a articolului 5 litera (d), restricționarea activităților umane în jurul cuiburilor anumitor specii de păsări de pradă, al bufnițelor și al berzelor negre se practică de mult timp în Ungaria, unde se utilizează restricții temporale pentru a evita perturbările directe în timpul sezonului de împerechere ([85]). Pentru alte specii, mai puțin sensibile, perturbarea de scurtă durată în timpul sezonului de reproducere ar putea să nu aibă un impact semnificativ și nu ar pune în pericol reproducerea cu succes a acestora. Este de competența autorităților naționale să definească măsurile preventive adecvate în ceea ce privește speciile și situația în cauză.

89. În cazul în care operatorii programează operațiuni în afara perioadelor de reproducere și de maturizare și, dacă este necesar, aplică măsuri preventive la nivel de sit, efectele reziduale nu constituie, în mod normal, o perturbare deliberată și semnificativă în sensul articolului 5 litera (d).

90. Măsuri precum silvicultura ambițioasă bazată pe tăieri rase cu arbori păstrați ca rezerve, lăsarea unor parcele permanente, arborii-habitat și alte structuri importante din punct de vedere biologic ar putea fi aplicate, după caz, în cadrul gestionării durabile a pădurilor, care vizează majoritatea practicilor actuale de gestionare a pădurilor. Orientările Comisiei privind Natura 2000 și pădurile conțin, de asemenea, experiențe și exemple de bune practici din diferite state membre în ceea ce privește gestionarea pădurilor ([86]) și furnizează informații suplimentare pentru alinierea silviculturii la protecția naturii și a păsărilor.

91. Stimulentele financiare și sprijinul pentru silvicultori sunt, de asemenea, importante pentru a contribui la asigurarea faptului că activitățile forestiere sunt în conformitate cu protecția păsărilor.

Studiul de caz nr. 10: Cele mai bune practici pentru conservarea și gestionarea berzei negre în Polonia

Stația de experimentare forestieră din Rogów și Comitetul pentru protecția acvilelor, cu sprijinul programului operațional polonez Infrastructură și mediu, au pus în aplicare o serie de măsuri care vizează îmbunătățirea protecției berzei negre și a habitatelor acesteia în 16 situri Natura 2000 din Polonia.

Până în 2023, proiectul a protejat nu mai puțin de 600-700 de situri de reproducere, sprijinind 55 % din populația reproductivă la nivel național. Aceste acțiuni au fost realizate de directorii regionali pentru protecția mediului care au desemnat zone de protecție a cuiburilor (fiecare având o suprafață de aproximativ 2 800 de hectare). Practicile de gestionare a pădurilor și perturbările cauzate de om sunt restricționate în aceste zone atât în timpul, cât și în afara sezonului de reproducere. Acest aspect nu numai că împiedică perturbarea păsărilor de reproducție, ci și conservă cuiburile și habitatul din jur. În siturile Natura 2000, zonele protejate din jurul siturilor de cuibărit acoperă o suprafață cumulată de peste 600 000 de hectare.

([84]) Simpla observare a unei păsări nu înseamnă neapărat că aceasta se reproduce în zonă. Pentru a confirma că o pasăre cuibărește într-o zonă, sunt necesare dovezi precum găsirea unui cuib cu ouă sau cu pui, observarea adulților care transportă hrană pentru pui, observarea puilor proaspăt acoperiți cu pene sau observarea manifestărilor de distragere a atenției/simulare a unei accidentări. Pentru a lua în considerare reproducerea probabilă, ar trebui observate elemente precum o pereche într-un habitat adecvat, ritualuri de împerechere, triluri de marcare a teritoriului, păsări care vizitează un sit pentru un posibil cuib sau construirea unui cuib.

([85]) DOI: 10.13140/RG.2.2.12902.47687 https://www.researchgate.net/publication/328737807_Suggested_methodology_for_temporal_and_long-term_spatial_restrictions_of_human_activities_around_the_nests_of_strictly_protected_raptors_owls_and_black_storks_Javaslat_a_fokozottan_vedett_ragadozomada.

([86]) Natura 2000 și pădurile. Partea III, Studii de caz, Oficiul pentru Publicații, 2015, https://data.europa.eu/doi/10.2779/65827.

Datorită bine-cunoscutei asocieri a berzei negre cu pădurile, proiectul a inclus, de asemenea, desfășurarea de activități educaționale și publicitare destinate părților interesate implicate în zonele forestiere Natura 2000.

Informații suplimentare:

https://cepl.sggw.edu.pl/bocianimy/

Studiul de caz nr. 11: Evitarea perturbărilor în timpul perioadei de cuibărit a păsărilor mari de pradă în pădurile aflate sub administrare comercială în Finlanda

Recoltarea și alte activități de gestionare a pădurilor în perioada de cuibărit a păsărilor pot cauza întreruperea procesului de cuibărire. Perturbarea în timpul perioadei de cuibărit poate avea un efect semnificativ asupra obiectivului Directivei Păsări de a menține populațiile de păsări la un nivel satisfăcător. Păsările mari de pradă care înregistrează în mod natural un număr scăzut de exemplare și au o perioadă lungă de cuibărit sunt deosebit de sensibile la perturbările cauzate de om.

Informațiile privind cuiburile păsărilor mari de pradă au fost compilate într-o bază de date națională, care este actualizată în permanență. Atunci când proprietarul pădurii trimite autorității naționale în domeniul forestier o declarație obligatorie cu privire la intenția de a efectua exploatarea forestieră, autoritatea efectuează o comparație spațială automată între cuiburile de păsări cunoscute și zona de exploatare propusă. În cazul în care zona care urmează să fie exploatată se află în apropierea unui cuib cunoscut, se trimite automat o notificare proprietarului terenului și proprietarului drepturilor de exploatare forestieră. Notificarea vizează interdicțiile prevăzute la articolul 5 și servește drept verificare finală pentru a evita impactul vătămător neintenționat asupra păsărilor de pradă în timpul perioadei de cuibărit. Cu toate acestea, cea mai eficientă etapă de utilizare a informațiilor privind cuiburile este în etapa de planificare înainte de trimiterea declarației, când protecția păsărilor poate fi integrată în gestionare în modul cel mai eficient. În cazul în care gestionarea planificată a pădurilor ar avea un impact asupra unei zone de cuibărit pentru păsările mari de pradă, protecția pe tot parcursul anului este posibilă prin stabilirea unei zone de protecție în jurul cuibului.

Baza de date națională pentru informații privind speciile din cadrul Unității finlandeze de informare privind biodiversitatea:

https://laji.fi/en

Studiul de caz nr. 12: Conservarea păsărilor din păduri prin intermediul unei strategii de conservare a lemnului vechi și a lemnului mort în Baden-Württemberg

Strategia Alt- und Totholzkonzept (AUT) a fost elaborată pentru a conserva și a spori biodiversitatea în pădurile din Baden-Württemberg prin integrarea unor structuri de habitat esențiale, cum ar fi lemnul vechi și lemnul mort. Aceasta răspunde nevoilor diferitelor specii de păsări din păduri, în special ale celor care depind de lemnul vechi și mort pentru cuibărit, hrănire și adăpost. Conceptul AUT a fost pus în aplicare treptat în pădurile din Baden-Württemberg aflate în proprietatea statului, începând din februarie 2010.

În centrul conceptului se află crearea de grupuri de arbori-habitat (*Habitatbaumgruppen*) și de refugii forestiere (*Waldrefugien*). Aceste zone desemnate rămân neatinse de activitățile forestiere, permițând proceselor naturale să creeze habitate structurale diverse. Acest aspect este deosebit de benefic pentru păsările care cuibăresc în scorburi, cum ar fi *Dendrocopos major,* care necesită arbori morți și putreziți pentru a-și săpa cuiburile, *Dryocopus martius*, care preferă arborii maturi, și *Columba oenas*, care depinde de arbori mari, bătrâni, cu cavități preexistente pentru cuibărit.

Punerea în aplicare a sistemului implică o monitorizare periodică pentru a asigura eficacitatea măsurilor întreprinse. Aceasta include selectarea și marcarea grupurilor de arbori-habitat, care sunt apoi cartografiate pentru procesul de gestionare permanentă.

AUT este o măsură strategică ce integrează considerente ecologice, juridice și de siguranță pentru a îmbunătăți conservarea habitatelor forestiere. Prin conservarea structurilor critice ale habitatelor, aceasta sprijină în mod direct nevoile speciilor de păsări din păduri, asigurând menținerea prezenței și a funcției ecologice a acestora în pădurile din Baden-Württemberg. AUT este o abordare inovatoare în ceea ce privește practicile de gestionare a pădurilor care vizează conservarea biodiversității.

Informații despre conceptul AUT sunt disponibile aici (în limba germană):

https://www.fva-bw.de/fileadmin/publikationen/sonstiges/aut_konzept_2017.pdf

92. Serviciile consultative ale guvernului ar trebui să furnizeze deținătorilor de terenuri forestiere informații cu privire la cerințele în materie de protecție a păsărilor. Aceste informații ar trebui să fie ghidate și susținute de baze de date centrale online la nivel de specii, de ghiduri specifice privind protecția speciilor în silvicultură, de instrumente cartografice, de broșuri privind anumite specii protejate sau de un portal de servicii online cu opțiuni de informare pentru dialogul dintre organismele și autoritățile în domeniul forestier.

Studiul de caz nr. 13: Platforma de cartografiere „Păduri, biodiversitate și peisaje în Pays de la Loire”

Centre National de la Propriété Forestière (CNPF) este un organism public din Franța responsabil cu sprijinirea și consilierea proprietarilor particulari de păduri, promovarea gestionării durabile a pădurilor, elaborarea și aprobarea planurilor de gestionare a pădurilor, furnizarea de expertiză tehnică, formare și orientare și desfășurarea de activități de cercetare și inovare prin intermediul organizației sale subsidiare, Institut pour le Développement Forestier (IDF).

Acestea au dezvoltat o platformă online pentru cartografierea și documentarea biodiversității și habitatelor forestiere. Platforma colectează și prezintă inventare, straturi de date privind „natura” (păsări, amfibieni, arbori bătrâni, lemn mort, zone umede etc.) și zone de interes ecologic sau de patrimoniu (de exemplu, păduri cu valoare ridicată, zone umede și zone sensibile din punctul de vedere al mediului). Punând aceste informații la dispoziție pe o hartă, administratorii de păduri pot vedea în mod clar unde sunt situate habitate importante, cum ar fi zonele de cuibărit pentru păsările din păduri, zonele umede sau zonele cu o valoare de conservare ridicată. Aceștia pot apoi evita intervențiile vătămătoare (cum ar fi exploatarea forestieră) în zonele respective sau pot planifica recoltarea și alte operațiuni forestiere în moduri care să reducă la minimum impactul asupra speciilor sensibile.

Platforma încurajează utilizarea unui instrument de evaluare – *Indice de Biodiversité Potentielle* (IBP), care evaluează „capacitatea unui arboret de a găzdui biodiversitatea” pe baza unui set de criterii ecologice: prezența lemnului mort, a arborilor senescenți, diversitatea structurală (vârsta arborilor, a subarboretului, a arborilor-habitat), continuitatea suprafețelor împădurite de-a lungul timpului etc. Toate aceste criterii sunt relevante pentru păsări (și pentru alte specii de faună), deoarece multe specii de păsări depind de arbori mai bătrâni, de cavități, de o structură forestieră variată, de lemn mort și de un habitat stabil în timp pentru cuibărit, hrănire sau adăpost. Prin utilizarea IBP în contextul planificării în materie de gestionare a pădurilor, administratorii pot lua în considerare în mod explicit potențialul biodiversității și, prin urmare, pot concepe măsuri care conservă sau îmbunătățesc elementele de habitat importante pentru păsări.

Prin îmbinarea datelor spațiale cu o perspectivă pe termen lung și cu gestionarea participativă, abordarea contribuie la integrarea conservării în activitățile de rutină în sectorul forestier, în loc să trateze biodiversitatea ca pe o preocupare separată, opțională. Platforma nu este doar o hartă statică: este legată de „ghiduri” (de exemplu, privind „gestionarea păsărilor și a pădurilor”, „lemnul mort și arborii senescenți”, „zonele umede și amfibienii specifici pădurilor” etc.) care consiliază silvicultorii cu privire la modul de gestionare a habitatelor într-un mod favorabil biodiversității. Aceasta înseamnă că silvicultura își poate menține caracterul viabil din punct de vedere economic, protejând în același timp funcțiile ecologice ale pădurii, inclusiv protejând populațiile de păsări, conservând complexitatea habitatelor și asigurând continuitatea ecosistemelor dependente de păduri.

Informații suplimentare:

https://bretagne-paysdelaloire.cnpf.fr/se-former-s-informer/les-fiches-et-guides-techniques/plateforme-cartographique-foret-biodiversite

Pescuit

93. Sistemul general de protecție prevăzut la articolul 5 impune, de asemenea, reglementarea activităților de pescuit ([87]) care pot genera acțiuni vătămătoare interzise. Unul dintre principalele efecte asupra păsărilor în acest context și, în special, asupra păsărilor marine este reprezentat de capturile accidentale. Alte presiuni pot include lumini și zgomot produse de navele de pescuit care perturbă în mod semnificativ coloniile de păsări din apropierea țărmului sau perturbări semnificative prin alungarea păsărilor din zona exploatațiilor piscicole din apele interioare. Prin urmare, este necesar ca statele membre să adopte și să pună în aplicare măsuri preventive eficace (a se vedea studiul de caz nr. 14). Acest lucru poate fi realizat prin instrumente de planificare, cum ar fi planurile de gestionare a pescuitului, licențele de pescuit care stabilesc cerințe și restricții specifice privind anumite tipuri de unelte de pescuit cu risc ridicat și reglementarea spațială și temporală a activității sau a operațiunilor de pescuit desfășurate de navele de pescuit.

94. Pentru a asigura o protecție adecvată, măsurile ar trebui să se bazeze pe o bună cunoaștere a riscurilor pe care anumite tipuri de unelte de pescuit le prezintă pentru păsări. Monitorizarea sistematică a capturilor accidentale reprezintă, prin urmare, o condiție prealabilă pentru punerea în aplicare a unor măsuri preventive eficace. O astfel de monitorizare se poate baza pe datele colectate de statele membre în temeiul cadrului pentru colectarea de date privind pescuitul, în măsura în care acesta furnizează o evaluare riguroasă a riscului de capturi accidentale pentru a permite stabilirea și punerea în aplicare a unor măsuri preventive. Mai multe informații pe această temă sunt disponibile în secțiunea 2-76/77 din „Documentul de orientare privind protecția riguroasă a speciilor de animale de interes comunitar în temeiul Directivei Habitate”, care are, de asemenea, caracter relevant pentru păsări ([88]).

95. Întrucât conservarea resurselor biologice marine este de competența exclusivă a Uniunii Europene în cadrul politicii comune în domeniul pescuitului, stabilirea măsurilor necesare trebuie realizată prin intermediul acestui cadru de politică ([89])). Mai multe informații pe această temă sunt disponibile în secțiunea 2-29 din orientările menționate mai sus, precum și în „Orientări privind Natura 2000 și pescuitul” ([90]).

Studiul de caz nr. 14: Pescarii și păsările marine: aliați ai mării

Acest exemplu ilustrează bunele practici în ceea ce privește activitățile recurente de pescuit. Finanțat prin programul LIFE al UE și prin Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și în strânsă colaborare cu comunitatea piscicolă, ONG-ul pentru conservarea naturii Sociedade Portuguesa para o Estudo das Aves (SPEA) a identificat cele mai problematice unelte de pescuit și speciile de păsări marine cele mai predispuse la capturi accidentale. Pe această bază, organizația a elaborat și a testat diferite măsuri de atenuare. Una dintre măsurile etichetate drept „sperietoare de păsări” s-a dovedit a fi deosebit de eficace. Acesta este un dispozitiv care simulează prezența unui prădător, atașat la navele de pescuit și acționat de vânt și de mișcarea ambarcațiunii.

După ce a fost testată pe mare, rezultatele au fost fără echivoc: sperietoarea ținea păsările marine la distanță, reducând probabilitatea ca acestea să fie capturate. S-a constatat că aceasta este deosebit de eficace pentru furtunarul de Baleare (*Puffinus mauretanicus*). Pescarii au contribuit la perfecționarea dispozitivului, constatând că acesta prezintă multe alte avantaje. Ieftin și ușor de produs, simplu de asamblat și de reparat, nu a afectat dinamica pescuitului, a economisit timpul pierdut prin îndepărtarea păsărilor din uneltele de pescuit și a redus gradul de deteriorare a plaselor. În prezent, toți pescarii implicați în experimente utilizează sperietoarea de păsări, iar un nou proiect de cooperare este în curs pentru a extinde utilizarea acesteia la mai multe nave de pescuit.

Informații suplimentare:

https://spea.pt/projetos/medaves-pesca/

([87]) Cauza C-507/04, Comisia/Austria, punctul 121.

([88]) https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/dab5274d-5891-11ec-91ac-01aa75ed71a1.

([89]) Regulamentul (UE) nr. 1380/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013 privind politica comună în domeniul pescuitului (JO L 354, 28.12.2013, p. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1380/oj) și Regulamentul (UE) 2019/1241 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 iunie 2019 privind conservarea resurselor piscicole și protecția ecosistemelor marine prin măsuri tehnice (JO L 198, 25.7.2019, p. 105, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1241/oj).

([90]) Comisia Europeană: Direcția Generală Mediu, Comunicare a Comisiei – Orientări privind Natura 2000 și pescuitul – Aplicarea articolului 6 din Directiva Habitate și a articolului 4 din Directiva Păsări în cazul activităților de pescuit marin – Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2025, https://data.europa.eu/doi/10.2779/1449747.

Vânătoare

96. Activitățile de vânătoare pot avea ca rezultat, de asemenea, uciderea, perturbarea semnificativă a păsărilor sau alte acțiuni vătămătoare interzise în temeiul articolului 5 din Directiva Păsări, în cazul în care aceste activități de vânătoare au un impact asupra speciilor de păsări care nu pot fi vânate sau nu sunt în conformitate cu cerințele prevăzute la articolul 7 ([91]). Prin urmare, ar trebui luate măsuri de reglementare a vânătorii, nu numai pentru a asigura exploatarea durabilă a speciilor vizate enumerate în anexa II la directivă, ci și pentru a proteja alte păsări care nu sunt vizate de vânătoare, dar care sunt totuși afectate de aceasta. Ar trebui să fie vizate aspecte legate de identificarea eronată de către vânători a speciilor asemănătoare. Utilizarea muniției cu plumb, care poate duce la otrăvirea cu plumb, a fost interzisă în zonele umede în 2021 în temeiul Regulamentului (UE) 2021/57 al Comisiei privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice ([92]).

Aviație

97. Aviația afectează păsările în trei moduri specifice. În primul rând, aeronavele pot perturba în mod semnificativ păsările atunci când zboară la altitudini joase deasupra habitatelor lor sau în apropierea cuiburilor lor în timpul sezoanelor de reproducere. În al doilea rând, aeronavele pot intra în coliziune cu păsările, în special în timpul decolării și aterizării, precum și în timpul instruirii la altitudine joasă cu aeronave militare. În al treilea rând, păsările pot fi atrase către aeroporturi, care pot oferi habitate adecvate pentru reproducere, odihnă sau hrănire. În special, păsările se pot apropia de aeroporturi în căutarea unui refugiu din calea lucrărilor de agricultură intensivă din apropiere. Prin urmare, ar trebui luate măsuri pentru a reduce la minimum și, acolo unde este posibil, pentru a preveni impactul aviației asupra păsărilor, în colaborare cu autoritățile responsabile cu siguranța zborurilor.

98. Aeroporturile din Europa pun deja în aplicare o varietate de măsuri pentru a reduce riscul de coliziune a păsărilor cu aeronavele, care reprezintă o preocupare majoră în materie de siguranță. Gestionarea habitatelor este una dintre cele mai frecvente strategii, care implică întreținerea atentă a vegetației, gestionarea apelor stătătoare și eliminarea surselor de hrană care atrag păsările. Prin gestionarea înălțimii ierbii, curățarea pomilor fructiferi și acoperirea iazurilor, aeroporturile fac mediul înconjurător mai puțin atractiv pentru păsări.

99. Pe lângă aceste măsuri, dispozitivele fizice de intimidare, cum ar fi plasele și țepușele, împiedică păsările să aterizeze sau să se odihnească în zone sensibile. Aeroporturile se bazează din ce în ce mai mult pe tehnologii precum sistemele radar și camerele de supraveghere pentru a monitoriza circulația păsărilor în timp real, permițând o reacție rapidă atunci când sunt depistate efective de păsări. Aeroporturile europene au obligația de a menține planuri de gestionare a pericolelor legate de speciile sălbatice (*Wildlife Hazard Management Plans* – WHMP), asigurându-se că personalul instruit evaluează riscurile, pune în aplicare măsuri de atenuare și raportează coliziunile speciilor sălbatice. Coroborate, aceste strategii creează o abordare cuprinzătoare care reduce la minimum coliziunile cu păsări și menține siguranța aviației.

Activități de recreere

100. Activitățile de recreere, cum ar fi drumețiile, windsurfingul și kitesurfingul, sporturile cu motor, festivalurile de muzică, alpinismul, canotajul, observarea păsărilor, plimbarea câinilor fără lesă și pilotarea dronelor pot perturba în mod semnificativ păsările sau le pot deteriora cuiburile. Este responsabilitatea autorităților naționale să ia suficiente măsuri preventive pentru a se asigura că interdicțiile prevăzute la articolul 5 sunt respectate în ceea ce privește activitățile de recreere. Astfel de măsuri ar putea include crearea de zone liniștite, împrejmuirea, încetarea sau restricționarea activităților, în special în timpul sezoanelor de reproducere, sau introducerea unor sisteme de autorizare pentru limitarea activităților vătămătoare. Acestea trebuie completate de acțiuni de creștere a gradului de conștientizare cu ajutorul panourilor de informare, prin aducerea la cunoștința întreprinderilor locale și prin distribuirea de broșuri, precum și prin aplicarea corespunzătoare a măsurilor atunci când este necesar (a se vedea studiul de caz nr. 15). Informații suplimentare relevante privind activitățile de recreere sunt furnizate în *Orientările privind Natura 2000 și turismul*, disponibil pe site-ul web al Comisiei.

([91]) A se vedea ghidul privind vânătoarea în temeiul Directivei Păsări: https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/birds-directive/sustainable-hunting-under-birds-directive_en.

([92]) Regulamentul (UE) 2021/57 al Comisiei din 25 ianuarie 2021 de modificare a anexei XVII la Regulamentul (CE) nr. 1907/2006 al Parlamentului European și al Consiliului privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (REACH), în ceea ce privește plumbul din proiectilele armelor de foc în zonele umede sau în vecinătatea acestora (JO L 24, 26.1.2021, p. 19, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/57/oj).

Studiul de caz nr. 15: Sfaturi de natură ecologică pentru mare și țărm

În Bretania, Franța, a fost lansată o campanie de creștere a gradului de conștientizare cu privire la mediu în vara anului 2019 (de la 15 iunie la 15 septembrie), destinată navigatorilor, administratorilor de infrastructură portuară, turiștilor și pescarilor amatori. Scopul campaniei a fost de a susține aceste grupuri să își reducă la minimum impactul asupra mediului; campania a inclus activități de observare a păsărilor. Cu ajutorul părților interesate, parteneriatul a produs pachete cu materiale informative pe șase teme, o broșură disponibilă atât în franceză, cât și în engleză, un afiș, o serie de scurte materiale video și un site web informativ. Au fost numiți doi ambasadori care să faciliteze transmiterea mesajului.

Până la sfârșitul campaniei, mediatorii au furnizat informații unui număr de 600 de persoane, au efectuat 338 de investigații individuale, au implicat 32 de asociații de navigatori, au distribuit pachete și alte materiale la 60 de puncte de distribuție și au participat la 28 de evenimente nautice. O activitate notabilă a fost campania *„Attention, on marche sur des œufs!”*, desfășurată pe toate plajele din zonă, cu scopul de a preveni călcarea în picioare a ouălor și distrugerea cuiburilor de către oameni.

Informații suplimentare:

https://www.protegeonslamer.bzh/biodiversite/

4. **ARTICOLUL 9 DIN DIRECTIVA PĂSĂRI**

4.1. **Textul articolului 9**

„(1) Statele membre pot aplica derogări de la prevederile articolelor 5-8, în cazul în care nu există altă soluție satisfăcătoare, din următoarele motive:

(a) — în interesul siguranței și sănătății publice;

— în interesul securității aeriene;

— pentru a preveni daune considerabile asupra recoltelor, șeptelului, pădurilor, pescăriilor și apelor;

— pentru protecția florei și faunei;

(b) în scopul cercetării și învățământului, repopulării sau reintroducerii, precum și creșterii în legătură cu aceste acțiuni;

(c) pentru a permite, în condiții strict controlate și pe bază selectivă, capturarea, păstrarea sau alte utilizări judicioase ale anumitor păsări în număr mic.

(2) Derogările menționate la alineatul (1) trebuie să specifice următoarele:

(a) speciile care fac obiectul derogărilor;

(b) mijloacele, sistemele sau metodele autorizate pentru capturare sau sacrificare;

(c) condițiile de risc și circumstanțele de timp și spațiu sub rezerva cărora pot fi acordate astfel de derogări;

(d) autoritatea împuternicită să declare că sunt îndeplinite condițiile impuse și să decidă mijloacele, sistemele sau metodele care pot fi utilizate, în ce limite și de către cine;

(e) controalele care trebuie efectuate.

(3) În fiecare an, statele membre înaintează Comisiei un raport asupra punerii în aplicare a alineatelor (1) și (2).

(4) Pe baza informațiilor pe care le deține și, în special, pe baza informațiilor care îi sunt comunicate în temeiul alineatului (3), Comisia se asigură permanent că derogările menționate la alineatul (1) nu produc consecințe incompatibile cu prezenta directivă. Comisia ia măsurile necesare în acest scop."

4.2. **Considerații generale**

101. Articolul 9 din Directiva Păsări prevede posibilitatea de a aplica derogări de la interdicțiile prevăzute la articolul 5 în circumstanțe excepționale, sub rezerva anumitor condiții. Această dispoziție reflectă necesitatea unui anumit grad de flexibilitate și a unui echilibru atent între obligația de a atinge obiectivele de conservare ale directivei și importanța care poate fi acordată motivelor prevăzute la articolul 9. Dat fiind că derogările au caracter excepțional, autoritățile competente ale statelor membre trebuie să se asigure că toate cerințele prevăzute la articolul 9 sunt îndeplinite înainte de acordarea uneia dintre ele.

102. Deși domeniul de aplicare al prezentelor orientări se limitează la articolele 5 și 9, ar trebui remarcat faptul că articolul 9 permite, de asemenea, acordarea de derogări în raport cu articolul 6, articolul 7 și articolul 8 din directivă.

103. Derogările de la cerințele prevăzute la articolele 5-8 din directivă pot fi acordate numai în contextul articolului 9 din Directiva Păsări. CJUE a confirmat anterior că articolul 2 din directivă, care impune statelor membre să ia măsuri pentru a menține populația tuturor speciilor de păsări la un nivel care să îndeplinească condițiile ecologice, științifice și culturale, ținând seama în același timp de condițiile economice și de recreere, nu constituie o derogare autonomă de la articolul 5 ([93]). CJUE a clarificat faptul că regimul derogatoriu prevăzut la articolul 9 „trebuie să fie de strictă interpretare și să atribuie autorității care ia decizia sarcina probei existenței condițiilor cerute pentru fiecare derogare" ([94]).

104. Prin urmare, revine statelor membre obligația de a-și concepe cadrul de reglementare astfel încât punerea în aplicare a dispozițiilor derogatorii să răspundă principiului securității juridice ([95]). CJUE a dispus că reglementarea națională aplicabilă în materie trebuie să prevadă în mod clar și precis criteriile de derogare și să oblige autoritățile competente să țină seama de aceste criterii ([96]). CJUE a afirmat, de asemenea, că, fiind vorba despre un regim de exceptare, cum ar fi derogările, este necesar să se garanteze că orice intervenție care aduce atingere speciilor protejate nu este autorizată decât pe baza unor decizii care conțin o motivare precisă și adecvată care face referire la motivele, la condițiile și la cerințele prevăzute la articolul 9 ([97]).

105. Transpunerea completă și exactă a articolului 9 este o condiție prealabilă pentru punerea în aplicare corespunzătoare a dispozițiilor acestuia. Pentru acest motiv, nu se poate considera că respectarea cerințelor prevăzute la articolul 9, întemeiate pe practici administrative, constituie o respectare adecvată ([98]). Potrivit CJUE, „criteriile pe care statele membre trebuie să le îndeplinească pentru a aplica derogări de la interdicțiile prevăzute în directivă trebuie să fie reproduse în dispoziții naționale specifice, întrucât o transpunere fidelă capătă un caracter vital atunci când gestionarea patrimoniului comun este descentralizată la nivelul statelor membre" ([99]). Dispozițiile prevăzute la articolul 9 din Directiva Păsări diferă de cele corespunzătoare regimului similar de derogare prevăzut la articolul 16 din Directiva Habitate. Prin urmare, statele membre ar trebui să facă o distincție clară între diferitele dispoziții privind derogările prevăzute în cele două directive atunci când transpun dispozițiile în cadrul juridic național.

([93]) Cauza C-247/85, Comisia/Belgia, punctul 8.
([94]) Cauza C-557/15, Comisia/Malta, punctul 47; cauza C-76/08, Comisia/Malta, punctul 48; cauza C-217/19, Comisia/Finlanda (Vânătoarea de primăvară a unor specimene de masculi din specia de păsări „eider"), punctul 66.
([95]) Cauza C-557/15, Comisia/Malta, punctul 47.
([96]) Cauza C-557/15, Comisia/Malta, punctul 47.
([97]) A se vedea cauza C-557/15, Comisia/Malta, punctul 47; a se vedea, de asemenea, cauza C-217/19, Comisia/Finlanda (Vânătoarea de primăvară a unor specimene de masculi din specia de păsări „eider"), punctul 66.
([98]) Cauza C-339/87, Comisia/Țările de Jos, punctul 29.
([99]) Cauza C-339/87, Comisia/Țările de Jos, punctul 36.

106. Articolul 9 prevede trei condiții care trebuie îndeplinite în cazul în care un stat membru dorește să aplice derogări de la articolele 5-8. CJUE a confirmat ulterior această afirmație, susținând că „în primul rând, statul membru trebuie să limiteze derogarea la cazurile în care nu există altă soluție satisfăcătoare; în al doilea rând, derogarea trebuie să se bazeze pe cel puțin unul dintre motivele enumerate în mod exhaustiv la articolul 9 alineatul (1) literele (a), (b) și (c); în al treilea rând, derogarea trebuie să respecte condițiile formale precise prevăzute la articolul 9 alineatul (2), care sunt menite să limiteze derogările la ceea ce este strict necesar și să permită Comisiei să le supravegheze” ([100]).

107. În conformitate cu jurisprudența constantă a CJUE, „nu se pot pune în aplicare derogări în temeiul articolului 9 din directivă decât dacă există garanția că populația speciilor în cauză este menținută la un nivel satisfăcător” ([101]). Autoritățile competente responsabile cu acordarea derogărilor trebuie să se asigure că cele trei condiții sunt îndeplinite și că derogările nu subminează realizarea obiectivelor generale ale Directivei Păsări, astfel încât populațiile speciilor să fie menținute la un nivel satisfăcător sau să înregistreze progrese în direcția atingerii unui nivel satisfăcător. Prin urmare, este necesar să se monitorizeze utilizarea derogărilor și implicațiile acestora pentru speciile de păsări în cauză (și pentru alte specii, după caz).

108. În acest context, domeniul de aplicare al unei derogări trebuie definit în termeni clari și precișiși care sunt aplicabili situației specifice ([102]) și care abordează o anumită problemă. Prin urmare, derogările trebuie să fie suficient de bine delimitate, ceea ce înseamnă că nu pot fi acordate pe baza unor condiții generale sau pe durate nedeterminate, potrivit CJUE ([103]). Domeniul geografic de aplicare al unei derogări ar trebui să fie definit cât mai clar posibil. Ar trebui demonstrată existența unei legături de cauzalitate între problema care trebuie abordată și activitatea care necesită o derogare ([104]). Prin urmare, domeniul de aplicare trebuie să fie strict limitat la ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului legitim al derogării în cauză și trebuie să se demonstreze o legătură clară cu obiectivul urmărit ([105]). Acest aspect este asigurat prin includerea în decizia de derogare a informațiilor solicitate în temeiul articolului 9 alineatul (2).

109. Orice licență sau alt instrument care acordă o derogare ar trebui, prin urmare, să fie complet(ă) și explicit(ă) în trimiterile sale la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească derogarea. Acest fapt permite totodată autorităților competente, inclusiv judecătorilor, să supravegheze derogările acordate ([106]).

110. Derogările se acordă fără consultarea Comisiei, ceea ce înseamnă că procedura de aprobare se desfășoară în totalitate la nivel național. Odată acordate, aceste derogări trebuie incluse într-un raport înaintat Comisiei anual, în conformitate cu articolul 9 alineatul (3) din directivă ([107]). În temeiul articolului 9 alineatul (4), Comisia trebuie să se asigure că derogările respective nu produc consecințe incompatibile cu directiva. Comisia trebuie să ia măsurile necesare în acest scop.

([100]) Cauza C-247/85, Comisia/Belgia, punctul 7.

([101]) A se vedea, de exemplu, cauza C-76/08, Comisia/Malta, punctul 59.

([102]) Cauza C-247/85, Comisia/Belgia, punctul 7.

([103]) Cauza C-247/85, Comisia/Belgia, punctele 28 și 34.

([104]) A se vedea, prin analogie, cauza C-601/22, WWF Österreich și alții, punctul 73.

([105]) Cauza C-79/03, Comisia/Spania, punctul 28. În această cauză, CJUE a condamnat utilizarea metodelor de vânătoare tradiționale neselective, deoarece nu s-a putut stabili nicio legătură între practica ce a făcut obiectul derogării și obiectivul declarat: prevenirea daunelor grave aduse culturilor.

([106]) Ar trebui reamintit faptul că, în conformitate cu articolele 278 și 279 din TFUE, în măsura în care consideră că împrejurările o impun, CJUE poate ordona suspendarea executării actului atacat și poate dispune măsurile provizorii necesare în cauzele cu care este sesizată. De exemplu, în cauza C-503/06, Comisia/Italia, CJUE a dispus ca Italia să suspende aplicarea unei legi regionale care acordă derogări privind vânătoarea.

([107]) Derogările individuale pot fi consultate la adresa https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/dashboards/derogations-and-exceptions-table. Prezentare generală a derogărilor și excepțiilor de la regimul de protecție a speciilor din UE – https://www.eea.europa.eu/en/analysis/maps-and-charts/overview-of-derogations-and-exceptions-dashboards.

Sprijin practic pentru punerea în aplicare 3: Instrument informatic online de reducere a sarcinii administrative și de facilitare a raportării derogărilor de către statele membre

HaBiDeS+ este o platformă informatică online dedicată, gestionată de Agenția Europeană de Mediu și utilizată de statele membre (inclusiv de regiuni și de alte administrații locale) pentru a înregistra, a gestiona și a transmite informații cu privire la derogările acordate în temeiul Directivei Păsări și al Directivei Habitate. Platforma oferă un sistem modern, unic și centralizat, de raportare a derogărilor, inclusiv a temeiurilor juridice, a obiectivelor, a speciilor vizate, a domeniului de aplicare geografic, a duratei și a condițiilor aferente acestora. Prin utilizarea câmpurilor de date și a definițiilor comune, Sistemul de derogări de la Directivele Păsări și Habitate+ (HaBiDeS+) sprijină o aplicare coerentă a articolului 9 din Directiva Păsări și a articolului 16 din Directiva Habitate la nivelul UE.

Platforma oferă facilități de raportare structurate care ghidează statele membre prin transmiterea datelor privind derogările, inclusiv modele predefinite, câmpuri obligatorii și controale automatizate care contribuie la asigurarea exhaustivității și a clarității. HaBiDeS+ permite autorităților naționale să actualizeze și să corecteze evidențele privind derogările de-a lungul timpului și facilitează evaluarea conformității, monitorizarea și analiza comparativă efectuate de Comisie. Astfel, se reduce sarcina administrativă și fragmentarea practicilor de raportare, îmbunătățind transparența și trasabilitatea utilizării derogărilor la nivelul UE.

Pentru informații suplimentare:

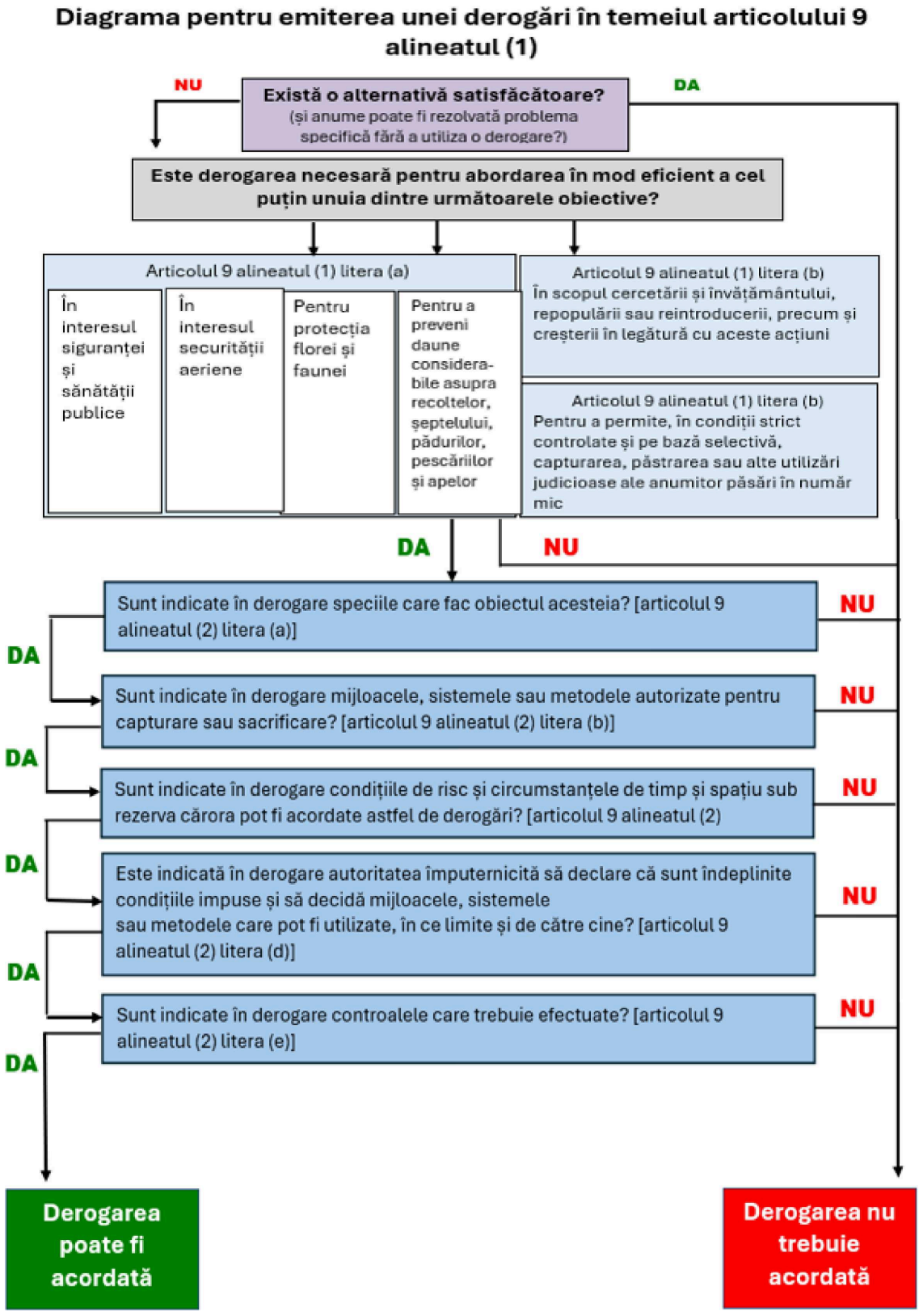
https://circabc.europa.eu/ui/group/173a90fc-40bf-492d-a3a9-df99c4aa8807/library/cfc38522-bd5e-4237-af4b-37928504ee87/details.

4.3. **Condiții de aplicare a derogărilor în temeiul articolului 9**

111. O derogare valabilă poate fi acordată numai dacă sunt îndeplinite cele trei condiții prevăzute la articolul 9 ([108]).

112. Ca o primă condiție, articolul 9 alineatul (1) prevede că nu trebuie să existe altă soluție satisfăcătoare la problema specifică pe care derogarea urmărește să o abordeze. În al doilea rând, derogarea trebuie adoptată pe baza unuia dintre cele șase motive menționate la articolul 9 alineatul (1) literele (a)-(c) din directivă. În cele din urmă, derogarea trebuie să respecte cerințele tehnice prevăzute la articolul 9 alineatul (2).

([108]) Cauza C-247/85, Comisia/Belgia, punctul 7.

Condiția 1: Nu există altă soluție satisfăcătoare

113. Articolul 9 alineatul (1) prevede că statele membre pot aplica derogări de la cerințele articolelor 5-8 numai „în cazul în care nu există altă soluție satisfăcătoare”. Aceasta înseamnă că nu se poate acorda o derogare dacă același rezultat ar putea fi obținut în mod satisfăcător într-un mod diferit, care fie evită în totalitate o încălcare a articolului 5, fie este mai puțin vătămător având în vedere interdicțiile și obiectivele directivei.

114. Pe baza jurisprudenței CJUE, analiza măsurii în care „nu există altă soluție satisfăcătoare” poate fi considerată ca fiind compusă din trei întrebări: (1) Care este problema sau situația specifică ce trebuie abordată? (2) Există alte soluții? (3) În caz afirmativ, acestea vor soluționa problema sau situația specifică în cauză în mod satisfăcător ([109])?

115. Evaluarea disponibilității altor soluții satisfăcătoare ar trebui efectuată de la caz la caz, pe baza celor mai bune dovezi disponibile și ținând seama de proporționalitate, având în vedere impactul derogării și caracterul necesar al activității. Decizia de acordare a derogării trebuie să includă o „motivare clară și suficientă” care să conducă la concluzia că nu există altă soluție satisfăcătoare ([110]).

116. Analiza măsurii în care „nu există o alternativă satisfăcătoare” presupune astfel existența unei probleme sau a unei situații specifice și necesitatea ca aceasta să fie abordată. Autoritățile naționale competente sunt invitate să rezolve această problemă sau situație prin alegerea, dintre alternativele posibile, a celei mai adecvate soluții care să asigure cea mai bună protecție a speciei, abordând în același timp problema sau situația. Pentru a asigura protecția speciilor, alternativele trebuie evaluate în raport cu interdicțiile enumerate la articolul 5. De exemplu, acestea ar putea implica locații alternative de proiecte, amplori sau structuri diferite ale proiectelor sau activități, procese sau metode alternative.

117. De exemplu, atunci când se evaluează existența unor „alte soluții satisfăcătoare” la măsurile prevăzute la articolul 9 alineatul (1) litera (a) a treia liniuță, care au ca scop prevenirea daunelor considerabile asupra recoltelor, șeptelului, pădurilor, pescăriilor și apelor, ar trebui favorizate sau, cel puțin, analizate cu seriozitate mijloace neletale preventive și fezabile compatibile cu articolul 5. În majoritatea cazurilor, măsurile de prevenire a daunelor asupra culturilor sau animalelor (cum ar fi modificările practicilor agricole, precum și promovarea îmbunătățirii condițiilor habitatului) pot fi o alternativă satisfăcătoare la utilizarea derogărilor în temeiul articolului 9 alineatul (1) litera (a). Alte măsuri preventive, cum ar fi diseminarea informațiilor bazate pe date științifice în scopul reducerii conflictelor (de exemplu, comportamentul uman) pot face parte din alternativele satisfăcătoare la utilizarea controlului letal.

118. După identificarea problemei sau a situației specifice care trebuie abordată și după verificarea conformității acesteia cu motivele enumerate la articolul 9 alineatul (1), evaluarea ar trebui să ia în considerare diversele soluții pentru abordarea sa în mod satisfăcător. Atunci când s-a pronunțat cu privire la alternative satisfăcătoare într-o cauză privind capturarea păsărilor, CJUE a statuat că faptul că o altă măsură nu este încă fezabilă pe scară largă nu este suficient pentru a concluziona că cealaltă măsură nu este o „altă soluție satisfăcătoare” ([111]).

119. Prin urmare, o altă soluție nu poate fi considerată nesatisfăcătoare pentru simplul motiv că ar cauza inconveniente mai mari sau ar impune o schimbare de comportament a beneficiarilor derogării ([112]). În această privință, argumentele întemeiate pe „tradiția adânc înrădăcinată” sau „tradiția istorică și culturală” a practicilor de vânătoare au fost considerate insuficiente pentru a justifica necesitatea unei derogări ([113]). În plus, utilizarea unei anumite metode de vânătoare nu poate fi considerată un scop în sine, deoarece o metodă de vânătoare este, prin definiție, o metodă de atingere a unui scop. În fapt, dacă utilizarea unei anumite metode de vânătoare ar fi considerată un scop în sine, simpla preferință a unei metode de vânătoare în detrimentul alteia ar fi suficientă pentru a îndeplini cerința „nu există altă soluție satisfăcătoare”. Aceasta ar submina funcția articolului 9 de a contribui la realizarea obiectivelor directivei.

120. Disponibilitatea unor soluții alternative satisfăcătoare variază în funcție de factori precum specia în cauză, motivul de derogare urmărit, zona specifică în cauză și statul membru în care aceasta are loc. De exemplu, tehnicile de alungare pot constitui o soluție alternativă satisfăcătoare pentru a preveni daunele aduse culturilor de anumite specii, dar este posibil ca aceasta să nu fie satisfăcătoare pentru alte specii mai persistente, care ar reveni pur și simplu după încetarea perturbării.

([109]) Cauza C-10/96, Ligue Royale Belge pour la protection des oiseaux. A se vedea, de asemenea, Ghidul privind vânătoarea durabilă în temeiul Directivei Păsări, punctul 3.4.2.
([110]) Cauza C-557/15, Comisia/Malta, punctul 50.
([111]) Cauza C-10/96, *Ligue Royale Belge pour la protection des oiseaux*, punctul 22.
([112]) Cauza C-900/19, One Voice, punctele 40 și 41.
([113]) Cauza C-79/03, Comisia/Spania, punctul 27.

121. Atunci când se evaluează o măsură alternativă potențială, poate fi, de asemenea, oportun să se țină seama de proporționalitatea altor soluții. Costul economic al unei opțiuni realizabile din punct de vedere tehnic este relevant și poate fi luat în considerare. Totuși, acesta nu poate fi singurul factor determinant atunci când se exclud alternativele pentru atingerea obiectivului urmărit ([114]).

122. Proporționalitatea altor soluții poate fi evaluată în raport cu nivelurile populației și tendințele speciilor care ar fi afectate de măsura în cauză ([115]). CJUE a statuat că trebuie efectuată o apreciere atât a impactului activității în discuție asupra nivelului populației, cât și a necesității acestei activități, precum și a soluțiilor alternative care permit realizarea obiectivului urmărit ([116]). De exemplu, în contextul stabilirii proporționalității unei măsuri, ar putea fi posibil să se excludă o altă soluție dacă aceasta ar presupune costuri economice semnificative, oferind în același timp doar beneficii minore în raport cu obiectivele directivei, iar acest aspect ar fi valabil cu precădere pentru speciile ale căror populații depășesc nivelurile satisfăcătoare. În schimb, dacă cealaltă măsură implică o creștere minoră a costurilor în comparație cu măsura avută în vedere, dar este aliniată mai îndeaproape cu obiectivele directivei, aceasta constituie o altă soluție satisfăcătoare.

123. Standardul de probă pentru îndeplinirea condiției de a nu exista altă soluție satisfăcătoare este, prin urmare, mai ridicat în cazul în care acordarea derogării poate avea implicații pentru realizarea obiectivelor directivei.

124. Utilizarea derogării poate fi justificată numai atunci când se demonstrează în mod suficient că alternativele potențiale nu sunt satisfăcătoare, ținând seama de considerațiile de mai sus și atunci când celelalte condiții sunt, de asemenea, îndeplinite. Cu toate acestea, dacă o măsură este parțial satisfăcătoare, chiar dacă nu soluționează suficient problema, dar poate totuși să o reducă sau să o atenueze, aceasta ar trebui pusă în aplicare mai întâi. Atunci când se stabilește inexistența unei alte soluții satisfăcătoare, este necesar ca decizia de derogare să fie susținută de o motivare detaliată, întemeiată pe cele mai bune cunoștințe științifice relevante și care să expună motivele care au condus autoritatea competentă la această concluzie ([117]).

Exemple practice

125. În multe cazuri, măsurile de prevenire a daunelor, inclusiv dispozitivele de intimidare a faunei sălbatice, modificările practicilor de gestionare agricolă, zonele sigure, precum și refacerea bunelor condiții de habitat sau a populațiilor de prădători ai speciilor în cauză sau o combinație de măsuri pot fi o alternativă satisfăcătoare la utilizarea derogărilor în temeiul articolului 9. De exemplu, în ceea ce privește siguranța aeriană, gestionarea vegetației pentru reducerea gradului de atractivitate al aeroporturilor pentru fauna sălbatică și tehnicile de intimidare a acestora sunt utilizate pe scară largă și, uneori, ar putea fi necesară o combinație de diferite măsuri pentru a preveni în mod eficace daunele.

126. În unele cazuri, evitarea completă a acțiunilor vătămătoare interzise ar putea să nu fie posibilă, ceea ce înseamnă că ar trebui să se opteze pentru soluția cu cel mai redus impact, având în vedere interdicțiile prevăzute la articolul 5 și obiectivele directivei. Aceasta ar putea include utilizarea unor tehnici de alungare la care se adaugă controlul letal limitat pentru a spori eficacitatea alungării, spre deosebire de eliminarea completă a opțiunii de alungare.

127. Problemele care pot necesita aplicarea unor derogări sunt adesea rezultatul deteriorării habitatului și al reducerii disponibilității alimentelor. De exemplu, impactul vânării de către unele corvide sau păsări răpitoare asupra păsărilor care cuibăresc la sol, cum ar fi potârnichea (*Perdix perdix*), se datorează în parte pierderii habitatelor adecvate pentru cuibărit și creștere care oferă adăpost și hrană. Prin urmare, soluțiile ecosistemice pe termen lung, cum ar fi refacerea bunelor condiții de habitat pentru specii, atât pentru cele care generează conflicte, cât și pentru cele care suferă de pe urma impactului, ar trebui puse în aplicare în paralel cu orice soluții pe termen scurt, care ar putea implica o derogare, menite să abordeze orice probleme imediate.

([114]) A se vedea, prin analogie, cauza C-601/22, WWF Österreich, punctul 82.
([115]) Cauza C-784/23, Voore Mets și Lemeks Põlva, punctele 54-56.
([116]) Cauza C-784/23, Voore Mets și Lemeks Põlva, punctul 56.
([117]) Cauza C-900/19, One Voice, punctul 32.

128. În ceea ce privește alte soluții satisfăcătoare în scopul cercetării, orice decizie de acordare a unei derogări ar trebui să menționeze absența altor mijloace științifice de cercetare curente în domeniul ornitologic ([118]) și să conțină o motivare precisă și adecvată cu privire la o asemenea inexistență.

Condiția 2: Demonstrarea unuia dintre cele șase motive prevăzute la articolul 9 alineatul (1) literele (a)-(c)

129. Înainte de a discuta fiecare dintre motivele care trebuie să existe pentru a aplica derogări de la obligațiile de protecție a speciilor prevăzute în Directiva Păsări, este oportună semnalarea faptului că lista este exhaustivă. Prin urmare, derogările pot fi acordate numai dacă vizează oricare dintre punctele identificate la articolul 9 alineatul (1) literele (a) și (b) sau dacă sunt efectuate în conformitate cu specificațiile prevăzute la articolul 9 alineatul (1) litera (c). Motivul de derogare prevăzut la litera (c) „pentru a permite, în condiții strict controlate și pe bază selectivă, capturarea, păstrarea sau alte utilizări judicioase ale anumitor păsări în număr mic" nu este discutat aici, deoarece este deja descris în „Ghidul privind vânătoarea durabilă în temeiul Directivei Păsări" ([119]).

Articolul 9 alineatul (1) litera (a) prima liniuță: în interesul **siguranței și sănătății publice**.

130. Acest motiv se referă la circumstanțe precum protecția populației împotriva bolilor și prevenirea accidentelor. Motivul de derogare în cauză se referă la situațiile în care măsurile luate pentru a preveni riscurile pentru sănătatea și siguranța oamenilor sunt în contradicție cu necesitatea de a proteja speciile de păsări și prevalează asupra acesteia.

131. Utilizarea termenului „public" indică numai interesele publice, promovate fie de organisme publice, fie de organisme private, care pot fi puse în balanță cu obiectivele de conservare ale directivei. Astfel, proiectele care sunt în totalitate în interesul întreprinderilor sau al persoanelor fizice nu sunt considerate, de regulă, ca fiind de interes public, cu excepția cazului în care servesc și unui scop mai larg în paralel. CJUE a confirmat că acest punct ar putea viza prevenirea incendiilor, a inundațiilor și a bolilor ([120]). Un alt exemplu practic în acest sens ar putea fi prevenirea contaminării cu excremente aviare ale unui rezervor de apă potabilă sau ale unei instalații de depozitare a alimentelor.

132. Astfel de derogări pot fi acordate numai în legătură cu situații specifice în care interesul sănătății și siguranței publice prevalează asupra protecției păsărilor ([121]). Prin urmare, trebuie stabilită o legătură între activitatea permisă în temeiul derogării și preocuparea identificată în materie de sănătate și siguranță publică. Acest aspect presupune ca sistemul de derogări să fie suficient de delimitat și să specifice condițiile de risc, precum și circumstanțele de timp și spațiu sub rezerva cărora pot fi acordate astfel de derogări ([122]). Pentru a lua exemplul contaminării cu excremente de păsări, simpla prezență a excrementelor sau a unui cuib nu va fi suficientă în sine pentru a acorda o derogare. Trebuie să se demonstreze că amplasarea sau numărul cuiburilor sunt de natură să genereze un risc real pentru sănătate.

133. În conformitate cu articolul 16f din Directiva (UE) 2023/2413 (Directiva privind energia din surse regenerabile III) ([123]), în sensul articolului 9 alineatul (1) litera (a) din Directiva Păsări, atunci când se pun în balanță interese juridice în cazuri individuale, planificarea, construcția și exploatarea centralelor producătoare de energie din surse regenerabile, racordarea acestora la rețea, rețeaua aferentă în sine și activele de stocare sunt considerate în serviciul sănătății și siguranței publice ([124]). Această prezumție poate fi contestată și face obiectul unei evaluări de la caz la caz. Statele membre pot limita, în împrejurări speciale și bine justificate, aplicarea articolului respectiv la anumite părți ale teritoriului lor, precum și la anumite tipuri de tehnologii sau la proiecte cu anumite caracteristici tehnice, în conformitate cu prioritățile prevăzute în planurile lor naționale integrate privind energia și clima prezentate în temeiul articolelor 3 și 14 din Regulamentul (UE) 2018/1999.

([118]) A se vedea cauza C-23/23, Comisia/Malta, punctul 69.

([119]) Ghid privind vânătoarea durabilă în temeiul Directivei Păsări, secțiunea 3.5, pagina 58. https://circabc.europa.eu/ui/group/3f466d71-92a7-49eb-9c63-6cb0fadf29dc/library/4b5dffd4-369c-4c4b-a249-625adc2a7545.

([120]) Cauza C-247/85, Comisia/Belgia, punctul 27.

([121]) Cauza C-247/85, Comisia/Belgia, punctul 27.

([122]) Cauza C-247/85, Comisia/Belgia, punctul 28.

([123]) Directiva (UE) 2023/2413 a Parlamentului European și a Consiliului din 18 octombrie 2023 de modificare a Directivei (UE) 2018/2001, a Regulamentului (UE) 2018/1999 și a Directivei 98/70/CE în ceea ce privește promovarea energiei din surse regenerabile și de abrogare a Directivei (UE) 2015/652 a Consiliului (JO L, 2023/2413, 31.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj).

([124]) Articolul 16f din Directiva (UE) 2023/2413.

134. Articolul 15 alineatul (3) din Regulamentul (UE) 2024/1735 (Regulamentul privind industria „zero net) ([125]) prevede că proiectele strategice „zero net" ([126]) și proiectele de producere de tehnologie „zero net" din văile de accelerare „zero net" desemnate ([127]) servesc interesului public și pot fi considerate ca servind sănătății și siguranței publice, cu condiția să fie îndeplinite toate condițiile prevăzute în Directiva Păsări ([128]).

135. În plus, în temeiul articolului 10 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2024/1252 (Regulamentul privind materiile prime critice) ([129]), se consideră că proiectele strategice care contribuie la securitatea aprovizionării cu materii prime strategice servesc sănătății și siguranței publice dacă sunt îndeplinite toate condițiile prevăzute în Directiva Păsări. Prin urmare, la fel ca în toate cazurile în care se acordă derogări în temeiul articolului 9, este în continuare necesar să se demonstreze că sunt îndeplinite celelalte condiții prevăzute la articolul 9 din Directiva Păsări, și anume inexistența unor soluții alternative satisfăcătoare și cerințele tehnice prevăzute la articolul 9 alineatul (2).

Articolul 9 alineatul (1) litera (a) a doua liniuță: în interesul **securității aeriene**

136. Speciile de păsări de mari dimensiuni și/sau care zboară în stoluri constituie un pericol major pentru siguranța personalului navigant, a pasagerilor și a aeronavelor. Coliziunile cu astfel de specii de păsări pot duce la întârzieri, la deteriorarea aeronavelor și chiar la prăbușiri, cauzând pierderea de vieți omenești și având repercusiuni financiare de amploare pentru industria aviatică. Coliziunile sunt întotdeauna fatale pentru păsările lovite, ceea ce generează probleme de conservare atunci când este vorba de exemplare din specii rare sau pe cale de dispariție. În multe aerodromuri și aeroporturi, se iau măsuri de gestionare pentru a preveni coliziunile păsărilor cu aeronave ([130]). Astfel de soluții implică gestionarea habitatelor pentru a reduce atractivitatea sitului pentru păsări și efectivele de păsări, precum și diverse tehnici de alungare, cum ar fi tunurile care produc zgomote puternice. Astfel de măsuri pot încălca articolul 5 din directivă, în special litera (d), care interzice perturbările relevante. În multe cazuri, sunt disponibile alte soluții satisfăcătoare care sunt mai eficace și mai durabile decât sacrificarea. De exemplu, refacerea habitatului departe de aerodrom pentru a devia păsările ar trebui, de asemenea, luată în considerare, după caz, și ar evita necesitatea unei derogări.

Articolul 9 alineatul (1) litera (a) a treia liniuță: pentru a preveni **daune considerabile asupra recoltelor, șeptelului, pădurilor, pescăriilor și apelor**

137. Acest motiv reprezintă, printre altele, anumite interese economice legate de aceste domenii. Acesta este de natură calitativă și, prin urmare, poate fi aplicat numai în cazul în care daunele sunt „considerabile". Prin urmare, daunele minore sau riscul producerii de daune minore nu pot fi considerate suficiente pentru a acorda o derogare în temeiul acestui punct ([131]).

138. Acest motiv are un caracter preventiv, ceea ce înseamnă că poate fi aplicat înainte de a se produce daune considerabile. În această privință, statele membre se pot întemeia pe existența unor daune recurente în trecut și pe probabilitatea subsecventă ca, în lipsa unei acțiuni, să se producă din nou daune considerabile legate de populațiile de păsări identificate ([132]). Utilizarea acestui motiv trebuie să se bazeze pe elemente de probă și să poată fi, cel puțin

([125]) Regulamentul (UE) 2024/1735 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iunie 2024 de stabilire a unui cadru de măsuri pentru consolidarea ecosistemului european de producere de tehnologii „zero net" și de modificare a Regulamentului (UE) 2018/1724 (JO L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj).

([126]) Articolul 15 alineatul (3) din Regulamentul (UE) 2024/1735 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iunie 2024 de stabilire a unui cadru de măsuri pentru consolidarea ecosistemului european de producere de tehnologii „zero net".

([127]) Articolul 18 alineatul (4) din Regulamentul (UE) 2024/1735 de stabilire a unui cadru de măsuri pentru consolidarea ecosistemului european de producere de tehnologii „zero net".

([128]) Proiectele pentru industria „zero-net" care intră sub incidența Regulamentului (UE) 2024/1735 nu sunt exceptate de la obligațiile prevăzute la articolul 9 din Directiva Păsări, ale căror condiții continuă să se aplice în mod normal.

([129]) Regulamentul (UE) 2024/1252 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 aprilie 2024 de instituire a unui cadru pentru asigurarea aprovizionării sigure și durabile cu materii prime critice și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1724 și (UE) 2019/1020 (OJ L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj).

([130]) Pentru a susține siguranța aviației, Regulamentul (UE) nr. 139/2014 al Comisiei din 12 februarie 2014 de stabilire a cerințelor tehnice și a procedurilor administrative referitoare la aerodromuri stabilește standarde de siguranță a aviației, inclusiv pentru gestionarea riscului reprezentat de animalele sălbatice.

([131]) Cauza C-247/85, Comisia/Belgia, punctul 56.

([132]) A se vedea, prin analogie, cauza C-601/22, WWF Österreich, punctul 70. Deși această cauză privește derogări în materie de ucidere a lupilor, hotărârea interpretează noțiunea de „daune grave", care poate fi aplicată prin analogie cu articolul 9 din Directiva Păsări.

în mare măsură, imputabilă speciei vizate de derogare ([133]). În această privință, eventualele daune indirecte viitoare care constituie riscuri abstracte și care sunt cauzate doar parțial de specii protejate nu pot fi considerate „daune grave” în acest context ([134]).

139. Lista tipurilor de daune vizate de acest motiv de derogare este exhaustivă. Câteva exemple sectoriale care pot da naștere unei derogări în temeiul acestui punct sunt:

— daune considerabile asupra recoltelor, de exemplu cauzate de păsările care își caută hrană prin distrugerea și consumul de semințe, creșterea plantelor sau produsul final;

— daune locale considerabile asupra pădurilor, de exemplu provocate pe fondul retardului de creștere a arborilor din cauza excrementelor excesive provenite de la coloniile numeroase de stârci sau cormorani;

— daune considerabile asupra șeptelului, de exemplu provocate de capturarea sau rănirea șeptelului de către păsări de pradă sau ciori sau pe fondul riscului crescut de transmitere a bolilor;

— daune considerabile asupra pescăriilor, de exemplu prin atacarea peștilor de către prădători atât în mediul sălbatic, cât și în unitățile de acvacultură;

— daune considerabile asupra corpurilor de apă, de exemplu prin poluarea rezervoarelor de apă, sau daune asupra canalelor de irigare.

140. Evaluarea gravității unor astfel de daune va depinde în principal de costul economic, de amploarea și de impactul asupra părților interesate sau a comunităților implicate. Daunele se impun a fi evaluate și în raport cu capacitatea părții interesate de a suporta o astfel de daună. De exemplu, gravitatea daunelor provocate de gâște asupra culturilor grupate într-un singur câmp va fi diferită între un mic fermier și un fermier care exploatează o întreprindere mai mare. Gravitatea daunelor ar trebui evaluată, de asemenea, la aceeași scară la care sunt aplicate derogările (și anume la nivel de fermă în cazul măsurilor pentru o singură fermă sau la nivel regional, național sau la nivel de rută de migrație în cazul existenței unor planuri regionale, naționale sau de gestionare a rutei de migrație).

141. Potrivit celor enunțate anterior, derogările trebuie să fie suficient de bine delimitate și să abordeze situații specifice. Prin urmare, în contextul elaborării strategiilor de control preventiv, prima abordare ar trebui să vizeze limitarea în timp a acțiunilor și localizarea acestora acolo unde este probabil să se producă sau se produc deja daune considerabile. Cu toate acestea, speciile larg răspândite care pot provoca daune pe suprafețe mari, cum ar fi porumbelul gulerat (*Columba palumbus*), cormoranul mare (*Phalacrocorax carbo*) sau unele specii de gâște, pot justifica derogări care acoperă o zonă mai vastă. Acest aspect nu aduce atingere cerinței generale de a se asigura că domeniul geografic de aplicare al unei derogări este definit cât mai clar posibil. De asemenea, aceste derogări trebuie să fie specifice în ceea ce privește numărul, perioada și metodele și trebuie să explice ce anume urmărește să abordeze derogarea.

142. Ar putea fi posibilă utilizarea unor derogări coordonate, cum ar fi „derogările pentru rutele de migrație”, în virtutea cărora o țară poate acorda derogări pentru specii (cum ar fi gâsca cu obraji albi sau cormoranul mare)-pentru a preveni producerea de daune într-o altă țară. Această abordare ar trebui utilizată fie în contextul unui plan de gestionare la nivel internațional elaborat în temeiul unei convenții sau al unui acord internațional la care UE este parte, fie într-un cadru similar aprobat de toate statele membre în cauză. În plus, această abordare ar putea fi utilizată dacă: (1) se demonstrează că există o legătură între daunele grave/riscul grav într-o zonă dintr-un stat membru și păsările care fac obiectul derogării dintr-un alt stat membru; (2) sunt îndeplinite toate celelalte condiții aplicabile în temeiul articolului 9; (3) se demonstrează că o derogare aplicată în statul membru în care au loc daunele grave/riscul grav nu este suficientă pentru a preveni daunele grave/riscul grav în cauză și (4) derogările se acordă numai la cererea statului membru în care au loc daunele grave/riscul grav și cu consultarea acestuia. Un posibil exemplu de aplicare a unei derogări pe motiv de „daune grave” cauzate de cormorani este inclus în anexa II la prezentul document de orientare.

([133]) A se vedea, prin analogie, cauza C-601/22, WWF Österreich, punctul 71.
([134]) A se vedea, prin analogie, cauza C-601/22, WWF Österreich, punctele 72-74.

Articolul 9 alineatul (1) litera (a) a patra liniuță: **pentru protecția florei și faunei**

143. Acest motiv se aplică eforturilor de conservare a speciilor sau habitatelor, abordând situațiile în care este necesar să se încalce interdicțiile prevăzute la articolul 5 pentru a proteja alte specii de floră sau faună. Nu sunt specificate tipurile de faună și floră, dar se pare că acestea sunt diferite de flora și fauna de interes economic care intră sub incidența dispozițiilor articolului 9 alineatul (1) litera (a). Justificarea pentru utilizarea acestui motiv este probabil cea mai solidă în cazul în care se referă la eforturile de conservare a speciilor rare sau amenințate, dar nu se limitează la astfel de specii. Mai mult, se pare că în acest caz nu este necesar să se demonstreze probabilitatea producerii unor efecte grave înainte de aplicarea derogării.

144. Pentru a stabili dacă este oportun să se aplice o derogare pentru protecția florei și a faunei, se impune analizarea de la caz la caz, asigurând un echilibru între stadiul de conservare și nevoile speciilor în cauză. Va fi necesară luarea în considerare a unei serii de factori atunci când se stabilește dacă este oportun să se acorde o derogare în temeiul articolului 9 alineatul (1) litera (a) a patra liniuță, dar, în toate cazurile, astfel de derogări trebuie să servească unui scop de conservare. Caracterul rar al stadiului de conservare sau vulnerabilitatea speciilor de floră sau faună vor avea un caracter relevant. De asemenea, va fi relevant și faptul că flora sau fauna care necesită protecție are un caracter mai rar sau un stadiu de conservare mai precar decât speciile de păsări pentru care se solicită derogarea. Un alt factor este statutul de protecție a speciilor de floră sau faună protejate în UE sau de dreptul intern. Justificarea pentru utilizarea articolului 9 alineatul (1) litera (a) a patra liniuță va fi mai solidă în cazul în care se referă la speciile de floră și faună care sunt protejate la nivelul UE (cum ar fi speciile enumerate în anexele IV și V la Directiva Habitate) sau la speciile protejate de dreptul intern.

145. Păsările pot afecta flora și fauna prin prădători, pășunat, călcat în picioare, acumularea de dejecții etc. Prin urmare, acest motiv de derogare se poate aplica prădătorilor, cum ar fi păsările de pradă care vânează specii protejate. Deoarece fertilitatea păsărilor de pradă este scăzută, este deosebit de important să se asigure că sunt luate în considerare toate celelalte soluții posibile pentru a evita mortalitatea suplimentară sau eliminarea din rândul populației reproducătoare. Autoritățile trebuie să demonstreze că exemplarul (exemplarele) care ar face obiectul derogării este (sunt) direct responsabil(e) pentru preocuparea în materie de conservare pe care derogarea urmărește să o abordeze, excluzând alți factori, cum ar fi boala, disponibilitatea scăzută a hranei și lipsa adăpostului.

146. Un aspect important care trebuie avut în vedere este măsura în care vânarea de către prădători poate fi atribuită direct dinamicii mai ample, cum ar fi pierderea, deteriorarea sau modificarea habitatelor. De exemplu, vânarea de către păsările de pradă este principala cauză a mortalității în cazul hârciogului european (*Cricetus cricetus*), în special în timpul reproducerii și după hibernare. Cu toate acestea, declinul cauzat de prădători este o consecință directă a pierderii și a fragmentării habitatului antropic în cazul hamsterului. În Alsacia, Franța, hamsterii își sapă vizuina de obicei în câmpurile de grâu sau lucernă, care oferă hrană și adăpost împotriva prădătorilor. Transformarea acestor câmpuri în monoculturi de porumb are ca rezultat perioade lungi cu sol neroditor, hamsterii fiind astfel vulnerabili la vânarea de către păsările de pradă ([135]). În astfel de cazuri, controlul prădătorilor prin derogări poate fi realizat numai atunci când sunt aplicate măsuri simultane de refacere a habitatelor speciilor ori au fost luate măsuri pentru a reglementa activitățile umane vătămătoare. Aceste măsuri ar trebui să aibă prioritate față de sacrificarea și îndepărtarea exemplarelor de păsări de pradă protejate ca măsură de sine stătătoare. Acest fapt este susținut de articolul 9 alineatul (1), care prevede că nu există altă soluție satisfăcătoare (a se vedea mai sus).

Articolul 9 alineatul (1) litera (b): în scopul **cercetării și învățământului, repopulării sau reintroducerii, precum și creșterii în legătură cu aceste acțiuni**

147. Derogările acordate în temeiul acestui punct includ capturarea pentru marcarea cu inele sau crotalierea în vederea monitorizării prin satelit, în scopul studierii tiparelor de migrare și al identificării siturilor de escală. De asemenea, se poate dovedi necesară capturarea păsărilor pentru cercetarea bolilor, cum ar fi gripa aviară.

148. Prin termenul „cercetare” de la articolul 9 alineatul (1) litera (b) trebuie să se înțeleagă „cercetare științifică”. Aceasta înseamnă că cercetarea care face obiectul derogării trebuie să urmeze anumite etape metodologice. De exemplu, un proiect de cercetare trebuie să aibă un obiectiv exprimat printr-o întrebare de cercetare și să fie conceput astfel încât să genereze progrese în direcția furnizării unui răspuns la întrebarea respectivă ([136]). Într-adevăr, termenul „în scopul”

([135]) https://www.grand-hamster-alsace.eu/the-great-hamster/?lang=en.
([136]) Concluziile avocatei generale Ćapeta în cauza C-23/23, Comisia/Malta, punctul 60.

indică faptul că, în ceea ce privește conceperea și punerea în aplicare a programului de cercetare, acestea trebuie să fie rezonabile și proporționale în raport cu obiectivul științific declarat al acestuia ([137]). Prin urmare, acest aspect necesită o legătură între activitatea permisă prin derogare și cercetarea care se impune pentru a răspunde la întrebare. De exemplu, o dimensiune nejustificat de mare a eșantionului care cauzează perturbări extrem de intruzive pentru specii în schimbul unor date științifice noi limitate sau al unor date care nu prevalează asupra importanței generale a conservării speciilor de păsări sălbatice nu ar fi considerată proporțională. Se preconizează, de asemenea, că proiectul de cercetare va respecta standardele științifice și etice și, în mod normal, ar trebui să fie realizat, conceput sau, cel puțin, revizuit și aprobat de o instituție științifică independentă. De exemplu, marcarea cu inele a păsărilor ar trebui să fie efectuată numai de ornitologi independenți și instruiți.

Sprijin practic pentru punerea în aplicare 4. Flexibilitate în aplicarea articolului 9 printr-o abordare coordonată a rutelor de migrație

Pentru a ajuta statele membre să abordeze într-un mod eficace și coordonat provocările legate de daunele economice cauzate de anumite specii, se pot aplica derogări în ceea ce privește rutele de migrație, după caz, în temeiul Directivei Păsări. Această abordare permite unui stat membru să acorde derogări pentru anumite specii, în special pentru cele migratoare (cum ar fi gâsca cu obraji albi sau cormoranul mare), pentru a preveni producerea unor daune grave într-un alt stat membru. Totuși, această abordare ar trebui să aibă loc în cadrul unei convenții sau al unui acord internațional la care UE este parte, cum ar fi Acordul privind conservarea păsărilor de apă migratoare african-eurasiatice (AEWA) sau Convenția de la Berna, sau al unui plan de acțiune european sau regional privind speciile convenit de toate statele membre în cauză, cu garanții adecvate care să respecte cerințele prevăzute la articolul 9 și cu consultarea și implicarea corespunzătoare a statelor membre în cauză (a se vedea punctul 139).

Condiția 3: Aplicarea cerințelor tehnice prevăzute la articolul 9 alineatul (2)

149. A treia condiție se referă la îndeplinirea cerințelor tehnice prevăzute la articolul 9 alineatul (2). Articolul 9 alineatul (2) din Directiva Păsări stabilește specificații precise pentru derogări. Acestea permit statelor membre și Comisiei să monitorizeze derogările acordate în temeiul alineatului (1). Autoritățile competente trebuie să includă următoarele informații în deciziile lor de derogare și în rapoartele asupra derogării pe care le transmit Comisiei:

(a) speciile care fac obiectul derogărilor;

(b) mijloacele, sistemele sau metodele autorizate pentru capturare sau sacrificare;

(c) condițiile de risc și circumstanțele de timp și spațiu sub rezerva cărora pot fi acordate astfel de derogări;

(d) autoritatea împuternicită să declare că sunt îndeplinite condițiile impuse și să decidă mijloacele, sistemele sau metodele care pot fi utilizate, în ce limite și de către cine;

(e) controalele care trebuie efectuate.

150. Pentru a facilita respectarea articolului 9 alineatul (2), Comisia a transpus cerințele tehnice prevăzute la articolul 9 alineatul (2) într-un format de raportare pentru derogări care utilizează instrumentul digital online denumit Sistemul de derogări de la Directivele Păsări și Habitate+ (HaBiDeS+) ([138]). Statele membre sunt invitate să utilizeze acest instrument care simplifică procesul de respectare a acestei condiții de acordare a derogărilor. Dacă este utilizat, acesta poate reduce sarcina administrativă legată de punerea în aplicare a articolului 9.

([137]) Concluziile avocatei generale Ćapeta în cauza C-23/23, Comisia/Malta, punctul 62.
([138]) A se vedea manualul de raportare HaBiDeS+ https://circabc.europa.eu/ui/group/173a90fc-40bf-492d-a3a9-df99c4aa8807/library/cfc38522-bd5e-4237-af4b-37928504ee87/details.

151. CJUE a statuat că aceste condiții formale „sunt menite să limiteze derogările la ceea ce este strict necesar și să permită Comisiei să le supravegheze” ([139]). Separat, CJUE a statuat că „reglementarea națională aplicabilă în materie trebuie să prevadă în mod clar și precis criteriile de derogare și să oblige autoritățile responsabile cu aplicarea acestora să țină seama de ele” ([140]). Specificațiile complete și exacte în temeiul articolului 9 alineatul (2) literele (a)-(e) sunt necesare pentru a permite Comisiei să își îndeplinească obligația care îi revine în temeiul articolului 9 alineatul (4) de a se asigura că derogările nu produc consecințe incompatibile cu directiva.

152. Mai precis, pentru a se conforma articolului 9 alineatul (2), statele membre ar trebui să respecte următoarele în ceea ce privește informațiile prevăzute la fiecare literă în parte:

— Articolul 9 alineatul (2) litera (a) „speciile care fac obiectul derogărilor

Statele membre trebuie să emită și să raporteze derogări pentru fiecare specie utilizând denumirea sa științifică și care să nu fie grupate la un nivel taxonomic mai ridicat sau plasate în categorii vag definite, cum ar fi „păsări”, „toate speciile”, „ciori”. De exemplu, o derogare acordată proprietarului unui iaz comercial pentru omorârea unui anumit număr de stârci cenușii (*Ardea cinerea*) și a unui anumit număr de cormorani mari (*Phalacrocorax carbo*) ar trebui raportată ca două derogări diferite. Se pot face excepții în anumite cazuri în care circumstanțele legate de derogarea în cauză îngreunează obținerea tuturor informațiilor necesare, de exemplu, atunci când lista speciilor care urmează să fie vizate nu poate fi anticipată, cum ar fi în cazul siguranței traficului aerian sau în cazul în care circumstanțele justifică acest lucru, dar, cu toate acestea, sunt raportate ulterior în consecință.

Pentru fiecare specie, ar trebui definit și indicat în raportare numărul de exemplare vizate și omorâte sau perturbate în realitate sau numărul de cuiburi vizate și distruse/deteriorate în mod efectiv. În cazul în care nu este posibil să se definească numărul exact, ar trebui să se indice o estimare sau un interval de valori. Aceasta se realizează uneori prin limitarea numărului de autorizații și/sau prin stabilirea de cote naționale sau regionale, care trebuie să se alinieze la articolul 9 și la obiectivele generale ale Directivei Păsări.

— Articolul 9 alineatul (2) litera (b) „mijloacele, sistemele sau metodele autorizate pentru capturare sau sacrificare”

Acestea trebuie raportate pentru a evalua impactul lor asupra speciei. Ar trebui incluse detalii cu privire la metode, cum ar fi tipul și dimensiunea.

— Articolul 9 alineatul (2) litera (c) „condițiile de risc și timpul și spațiul în care poate fi acordată derogarea”

Derogările trebuie să fie limitate în timp și să se aplice la nivel local, vizând timpul și spațiul în care se preconizează că va apărea problema. Aceste detalii ar trebui definite cât mai precis posibil și în mod necesar pentru a stabili domeniul de aplicare al derogării.

— Articolul 9 alineatul (2) litera (d) „autoritatea împuternicită să declare că sunt îndeplinite condițiile impuse și să decidă mijloacele, sistemele sau metodele care pot fi utilizate, în ce limite și de către cine”

Autoritatea competentă care a acordat derogarea trebuie să fie identificată în mod clar cu denumirea sa completă la nivel național, regional sau local, precum și persoana căreia i se acordă derogarea, după caz.

— Articolul 9 alineatul (2) litera (e) „controalele care trebuie efectuate”

Autoritățile competente trebuie să supravegheze și să monitorizeze punerea corectă în aplicare a acestora, să verifice dacă și-au atins obiectivul, pe baza dovezilor științifice, și, dacă este necesar, să ia măsuri corective pentru a preveni riscul sau daunele aduse speciilor.

([139]) Cauza C-118/94, Associazione Italiana per il WWF, punctul 21.
([140]) Cauza C-557/15, Comisia/Malta, punctul 47.

4.4. **Rolul articolului 9 în asigurarea realizării obiectivelor Directivei Păsări**

153. Măsurile luate în temeiul dispozițiilor Directivei Păsări trebuie să contribuie la realizarea obiectivelor generale ale directivei de a menține la un nivel satisfăcător populațiile speciilor de păsări sau de a adapta populația acestor specii la nivelul respectiv. Prin urmare, derogările acordate în temeiul articolului 9 trebuie să fie în conformitate cu obiectivele directivei, și anume menținerea populațiilor speciilor de păsări la un nivel satisfăcător sau adaptarea acestora la nivelul respectiv ([141]). Acest aspect reiese în mod clar din considerentul 9 al directivei, care subliniază necesitatea ca „orice derogare să se limiteze numai la acele specii a căror situație biologică o permite". Această cerință este asigurată, în mod normal, prin evaluarea proporționalității în contextul aplicării condiției potrivit căreia nu există altă soluție satisfăcătoare, astfel cum se explică în secțiunea 4.3 ([142]).

154. Prin urmare, statele membre trebuie să monitorizeze utilizarea derogărilor la nivel național pentru a se asigura că impactul lor cumulativ este compatibil cu obiectivele directivei. Acest fapt va permite statelor membre și, ulterior, Comisiei să monitorizeze impactul derogărilor asupra nivelurilor populațiilor speciilor de păsări și, dacă este necesar, impactul transfrontalier al derogărilor asupra populațiilor de păsări transfrontaliere. Acest fapt poate impune autorităților regionale sau locale să evalueze efectele derogărilor în afara propriilor jurisdicții, în special în cazul în care derogările sunt adoptate la nivel de rută de migrație și în statele membre descentralizate. În lumina celor de mai sus și având în vedere articolul 9 alineatul (2) litera (e), monitorizarea la scară largă și la nivel local poate fi abordată în mod diferit, în funcție de structura sistemului național, dar, în ambele cazuri, trebuie pus la dispoziție un regim general specific. Autoritățile naționale competente trebuie să se asigure că toate condițiile regimului de derogare sunt îndeplinite înainte de acordarea unei derogări și să monitorizeze impactul derogărilor după acordarea acestora ([143]). Această analiză ar trebui să acopere atât derogările individuale, cât și efectele cumulative ale acestora atunci când sunt evaluate în combinație cu alte derogări, după caz. Utilizarea adecvată a sistemului de derogare necesită un cadru procedural care să prevină efectele nedorite având în vedere obiectivele Directivei Păsări și care să permită autorităților competente să verifice dacă sunt îndeplinite condițiile aferente derogărilor ([144]).

155. Atunci când se stabilește un acord între statele membre pentru prevenirea daunelor pe baza utilizării coordonate a derogărilor la nivelul rutelor de migrație, ar trebui să se impună asigurarea faptului că impactul cumulativ al derogărilor nu va avea un impact asupra menținerii speciilor la un nivel satisfăcător sau asupra adaptării la nivelul respectiv. Acest fapt necesită stabilirea (1) unei valori favorabile de referință (VFR) pentru populația în cauză și (2) a unui prag mai ridicat decât VFR sub care ar trebui să se acorde o atenție sporită populației speciei. Efectele cumulative ale derogărilor trebuie să ia în considerare și alte presiuni care afectează nivelurile populației de păsări și aria lor de răspândire, cum ar fi vânarea, uciderea ilegală și speciile invazive. De asemenea, statele membre trebuie să țină seama de diverse criterii referitoare în special la situația reproducerii speciei și la rata anuală totală a mortalității din cauze naturale ([145]).

156. Aceste condiții ar trebui verificate pentru fiecare unitate individuală de gestionare a populației speciei, de exemplu pe baza modelului adoptat pentru gâsca cu obraji albi ([146]) sau gâsca de vară (*Anser anser*) în temeiul AEWA.

157. O abordare poate consta în stabilirea unui număr maxim de păsări care ar putea fi omorâte sau eliminate la nivelul rutei de migrație într-o anumită perioadă de timp pentru a se asigura că populația se menține la un nivel satisfăcător. Acest nivel maxim nu trebuie să fie un obiectiv, ci un plafon care nu trebuie depășit în mod colectiv prin aplicarea derogărilor. Această abordare poate fi utilizată fie în contextul unui plan de gestionare la nivel internațional elaborat în temeiul unor convenții sau acorduri internaționale la care UE este parte, fie într-un cadru similar aprobat de toate statele membre în cauză. Autoritățile competente din statele membre în cauză ar trebui să își coordoneze acțiunile pentru a evita depășirea acestui plafon.

([141]) Cauza C-76/08, Comisia/Malta, punctul 59.
([142]) Cauza C-784/23, Voore Mets și Lemeks Põlva, punctele 54-56.
([143]) Dispozițiile articolului 9 alineatul (2) litera (e) care prevăd măsuri obligatorii de control ar trebui transpuse în ordinea juridică națională, cauza C-192/11, Comisia/Polonia, punctele 65 și 67.
([144]) Cauza C-60/05, WWF Italia și alții, punctul 44.
([145]) Cauza C-60/05, WWF Italia și alții, punctul 25.
([146]) A se vedea, de exemplu, programele de management adaptativ al rutelor de migrație pentru gâsca cu obraji albi: https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/documents/AEWA_EGM_IWG_9_6_Status_RBG_AFMP.pdf.

4.5. **Articolul 9 alineatele (3) și (4)**

158. Articolul 9 alineatul (3) prevede obligația statelor membre de a înainta Comisiei un raport asupra punerii în aplicare a articolului 9 alineatele (1) și (2). În temeiul articolului 9 alineatul (4), Comisia trebuie să utilizeze informațiile pe care le deține, inclusiv pe cele raportate în temeiul articolului 9 alineatul (3), pentru a se asigura că derogările produc consecințe compatibile cu directiva. Comisia trebuie să ia măsurile necesare în acest scop.

159. Articolul 9 alineatul (4) stabilește un rol de supraveghere pentru Comisie, pentru a se asigura că efectele cumulative ale derogărilor acordate de statele membre sunt în conformitate cu articolul 9 alineatele (1) și (2), precum și cu obiectivele generale de conservare ale directivei. Chiar și atunci când derogările sunt justificate în cazuri individuale, acestea nu trebuie să conducă la o situație în care populațiile de păsări înregistrează o scădere sau nu ating niveluri satisfăcătoare, astfel cum s-a explicat mai sus. În acest scop, este necesar ca statele membre să raporteze anual Comisiei cu privire la punerea în aplicare a articolului 9 alineatele (1) și (2), în conformitate cu articolul 9 alineatul (3). Specificațiile prevăzute la articolul 9 alineatul (2) vor fi deosebit de importante în acest context pentru evaluarea implicațiilor pe care o derogare le-ar avea pentru specia în cauză.

160. Prin urmare, alineatele (3) și (4) de la articolul 9 stabilesc un cadru pentru monitorizarea conformității derogărilor acordate în statele membre cu cerințele prevăzute la articolul 9 și cu obiectivele generale ale directivei.

161. Obligațiile de raportare ([147]) detaliate în formatul actual de raportare a derogărilor vizează îmbunătățirea eficienței raportării la toate nivelurile de guvernanță, inclusiv la nivel regional, național și la nivelul UE ([148]). Noul format de raportare și HaBiDeS+ sunt utilizate în prezent de Comisie și de statele membre ale UE ([149]) cu scopul de a reduce sarcina administrativă legată de raportare.

162. Comisia oferă periodic feedback statelor membre pe baza unei evaluări a informațiilor din rapoartele lor oficiale. Acest feedback poate evidenția probleme de conformitate în derogările acordate de un stat membru și poate sugera, de exemplu, reducerea numărului de păsări care pot fi capturate sau reevaluarea soluțiilor alternative. De asemenea, Comisia poate atrage atenția statelor membre asupra problemelor care decurg din informațiile incomplete furnizate în rapoartele de derogare. Statelor membre li se solicită să își adapteze sistemul de derogări pentru a asigura conformitatea cu Directiva Păsări, în special pentru a asigura îndeplinirea obiectivelor acesteia.

163. Toate datele privind derogările raportate anual de statele membre sunt disponibile pe site-ul Agenției Europene de Mediu ([150]). Trei vizualizatori interactivi de date facilitează accesul la informațiile transmise de statele membre cu ajutorul unor filtre, cum ar fi în funcție de specii și subspecii (de exemplu diferite specii de cormorani), țară, an și motiv pentru acordarea derogării. Aceste instrumente digitale, împreună cu instrumentul informatic de raportare, urmăresc să reducă sarcina administrativă a autorităților și să furnizeze informații transparente și fiabile cu privire la derogări.

([147]) Obligațiile de raportare prevăzute la articolul 9 alineatul (3) sunt descrise în „Ghidul privind vânătoarea durabilă”, secțiunile 3.7.1-3.7.8.

([148]) De asemenea, vizează toate obligațiile de raportare în temeiul articolului 9 din Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa (Convenția de la Berna). În conformitate cu actualul acord dintre Comisia Europeană și Secretariatul Convenției de la Berna, Uniunea Europeană compilează toate derogările raportate de statele membre UE pentru o anumită perioadă de raportare și le transmite Secretariatului Convenției de la Berna.

([149]) Instrumentul HaBiDeS+ poate fi accesat online la adresa următoare: https://webforms.eionet.europa.eu/.

([150]) A se vedea vizualizatorii interactivi de date la adresa https://www.eea.europa.eu/en/topics/in-depth/nature-protection-and-restoration/species-protection-and-conservation?activeAccordion=fa9bdf76-5165-4f3a-a940-e059381a7972.

ANEXA I

Aplicarea derogărilor în temeiul articolului 9 din Directiva Păsări în ceea ce privește gâsca cu obraji albi

1. **Context**

Prezenta anexă descrie utilizarea derogărilor în contextul conflictelor dintre gâsca cu obraji albi (*Branta leucopsis*) și activitățile umane. Fiind o pasăre de apă de mari dimensiuni și care paște din abundență, cu o densitate ridicată a populației, specia intră în conflict cu activitățile agricole prin daunele produse culturilor locale și prin impactul asupra ierbii și lupta pentru aceasta. Există un istoric îndelungat de gestionare a unor astfel de conflicte printr-o gamă largă de măsuri diferite, rezumate în continuare.

Statutul juridic și populațiile de gâște cu obraji albi fac inițial obiectul discuției. Această anexă prezintă apoi tipurile de măsuri pentru gâștele cu obraji albi care necesită aplicarea unor derogări în temeiul articolului 9 din Directiva Păsări, rezumând principalele conflicte care apar. De asemenea, prezintă abordarea derogărilor privind rutele de migrație în cadrul Planului de gestionare a speciilor unice la nivel internațional (ISSMP) ([1]) pentru specii, adoptat de părțile la Acordul privind conservarea păsărilor de apă migratoare african-eurasiatice (AEWA) în 2019.

Un volum important de informații utile privind gâsca cu obraji albi, inclusiv referitoare la aria lor de răspândire, aspecte de mediu, stadiu de conservare, detalii privind numărul de exemplare și evoluții înregistrate poate fi consultat la următoarele surse și nu este reprodus aici:

— planul de gestionare a speciilor unice la nivel internațional din cadrul AEWA (ISSMP) pentru gâsca cu obraji albi și

— pagini web referitoare la specii, legate de Platforma AEWA de gestionare a populațiilor de gâște la nivel european (EGMP) ([2]), care conțin multe date și informații relevante cu privire la aceste populații. EGMP are grupuri operative atât pentru populația de gâște cu obraji albi din Groenlanda, cât și pentru cea din Rusia.

Mai multe surse de informații sunt prezentate în secțiunea 8 de mai jos.

2. **Protecția juridică a gâștei cu obraji albi**

La fel ca în cazul tuturor speciilor de păsări sălbatice care se regăsesc în mod natural pe teritoriul european al statelor membre, gâsca cu obraji albi intră sub incidența sistemului general de protecție prevăzut în Directiva Păsări. Capturarea sau uciderea deliberată, perturbarea semnificativă, în special în perioada de reproducere și de creștere, distrugerea cuiburilor sau culegerea ouălor pot fi permise de statele membre numai în conformitate cu sistemul de derogări prevăzut de directivă (articolul 9).

Gâsca cu obraji albi este enumerată în anexa I la directivă, care impune clasificarea ariilor de protecție specială. Aceasta nu este enumerată în anexa II, ceea ce înseamnă că vânătoarea în conformitate cu articolul 7 nu este posibilă. Cu toate acestea, vânătoarea reglementată prin intermediul unei derogări acordate în temeiul articolului 9 din directivă poate servi drept instrument legitim de gestionare pentru prevenirea daunelor grave asupra culturilor.

Gâsca cu obraji albi este enumerată în anexa II la Convenția de la Berna, care impune, printre altele, interzicerea omorârii deliberate (articolul 6) (cu excepția cazului în care face obiectul unei derogări în temeiul articolului 9 din convenția respectivă).

Fiecare populație are un statut diferit în temeiul planului de acțiune AEWA (anexa 3, tabelul 1), cu cerințe de protecție definite.

([1]) Jensen, G.H., Madsen, J., Nagy, S. & Lewis M. (compilatori) 2018. Planul AEWA de gestionare a speciilor unice la nivel internațional pentru gâsca cu obraji albi (Branta leucopsis) – populația din Rusia/Germania și Țările de Jos, populația din estul Groenlandei/Scoția și Irlanda, populația din Svalbard/sud-vestul Scoției. Seria de rapoarte tehnice ale AEWA, nr. 70, Bonn, Germania, https://www.unep-aewa.org/publication/international-single-species-management-plan-barnacle-goose-russiagermany-netherlands.

([2]) https://egmp.aewa.info/.

Tabelul 1

Statutul juridic al populațiilor de gâște cu obraji albi în temeiul acordurilor internaționale și al Directivei UE privind păsările.

Populație	Directiva Păsări	Convenția de la Berna	AEWA ([1])
Estul Groenlandei/Scoția și Irlanda	Anexa I	Apendicele II	B1
Svalbard/sud-vestul Scoției	Anexa I	Apendicele II	A3a
Rusia/Germania și Țările de Jos	Anexa I	Apendicele II	C
Populații sedentare bine-stabilite	Anexa I	Apendicele II	Nu sunt incluse

([1]) Statutul în temeiul AEWA: populațiile sunt clasificate în funcție de gradul de îngrijorare: A (risc ridicat), B (intermediar), C (favorabil), astfel cum sunt definite în Tabelul 1 din planul de acțiune al AEWA.

3. **Populații și tendințe**

În UE sunt înregistrate patru populații biogeografice (tabelul 2), dintre care trei au un istoric bogat ([3]), iar una nu este migratoare. Acestea au înregistrat creșteri considerabile în ultimele două decenii ([4]). Trei populații (estul Groenlandei/Scoția și Irlanda; Svalbard/sud-vestul Scoției și Rusia/Germania și Țările de Jos) sunt enumerate de AEWA, în timp ce toate cele patru – inclusiv păsările rezidente – au un statut în raport cu anexa I la Directiva Păsări și, prin urmare, fac obiectul unor măsuri speciale de conservare privind habitatul lor pe tot parcursul anului și beneficiază de cerințele generale prevăzute la articolul 3.

Tabelul 2

Populațiile biogeografice de gâscă cu obraji albi prezente în UE

Populație	Statut	Statele din aria de răspândire (UE cu caractere aldine)
Estul Groenlandei/Scoția și Irlanda	Migratoare	Br: Groenlanda, Islanda, Regatul Unit, Nbr: Islanda, **Irlanda**, Regatul Unit
Svalbard/sud-vestul Scoției	Migratoare	Br: Norvegia (Svalbard) Nbr: Norvegia (continentală) și Regatul Unit
Rusia/Germania și Țările de Jos	Migratoare (MU1 și 2)	Br: MU1 Rusia, MU2 – **Finlanda, Suedia, Estonia, Danemarca**, MU3, **Germania, Țările de Jos**
	Sedentare (MU3)	Nbr: **Finlanda, Suedia, Letonia, Lituania, Polonia, Danemarca, Germania, Țările de Jos, Belgia**
Populații sedentare bine-stabilite ([1])	Sedentare	**Belgia, Franța, Cehia**, Elveția, Regatul Unit, Norvegia

([1]) A se vedea *Atlasul european al păsărilor cuibăritoare, ediția a II-a* pentru distribuția și abundența în sezonul de reproducere. În regiunea baltică, păsările sedentare sunt incluse ca segment (unitatea de gestionare 2 – de mai jos) al populației din Rusia în scopuri de modelare și gestionare (a se vedea ISSMP).

Br = Reproducătoare
Nbr = Nereproducătoare

([3]) Scott, D.A. și Rose, D.A. 1996. *Atlasul populațiilor de Anatidae din Africa și Eurasia de Vest*. Wetlands International Publication nr. 41, Wageningen, Țările de Jos.

([4]) Feige, N., van der Jeugd, H.P., van der Graaf, A.J., Larsson, K., Leito, A. & Stahl, J. 2008. Situri de reproducere nou înființate pentru gâsca cu obraji albi *Branta leucopsis* în Europa de Nord-Vest – o imagine de ansamblu asupra habitatelor de reproducere și a dezvoltării coloniilor. *Vogelwelt* 129: 244-252.

Ca urmare a eforturilor de succes în materie de conservare pe termen lung, derivate în principal din obligațiile prevăzute în Directiva Păsări și în Directiva Habitate, toate cele patru populații de gâscă cu obraji albi au înregistrat creșteri semnificative ca număr, iar stadiul populației lor în UE este stabil (corespunzător).

În sensul Platformei AEWA de gestionare a populațiilor de gâște la nivel european (EGMP – secțiunea 3.1, apendicele 1), trei unități de gestionare (MU) sunt recunoscute în rândul populației din Rusia/Germania și Țările de Jos:

MU1: Păsări migratoare pe distanțe lungi care se reproduc în Rusia arctică

MU2: Păsări reproducătoare în Regiunea Baltică

MU3: Păsări sedentare care se reproduc în țările cu deschidere la Marea Nordului

Dimensiunea populației de gâște cu obraji albi din Rusia/Germania și Țările de Jos a crescut de la 102 000 în anii 1990 la aproximativ 1,6 milioane până în ianuarie 2024. Potrivit EGMP, „după menținerea la un nivel stabil de aproximativ 1,4 milioane de exemplare, dimensiunea populației de păsări migratoare pare să fi înregistrat o nouă creștere în ultimele două sezoane [2022 și 2023], în pofida rapoartelor privind pierderile cauzate de focarele de gripă aviară” ([5]).

Având în vedere dimensiunile populației, Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii (UICN) enumeră stadiul de conservare a speciei ca prezentând preocupări minime (*Least Concern* – LC). Dintre cele trei populații incluse pe lista AEWA, cea mai mare populație este reprezentată în prezent de Rusia/Germania și Țările de Jos. Cele mai recente estimări și tendințe privind dimensiunea populației sunt prezentate de EGMP.

Pe lângă creșterea fără precedent a populației și având în vedere că specia este prezentă în densități mari în zonele europene nereproducătoare ([6]), în ultimii ani au fost raportate, de asemenea, daune sporite pentru agricultură (deși în unele zone a existat un lung șir de astfel de conflicte, anterioare Directivei Păsări).

4. **Natura conflictelor cu gâștele cu obraji albi în UE**

Creșterea înregistrată în ceea ce privește numărul și distribuția gâștelor cu obraji albi a dat naștere unor conflicte din ce în ce mai mari la nivel internațional. Printre acestea se numără:

— conflicte cu agricultura, deteriorarea culturilor și, de asemenea, primăvara, atunci când poate exista o concurență acerbă pentru pășunatul timpuriu cu animalele de fermă ([7]), în special la latitudinile nordice și/sau în zonele de odihnă și în zonele de iernat ale speciilor migratoare.

— riscuri potențiale de coliziune aeriană în situațiile în care, uneori, un număr foarte mare de gâște zboară deasupra sau în apropierea aeroporturilor ([8]) și

— impactul asupra altor funcții ale biodiversității și/sau ecosistemului ([9]).

5. **Articolul 9 din Directiva Păsări și aplicarea acestuia în cazul gâștei cu obraji albi**

Gâsca cu obraji albi, la fel ca toate păsările care se găsesc în stare sălbatică în UE, este protejată în temeiul Directivei Păsări. Întrucât specia nu poate fi vânată (nu este enumerată în anexa II), derogarea de la cerințele de protecție prevăzute la articolul 5 este posibilă numai dacă sunt îndeplinite cerințele prevăzute la articolul 9:

— nu există altă soluție satisfăcătoare;

— se aplică unul dintre motivele enumerate la articolul 9 alineatul (1) literele (a), (b) sau (c) și

— sunt îndeplinite cerințele tehnice prevăzute la articolul 9 alineatul (2).

([5]) https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/reports/egmp_briefing_note_2025.pdf.

([6]) Pentru detalii, a se vedea ISSMP din cadrul AEWA: Jensen, G.H., Madsen, J., Nagy, S. & Lewis M. (compilatori) 2018. *Planul AEWA de gestionare a speciilor unice la nivel internațional pentru gâsca cu obraji albi (*Branta leucopsis*) – populația din Rusia/Germania și Țările de Jos, populația din estul Groenlandei/Scoția și Irlanda, populația din Svalbard/sud-vestul Scoției*. Seria de rapoarte tehnice ale AEWA, nr. 70, Bonn, Germania.

([7]) Pentru detalii, a se vedea ISSMP din cadrul AEWA.

([8]) Bradbeer, D.R., Rosenquist, C., Christensen, T.K. & Fox, A.D. 2017. Cer aglomerat: conflicte între creșterea populațiilor de gâște și siguranța aviației. *Ambio* 46 (suplimentul 2): S290-S300.

([9]) Buij, R., Melman, T.C.P., Loonen, M.J.J.E. & Fox, A.D. 2017. Echilibrarea funcției ecosistemice, a serviciilor și a deserviciilor care rezultă din creșterea populațiilor de gâște. *Ambio* 46 (suplimentul 2): S301-S318.

Această secțiune ilustrează modul în care se aplică cele trei condiții de derogare pentru gâștele cu obraji albi și cele mai frecvente tipuri de derogări utilizate.

Statele membre nu trebuie să consulte Comisia înainte de a aplica derogări. Cu toate acestea, ca instrument minim de coordonare și ca mecanism de feedback, acestea transmit Comisiei Europene un raport anual cu privire la toate derogările acordate în temeiul articolului 9. În cadrul rapoartelor, derogările sunt justificate pe baza cerințelor directivei. În practică, aceasta înseamnă că utilizarea derogărilor nu trebuie să conducă la o situație în care populația și aria de răspândire a gâștei cu obraji albi să fie reduse într-o asemenea măsură încât să devină neviabile sau să nu fie menținute la un nivel satisfăcător.

Condiția 1: Lipsa unei alternative satisfăcătoare

Articolul 9 alineatul (1) prevede că statele membre pot aplica derogări de la cerințele articolelor 5-8 numai „în cazul în care nu există altă soluție satisfăcătoare".

Există numeroase măsuri sau instrumente de gestionare neletale disponibile pentru a atenua daunele cauzate de gâștele cu obraji albi. Acestea implică, de regulă, alungarea gâștelor de pe terenurile agricole care pot avea caracter vulnerabil, utilizând diverse dispozitive acustice și vizuale de intimidare ([10]). Astfel de măsuri sunt bine înțelese, iar utilizarea lor este de lungă durată. Alte metode utilizate pe scară largă pentru gestionarea conflictelor dintre gâște și agricultură includ:

— acordarea de stimulente sau compensații financiare pentru a încuraja adăpostirea gâștelor cu obraji albi și a altor gâște pe terenuri agricole și pentru a compensa pierderile de profit și și

— abordări spațiale strategice pentru crearea unor zone de refugiu ([11]) (denumite uneori zone „permise" și „interzise") care pot găzdui gâște alungate de pe terenurile agricole sensibile înconjurătoare.

EGMP din cadrul AEWA a compilat o analiză completă a măsurilor de gestionare a gâștelor utilizate de statele din aria de răspândire din UE și din afara UE ([12]).

În ceea ce privește alte soluții satisfăcătoare, trebuie adoptate abordări în materie de alungare și alte abordări în materie de reducere a conflictelor. În cazul în care acestea se dovedesc ineficiente, se pot acorda derogări pentru controlul letal. Proporționalitatea diferitelor alternative poate fi luată în considerare în funcție de impactul acestora asupra speciei și de necesitatea intervenției care se impune pentru a preveni daunele. Considerentele relevante ar fi nivelurile populației speciei și amploarea daunelor provocate de gâște, comparativ cu costul și fezabilitatea opțiunilor disponibile.

Condiția 2: Demonstrarea unuia dintre cele șase motive prevăzute la articolul 9 alineatul (1) literele (a)-(c)

Motivul cel mai frecvent invocat de statele membre pentru acordarea derogărilor pentru gâștele cu obraji albi este acela de „a preveni daune considerabile asupra recoltelor, șeptelului, pădurilor, pescăriilor și apelor" [articolul 9 alineatul (1) litera (a)].

Conceptul general de „daune considerabile" provocate de gâștele cu obraji albi este relativ și, ca atare, trebuie evaluat de la caz la caz, acolo unde și atunci când apare un conflict. Pășunatul intensiv, de exemplu, poate să nu aibă un caracter însemnat din punct de vedere agricol toamna, când iarba este încă din belșug, sau la jumătatea iernii, când animalele de fermă sunt hrănite în grajduri. Acesta poate avea însă un caracter extrem de însemnat primăvara, atunci când se impune din punct de vedere agricol exploatarea primei culturi de iarbă proaspătă și nutritivă.

([10]) De exemplu Robai, C.I., Nyaga, J.M., Karuri, H., Elmberg, J. & Månsson, J. 2024. Reducerea numărului de gâște care pasc pe terenurile agricole – eficacitatea diferitelor tehnici de alungare. *Crop Protection* 177: 106552.

([11]) Există o istorie bogată a dezvoltării zonelor de refugiu pentru gâsca cu obraji albi și alte specii de gâște [de exemplu, Owen, M., Black, J.M., Agger, M.K. și Campbell, C.R.G. 1987. Utilizarea zonei Solway Firth din Marea Britanie de către gâsca cu obraji albi *Branta leucopsis* Bechst. în ceea ce privește stabilirea adăpostului și creșterea numărului de exemplare. *Biological Conservation* 39(1): 63-81]. Cu toate acestea, eficacitatea lor este limitată în cele din urmă în situațiile în care se impune adăpostirea unui număr tot mai mare de exemplare.

([12]) Tombre I.M., Brunner, A., D'Hondt, B., Düttmann, H., Enzerink, R., Fox, A., Feige, N., Heldbjerg, H., Herraro B., Huysentruyt, F., Kostiushyn, V., Månsson, J., McKenzie, R., Mensink, G. Meyers, E., Midtgaard, L., Nilsson, L., Nolet, B., Petrovych, O., Post, K., Scallan, D., Teräväinen, M., Uldal, C., Westebring, M. & Høj Jensen, G. 2019. O prezentare generală a măsurilor de gestionare pentru gâște în statele din aria de răspândire a Platformei de gestionare a populațiilor de gâște la nivel european. EGMP din cadrul AEWA Publicația nr. 10. Bonn, Germania, p. 41.

De-a lungul timpului, s-a acumulat experiență în gestionarea conflictelor dintre gâște și agricultură în Europa ([13]). Aceasta a relevat faptul că, în ceea ce privește conflictele cu agricultura, acestea au atât un caracter spațial, cât și atemporal acolo unde și atunci când are loc pășunatul, ambele constituind aspecte semnificative. În consecință, gravitatea daunelor ar trebui stabilită în funcție de factori precum numărul de exemplare prezente și riscul pentru terenul agricol, pe baza unor factori precum perioada anului și localizarea. Decizia cu privire la factorii punctuali care trebuie avuți în vedere atunci când se stabilește gravitatea daunelor este de competența statelor membre.

Condiția 3: Cerințele tehnice prevăzute la articolul 9 alineatul (2)

În conformitate cu articolul 9 alineatul (2), în derogare trebuie să se specifice mijloacele, sistemele și metodele de capturare sau sacrificare. Autoritatea competentă este împuternicită să declare că sunt îndeplinite condițiile impuse și să decidă mijloacele, sistemele sau metodele care pot fi utilizate, în ce limite și de către cine. Pot exista o serie de sisteme și circumstanțe specifice legate de timp și spațiu care se aplică limitărilor derogărilor. Cu toate acestea, numărul de păsări ucise sau alungate (aspect deosebit de relevant în timpul sezonului de împerechere) ar trebui să fie indicat și monitorizat pe parcursul derogării, în măsura posibilului. În cazul în care nu este posibilă furnizarea unor cifre exacte, pot fi raportate intervale de exemplare ucise/alungate în temeiul derogării. În orice caz, aceste cifre trebuie să rămână coerente cu obiectivul principal al Directivei Păsări, și anume conservarea păsărilor.

În ceea ce privește derogările în temeiul articolului 9 alineatul (1) litera (c), este, de asemenea, important să se ia act de condițiile specifice menționate la punctul respectiv. Acest fapt presupune elaborarea unor măsuri de conservare specifice pentru a evita efectele negative asupra altor specii amenințate, în special în ariile de protecție specială. Întrucât articolul 9 alineatul (2) litera (e) prevede o descriere a controalelor care trebuie efectuate, controlul la scară largă și controlul la nivel local ar trebui, probabil, să fie abordate în mod diferit. În ambele cazuri însă trebuie prevăzut un sistem specific.

6. **Studii de caz**

6.1. *Gestionarea axată pe populație și AEWA*

În 2019, părțile la AEWA au adoptat un plan de gestionare a speciilor unice la nivel internațional (ISSMP) și, ulterior, au continuat dezvoltarea EGMP, care oferă o modalitate structurată și internațională de efectuare a schimbului de bune practici în ceea ce privește conservarea acestei specii, precum și a altor specii de gâște, cu precădere în ceea ce privește gestionarea conflictelor.

Baza abordării promovate de EGMP este cooperarea strânsă între statele din aria de răspândire, remarcând atât caracterul migrator al multor populații de gâște, cât și beneficiile partajării de soluții cu caracter deopotrivă specific și strategic la problemele comune. Pentru gâsca cu obraji albi, acesta oferă un forum internațional pentru coordonarea acțiunilor prezentate în ISSMP adoptat, inclusiv abordări ale derogărilor.

Grupul de lucru internațional pentru gestionarea gâștelor la nivel european (*European Goose Management International Working Group* – IWG) a formulat recomandări de gestionare cu privire la beneficiile coordonării derogărilor. Procesul a stabilit valori de referință favorabile, sau FRV, pentru dimensiunea populației, aria de extindere și întinderea habitatului. Procedura prevăzută de EGMP evaluează anual cele mai recente date internaționale privind numărul, ratele de supraviețuire și productivitate pentru fiecare populație și furnizează rapoarte cu privire la acestea. A fost stabilit un prag de siguranță de 200 % (adică dublu) în ceea ce privește populația de referință favorabilă (FRP) pentru fiecare dintre cele patru populații.

O dată la trei ani, EGMP evaluează dacă dimensiunea populației și unitățile sale de gestionare se situează sub pragul de 200 % și se apropie de populația de referință favorabilă (100 %).

Cele mai recente informații privind starea populației și recomandările de gestionare sunt prezentate în nota de informare a celei de a 10-a reuniuni a Grupului de lucru internațional pentru gestionarea gâștelor la nivel european, care a avut loc în 2025 ([14]).

Cele mai recente tendințe ale populației pentru cele trei unități de gestionare (UM) ale populației din Rusia/Germania și Țările de Jos sunt prezentate în figura 2.

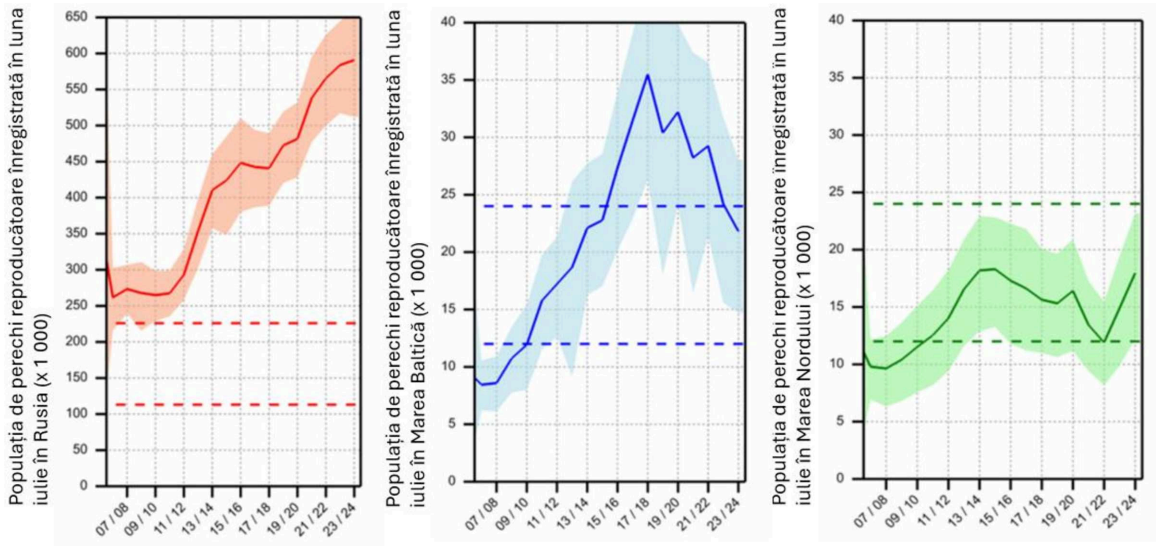
([13]) Roomen, M. van & Madsen, J. 1992. *Waterfowl and agriculture: review and future perspective of crop damage in Europe (Păsările de apă și agricultura: analiza și perspectiva viitoare a daunelor provocate culturilor în Europa)*. Lucrările atelierului internațional organizat de Ministerul Agriculturii, Gestionării Naturii și Pescuitului și IWRB. *Publicație specială IWRB* 21. Slimbridge, Regatul Unit.

([14]) https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/reports/egmp_briefing_note_2025.pdf.

Figura 2

Tendințe pentru trei unități de gestionare (MU) a populației de gâște cu obraji albi din Rusia/Germania și Țările de Jos: stânga (roșu) MU1; centru (albastru) MU2; dreapta (verde) MU3 ([15])

Linia punctată inferioară din fiecare grafic reprezintă FRP, iar linia punctată superioară este pragul de siguranță pentru FRP de 200 %. Tendințele sunt mijloace bazate pe modelul integrat al populației (linia colorată neîntreruptă) cu intervale de încredere de 95 % pentru numărul de perechi reproducătoare în iulie pentru fiecare MU.

Potrivit informațiilor din nota de informare, „... cifrele raportate de unitatea de gestionare 1 (MU1) din Rusia depășesc cu mult FRP și pragul FRP de 200 %.

În schimb, unitatea de gestionare 2 (MU2) din Regiunea Baltică a înregistrat o scădere, dimensiunea populației scăzând sub pragul FRP de 200 % în 2024. Această evoluție a declanșat necesitatea unei gestionări coordonate a capturilor în cazul în care se preconizează că niveluri semnificative de derogare vor avea un impact asupra populațiilor locale de reproducție din Danemarca, Finlanda sau Suedia.

În cadrul MU3 din Marea Nordului, numărul perechilor reproducătoare a crescut recent și depășește în prezent FRP. Cu toate acestea, cifrele se situează în continuare sub pragul de 200 %, necesitând astfel o gestionare coordonată a derogării între Germania și Țările de Jos."

Atunci când nivelul populației depășește cu mult 200 %, cum este cazul MU1, nu este necesară coordonarea nivelului capturilor prin derogări între statele membre în cauză. Coordonarea capturilor devine necesară în cazul în care nivelul populației este sub pragul de 200 % și se apropie de FRP. Aceasta este situația în cazul MU2 și MU3. Nivelurile populației lor au determinat necesitatea unei gestionări coordonate a capturilor în cazul în care se preconizează că aplicarea semnificativă a derogărilor va avea un impact asupra populațiilor reproducătoare locale.

În cadrul MU3 din Marea Nordului, numărul perechilor reproducătoare a crescut recent și depășește în prezent FRP. Cu toate acestea, cifrele se situează în continuare sub pragul de 200 %, necesitând astfel o gestionare coordonată a derogărilor între Germania și Țările de Jos. Țările de Jos și Germania au convenit asupra faptului că, în cazul în care ar fi planificate derogări semnificative în Germania, coordonarea ar avea loc între cele două țări ([16]). În caz contrar, coordonarea ar trebui să aibă loc în principal în Țările de Jos, unde populația națională de referință favorabilă (FRP) este distribuită în prezent la nivel de provincii, iar consiliile regionale pentru fauna sălbatică pun în aplicare un proces coordonat. Ca răspuns la nivelurile populației care se apropie de nivelurile FRP la nivel de provincie, suspendarea sau reducerea semnificativă a derogărilor a avut deja loc în unele provincii din Țările de Jos. Pe baza deciziei EGM IWG9, Țările de Jos și Germania au prezentat un raport privind coordonarea capturilor în cele două țări.

([15]) Starea populației și recomandări de gestionare EGM IWG10 – https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/reports/egmp_briefing_note_2025.pdf.
([16]) https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/documents/AEWA_EGM_IWG_10_14_Rev.1.pdf.

6.2. *Experiență și soluții în Finlanda*

Aproximativ 800 000 de exemplare de reproducție din specia gâștei cu obraji albi din Rusia sau un număr mai mare (din unitatea de gestionare AEWA 1) aterizează și se hrănesc pe câmpurile din Carelia de Nord și sud-estul Finlandei primăvara și toamna. În fiecare an, se pot produce daune pe suprafețe care depășesc 10 000 de hectare de teren agricol în aceste zone.

Deși Finlanda cheltuiește 500 000 EUR pentru prevenirea daunelor provocate de gâște primăvara, inclusiv pentru angajarea unor sperietori de gâște, daunele se ridică totuși la 3-4 milioane EUR.

Finlanda a testat sirene, baloane cu gaz, zmeie sub formă de șoim, siluete umane, tunuri cu gaz exploziv, tunuri laser, lasere portabile, sperietori de gâște, precum și drone. Cu toate acestea, potrivit Finlandei, niciunul dintre aceste experimente nu a produs rezultate durabile care să reducă în mod semnificativ daunele cauzate culturilor. O serie de hotărâri ale instanțelor naționale au evidențiat limitări juridice ale utilizării unora dintre aceste metode primăvara, în special în ceea ce privește impactul lor potențial asupra altor specii de păsări de reproducție. Perioada generală de reproducere și de cuibărit pentru păsări în Finlanda are loc în intervalul aprilie-iulie.

În ceea ce privește autorizațiile în materie de derogări acordate toamna, în 2023, Tribunalul Administrativ din Finlanda de Est a declarat că utilizarea cartușelor oarbe poate fi considerată o alternativă satisfăcătoare la împușcarea letală pentru prevenirea daunelor grave cauzate culturilor de gâsca cu obraji albi. Ulterior, un studiu ([17]) a concluzionat că atât cartușele oarbe, cât și împușcarea letală sunt metode de intimidare la fel de eficace, deși, în unele cazuri, aceasta din urmă are un efect mai puternic.

Mai recent, Finlanda a explorat o abordare bazată într-o mai mare măsură pe cooperare prin „câmpurile de adăpostire” în care gâștele sunt tolerate, în combinație cu „câmpurile interzise” de pe care acestea sunt alungate în mod susținut. S-a constatat că gâștele efectuează o selecție individuală pentru câmpurile de adăpostire în comparație cu câmpurile normale sau de pe care sunt alungate, pe mai multe scări de analiză. Crearea unui câmp funcțional de adăpostire pentru gâște necesită o planificare atentă, cunoștințe privind comportamentul gâștelor și informații privind istoricul daunelor agricole, precum și recunoașterea faptului că doar starea de conservare a zonei nu garantează succesul.

S-a constatat, de asemenea, că, cel mai probabil, câmpurile de adăpostire funcționale și atractive dau cele mai bune rezultate în zonele în care gâștele sunt în mod tradițional prezente sau se produc frecvent daune agricole. Aceste prime rezultate sugerează că sistemul de zonare în cauză, dezvoltat împreună cu fermierii locali, poate reduce conflictele prin concentrarea gâștelor în anumite zone, protejând în același timp culturile în alte părți. Acest caz din Finlanda subliniază potențialul abordărilor concepute în comun la nivel local pentru a echilibra într-o mai bună măsură interesele în materie de conservare și agricultură.

Cu toate acestea, experiența îndelungată din Finlanda a arătat că prevenirea daunelor grave aduse culturilor poate necesita, de asemenea, măsuri suplimentare care implică vânătoarea ca măsură preventivă. În absența unor soluții alternative, vânătoarea ca măsură preventivă ar fi justificată pentru evitarea daunelor grave asupra culturilor sub rezerva îndeplinirii condițiilor prevăzute la articolul 9.

6.3. *Gestionarea gâștei cu obraji albi răspândită în Țările de Jos* ([18])

În Țările de Jos, gâsca cu obraji albi s-a stabilit ca specie de reproducere în 1982. Până în 2012, populația națională (care face parte din unitatea de gestionare 3 a AEWA – a se vedea mai sus) crescuse la aproximativ 13 800 de perechi reproducătoare, sporind conflictele în sectorul agricol. Zona Deltei de Nord constituie, în mod tradițional, adăpostul populației olandeze, aproximativ jumătate dintre păsări fiind înregistrate în zona respectivă.

Daunele cauzate culturilor agricole și pajiștilor de gâsca cu obraji albi au crescut în zona Deltei de Nord. Compensațiile acordate fermierilor pentru culturile evaluate ca fiind afectate de gâște sunt furnizate de „Fondul olandez pentru faună” (anterior Fondul de vânătoare), care compensează pierderile de producție ale culturilor arabile, prima cultură de iarbă cosită pentru însilozare, concurența cu pășunatul animalelor și efectele compactării în condiții de vreme umedă. Compensația se plătește numai în urma tentativelor de alungare a gâștelor de către fermieri de pe terenurile lor.

([17]) Seltmann, M.W., Ylitalo, A.K., Piironen, A., Store, R., Heikkinen, J., Heim, W., Piha, M., Seimola, T., Laaksonen, T. și Forsman, J.T. 2025. Arctic migrating barnacle geese utilize accommodation fields in a new agricultural staging area (Gâștele cu obraji albi care migrează din regiunea arctică utilizează câmpuri de adăpostire într-o nouă zonă agricolă de odihnă). *Journal of Applied Ecology* 62(2):317-328.

([18]) van der Jeugd, H.P. și Kwak, A. 2017. Management of a Dutch resident barnacle goose *Branta leucopsis* population: How can results from counts, ringing and hunting bag statistics be reconciled? (Gestionarea populației de gâște cu obraji albi Branta leucopsis răspândită în Țările de Jos: cum pot fi reconciliate rezultatele statisticilor privind numărul de exemplare, marcarea cu inele și tolba de vânătoare?), *Ambio* 46 (suplimentul 2): 251-261.

Începând din 2005, derogarea pentru împușcarea gâștelor cu obraji albi în zona Deltei este acordată în baza unei autorizații ca măsură de ultimă instanță pentru a alunga gâștele de pe culturile sensibile și pentru a reduce dimensiunea populației locale. Numărul păsărilor împușcate în zona Deltei de Nord care intră sub incidența unei derogări a crescut de la 377 în 2005 la 5 324 în 2014.

Impactul derogării pentru împușcare a fost monitorizat prin efectuarea numărătorii pe timp de vară a păsărilor și a cuiburilor și prin evaluarea ratelor de supraviețuire măsurate prin marcarea cu inele și refacerea studiilor observaționale. Dimensiunea populației aproape s-a dublat, ajungând la aproximativ 28 000 de exemplare în perioada 2007-2014, în pofida eliminării anuale a 15-25 % din numărul gâștelor și a ratelor de supraviețuire a exemplarelor adulte și tinere de 79 % și, respectiv, 67 % (a se vedea rata de supraviețuire naturală de 96 % pentru ambele structuri de vârstă).

Împușcarea poate fi mai puțin eficace din cauza capturilor disproporționate a exemplarelor imature după reproducere și a exemplarelor din alte populații în timpul iernii. Gâștele imature înregistrează o rată sporită de mortalitate naturală, în special în prima lor iarnă, multe dintre exemplarele împușcate pierind oricum în mod natural. În plus, uciderea gâștelor aflate în tranzit care aparțin altor populații este ineficientă dacă scopul este de a controla păsările înregistrate la nivel local care provoacă daune.

Pentru a obține o gestionare adaptativă optimă, implicarea părților interesate are un caracter esențial.

7. **Raportarea cu privire la derogări**

Raportarea transparentă cu privire la derogări și la capturile coordonate este esențială pentru a consolida încrederea în rândul părților interesate și pentru a asigura respectarea acordurilor internaționale. Prin urmare, Comisia a elaborat vizualizatori de date online privind derogările ([19]). Aceștia prezintă informații detaliate privind derogările anuale transmise de statele membre, precum și statistici privind caracterul exhaustiv al rapoartelor respective:

— Prezentare generală a derogărilor și excepțiilor de la regimul de protecție a speciilor din UE;

— Derogări individuale și informații detaliate cu privire la acestea și

— Caracterul exhaustiv al datelor cuprinse în rapoartele naționale privind derogările și excepțiile.

8. **Informații suplimentare**

Numeroase informații cu privire la măsurile de protecție prevăzute de Directiva Păsări sunt disponibile pe pagina web a Comisiei: https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/birds-directive_en?prefLang=ro&etrans=ro.

Printre alte surse de informații utile se numără:

— Planul de gestionare a speciilor unice la nivel internațional pentru gâsca cu obraji albi (populația din Rusia/Germania și Țările de Jos, populația din estul Groenlandei/Scoția și Irlanda, populația din Svalbard/sud-vestul Scoției) adoptat în cadrul celei de a șaptea sesiuni a reuniunii părților (MoP 7) la AEWA;

— Platforma de gestionare a populațiilor de gâște la nivel european – conține o arhivă completă de documente referitoare la discuțiile și deciziile la nivel internațional privind programele de management adaptativ al rutelor de migrație (AFMP) pentru cele trei populații de gâște cu obraji albi (a se vedea apendicele 1 de mai jos). De asemenea, cuprinde o listă lungă de publicații relevante evaluate *inter pares* aici și

— Gestionarea gâștelor: de la scara locală la scara rutelor de migrație – O ediție specială a revistei *Ambio*, care conține un număr mare de documente privind conflictele și soluțiile în materie de gestionare a gâștelor.

([19]) Tablou de bord privind derogările și excepțiile | Agenția Europeană de Mediu.

ANEXA II

Aplicarea derogărilor în temeiul articolului 9 din Directiva Păsări în ceea ce privește cormoranul mare

1. **Context**

Trei specii din familia cormoranilor, *Phalacrocoracidae*, sunt prezente în UE: cormoranul moțat (*Gulosus aristotelis*, anterior *Phalacrocorax aristotelis*), cormoranul mic (*Microcarbo pygmaeus*, anterior *Phalacrocorax pygmaeus*) și cormoranul mare (*Phalacrocorax carbo*). Primele două specii sunt enumerate în anexa I la Directiva Păsări, având în vedere stadiul lor necorespunzător de conservare. Cormoranul mare – adesea denumit simplu cormoran – este mai răspândit și, din 1997, nu mai este inclus în anexa I la Directiva Păsări ([1]), ceea ce înseamnă că nu există nicio obligație de clasificare a ariilor de protecție specială pentru această specie.

La fel ca în cazul tuturor speciilor de păsări sălbatice care se regăsesc în mod natural pe teritoriul european al statelor membre, cormoranul mare (*Phalacrocorax carbo*) intră sub incidența sistemului general de protecție prevăzut la articolele 5, 6 și 8 din Directiva Păsări. În ultimele decenii, ca urmare a efectului combinat al măsurilor de protecție prevăzute de Directiva Păsări, al extinderii acvaculturii și al altor factori, numărul cormoranilor mari a crescut în Europa ([2]). Fiind o specie gregară care cuibărește în colonii aflate în apropierea principalelor sale surse de hrană, cormoranul mare a început să provoace conflicte atât în raport cu pescuitul comercial, cât și cu pescuitul recreativ, precum și cu acvacultura, din cauza impactului asupra peștilor și a concurenței pentru aceștia, însă poate afecta totodată în mod negativ speciile de pești care prezintă un interes deosebit pentru conservare și poate genera conflicte cu alte utilizări comerciale sau recreative ale corpurilor de apă.

În scopul de a sprijini statele membre în abordarea conflictelor dintre cormoranul mare și pescuit, Comisia a întreprins o serie de inițiative:

— În 2011, la cererea Parlamentului European, Comisia a lansat o platformă a UE dedicată cormoranilor, bazată în principal pe proiectul INTERCAFE anterior (2004-2008), finanțat de UE, care a implicat o colaborare strânsă cu principalele părți interesate pentru a studia în detaliu diferitele conflicte cauzate de cormoranul mare. Rețeaua de cercetare INTERCAFE a elaborat o serie de rapoarte privind conflictele dintre cormorani și pescuit, susținute de ample studii de caz privind habitatul/pescuitul. Studiile de caz au inclus un „set de instrumente" de gestionare a cormoranilor pentru a contribui la prevenirea și reducerea problemelor legate de cormorani în contextul pescuitului la nivel european, care poate fi utilizat de autorități și de părțile interesate. Toate documentele sunt disponibile la adresa: https://www.ceh.ac.uk/our-science/projects/intercafe-information

— Platforma UE dedicată cormoranilor a elaborat o serie de documente de sinteză privind distribuția, aria de răspândire, ecologia, starea și tendințele populației cormoranului mare, precum și interacțiunile acestora cu peștii, pescuitul și acvacultura și privind gestionarea conflictelor dintre cormorani și pescuit. Documentele au fost actualizate în 2024 și sunt disponibile pe pagina web a Comisiei referitoare la Directiva Păsări ([3]). Deși anumite elemente sunt rezumate mai jos, documentele de pe pagina web reprezintă resurse exhaustive care pot fi utilizate pentru soluționarea conflictelor.

— În 2013, Comisia a publicat un document de orientare intitulat „Cormoranul mare – aplicarea derogărilor în temeiul articolului 9 din Directiva Păsări" ([4]), pe baza tuturor informațiilor colectate și a experiențelor dobândite, precum și pe baza hotărârilor Curții de Justiție a Uniunii Europene privind aplicarea articolului 9 din Directiva Păsări.

Prezenta anexă înlocuiește și actualizează orientările anterioare publicate în 2013 și face parte din orientările privind sistemul general de protecție a speciilor de păsări în temeiul Directivei Păsări. Aceasta abordează în mod specific utilizarea derogărilor pentru soluționarea conflictelor dintre cormoranul mare și activitățile umane. Anexa oferă o scurtă prezentare generală a numărului de exemplare și a evoluțiilor la nivelul speciei, a statutului său juridic și a naturii conflictelor implicate, precum și posibile soluții. În continuare, aceasta prezintă etapele aplicării dispozițiilor derogatorii prevăzute la articolul 9 din Directiva Păsări.

([1]) Directiva 97/49/CE a Comisiei din 29 iulie 1997 de modificare a Directivei 79/409/CEE a Consiliului privind conservarea păsărilor (JO L 223, 13.8.1997, p. 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1997/49/oj).

([2]) https://circabc.europa.eu/ui/group/e21159fc-a026-4045-a47f-9ff1a319e1c5/library/b32b1896-aa4b-492b-af20-28f43cfe5bd4/details.

([3]) https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/birds-directive_en?prefLang=ro&etrans=ro.

([4]) Comisia Europeană: Direcția Generală Mediu și N2K Group EEIG, „Cormoranul mare – aplicarea derogărilor în temeiul articolului 9 din Directiva 2009/147/CE privind păsările", Oficiul pentru Publicații, 2013, https://data.europa.eu/doi/10.2779/56719.

2. **Cormoranul mare în UE**

În Europa, au fost descrise două subspecii ale cormoranului mare. *Phalacrocorax carbo carbo* (subspecia atlantică) trăiește de-a lungul coastei atlantice și se reproduce aproape exclusiv pe coastele stâncoase ale Islandei, Norvegiei, Regatului Unit, Irlandei și din vestul Franței. În ultimii ani, păsările s-au deplasat în număr tot mai mare către apele interioare pentru iernat, se hrănesc în habitate de apă dulce și petrec perioade mai lungi de timp acolo înainte de a se întoarce să se reproducă pe coastă.

Phalacrocorax carbo sinensis (subspecia continentală) este răspândită din Europa de Vest pe întreg teritoriul Asiei până în China și India. Aceasta a utilizat întotdeauna atât siturile interioare, cât și pe cele costiere pentru a se reproduce și a se hrăni. Specia se regăsește într-o gamă largă de habitate umede diferite, de la zone umede costiere, lacuri interioare și sisteme hidrografice mari din zone de câmpie până la bazine și ferme piscicole, cariere artificiale de pietriș și lacuri de acumulare.

În ultimele decenii s-a înregistrat o creștere substanțială a numărului de subspecii de *P. carbo sinensis*, în timp ce populația de *P. carbo carbo* a înregistrat creșteri mai modeste (și chiar a scăzut în unele locuri).

Timpul tot mai îndelungat petrecut în apele interioare de unele subspecii atlantice și creșterea numărului de subspecii continentale se traduc prin faptul că păsări din ambele subspecii apar în prezent în număr tot mai mare în siturile interioare. În cadrul acestor situri, cele două specii au intrat adesea în contact unele cu altele, ceea ce a dus uneori la încrucișare.

Cormoranii au modele complexe de migrație. Spre deosebire de multe alte păsări migratoare, ei nu migrează toți în același timp sau în aceleași zone. Obiceiurile lor în materie de migrație depind într-o anumită măsură de poziția geografică a coloniei de reproducere. Multe păsări din țările nordice și din Europa Centrală migrează iarna către sud. Cu toate acestea, distanțele variază foarte mult în rândul exemplarelor din aceeași colonie și depind, de asemenea, de asprimea iernii. În timp ce unele păsări migrează la doar 100 km către sud, altele traversează Marea Mediterană în zbor pentru a ajunge pe coasta Africii de Nord.

Potrivit celei mai recente contabilizări la nivel paneuropean a numărului coloniilor de reproducere din Europa în 2012, coordonate de UICN/Wetlands International Cormorant Research Group și finanțate în cadrul proiectului CORMAN al UE ([5]), populația reproducătoare a subspeciei continentale *P. carbo sinensis* din Palaearctica de Vest (care acoperă Europa de la vest de Urali, părți din Orientul Mijlociu și Nordul Africii) a fost estimată la 370 000 de perechi reproducătoare. Totuși, dintre acestea, doar 214 800 de perechi reproducătoare au fost identificate în UE-28 ([6]) (cea mai mare parte reproducându-se în țările riverane Mării Baltice), majoritatea celorlalte perechi reproducându-se în Rusia și Ucraina. Au fost înregistrate, de asemenea, 16 000 de perechi reproducătoare din subspecia atlantică *P. carbo carbo* (în doar trei state membre ale UE-28: Franța, Irlanda și Regatul Unit).

Potrivit rapoartelor întocmite în temeiul articolului 12 din Directiva Păsări (pentru perioada 2013-2018) ([7]), populația reproducătoare a subspeciei *P. carbo sinensis* pentru UE-28 a fost estimată între 220 000 și 272 000 de perechi reproducătoare. Se consideră că subspecia înregistrează o tendință stabilă sau pozitivă pe termen scurt și lung în majoritatea statelor membre în care se reproduce.

Creșterea numărului de exemplare *P. carbo sinensis* se datorează probabil unei combinații de factori, printre care protecția lor juridică împotriva prigonirilor din trecut, protejarea principalelor lor situri de reproducere, reducerea utilizării diclor-difenil-tricloretanului (DDT) și a altor pesticide bioacumulative, ierni mai blânde și facilitarea accesului la habitatele de hrănire ([8]).

Populația reproducătoare a subspeciei *P. carbo carbo* în UE-28 a fost estimată la 13 910 perechi reproducătoare, înregistrându-se o tendință negativă pe termen scurt în Franța și Regatul Unit și o tendință pozitivă pe termen scurt în Irlanda. Cel mai recent recensământ major desfășurat la nivel internațional (2015-2021) al păsărilor marine din Regatul Unit și Irlanda a raportat un număr total maxim de 13 330 de perechi reproducătoare, ceea ce indică o ușoară creștere în ambele țări.

În prezent, statele membre își transmit noile rapoarte întocmite în temeiul articolului 12 pentru perioada 2019-2024. Conform evaluării preliminare a datelor transmise, populația reproducătoare de *P. carbo sinensis* este estimată în intervalul 287 000-323 000 de perechi.

([5]) http://cormorants.freehostia.com.
([6]) Înainte de ieșirea Regatului Unit din Uniunea Europeană.
([7]) Comisia Europeană (2020) Instrumentul online în temeiul articolului 12 (2013-2018): Situația populației și tendințele la nivelul UE și al statelor membre [online]. https://nature-art12.eionet.europa.eu/article12/.
([8]) Christof Herrmann, Thomas Bregnballe, Kjell Larsson, Meelis Leivits, Pekka Rusanen, „Population development of Baltic Bird Species: Great Cormorant (*Phalacrocorax carbo sinensis*)" (Dezvoltarea populației speciilor de păsări din Regiunea Baltică: cormoranul mare) (2018).

3. **Protecția juridică a cormoranului mare**

Cormoranul mare intră sub incidența sistemului general de protecție prevăzut de Directiva Păsări (articolul 5). Capturarea și uciderea deliberată a cormoranilor mari, perturbarea semnificativă, în special în perioada de reproducere, distrugerea cuiburilor sau culegerea ouălor acestora sunt interzise și pot fi permise de statele membre numai în conformitate cu sistemul de derogări prevăzut la articolul 9 din directivă. Cormoranul mare nu este inclus în anexa I (specii care fac obiectul unor măsuri speciale de protecție) sau în anexa II (specii care pot fi vânate) la directivă.

În ceea ce privește acordurile internaționale, cormoranul mare este inclus în anexa III – Specii de faună protejate în temeiul Convenției de la Berna. Ca atare, aceasta nu este o specie strict protejată, ceea ce permite reglementarea exploatării sale. Specia face, de asemenea, obiectul Acordului privind conservarea păsărilor de apă migratoare african-eurasiatice (AEWA). Aceasta este inclusă în coloana C categoria 1 din tabelul 1 din anexa 3 la acord, ceea ce înseamnă că populația sa depășește aproximativ 100 000 de exemplare și, prin urmare, ar putea beneficia în mod semnificativ de cooperarea internațională.

4. **Articolul 9 din Directiva Păsări și aplicarea acestuia în cazul cormoranului mare**

Cormoranul mare, la fel ca toate păsările care se găsesc în stare sălbatică în UE, este protejat în temeiul Directivei Păsări, iar protecția sa este reglementată de articolele 5, 6 și 8. Articolul 9 permite statelor membre să aplice derogări (și anume să se abată) de la interdicțiile prevăzute la articolul 5 dacă sunt îndeplinite trei condiții:

— nu există altă soluție satisfăcătoare;

— se aplică unul dintre motivele enumerate la articolul 9 alineatul (1) literele (a), (b) sau (c) și

— sunt îndeplinite cerințele tehnice prevăzute la articolul 9 alineatul (2).

Statele membre nu trebuie să consulte Comisia înainte de a aplica derogări. Cu toate acestea, ca instrument minim de coordonare și ca mecanism de feedback, acestea transmit Comisiei Europene un raport anual cu privire la toate derogările acordate în temeiul articolului 9. În cadrul rapoartelor, derogările sunt justificate pe baza cerințelor directivei. În practică, aceasta înseamnă că utilizarea derogărilor nu trebuie să conducă la o situație în care populația și aria de răspândire a cormoranului mare să fie reduse într-o asemenea măsură încât să devină neviabile sau să nu fie menținute la un nivel satisfăcător.

Statele membre utilizează pe deplin dispozițiile de derogare pentru a aborda conflictele dintre cormorani și activitățile de pescuit. Există diferențe semnificative în ceea ce privește modul în care se realizează acest lucru, atât în ceea ce privește metodele, cât și siturile în care se aplică derogări ca modalitate de gestionare a conflictelor. Unele state membre utilizează pe scară largă derogările, inclusiv măsuri aplicate în coloniile de reproducere, în timp ce alte state membre nu utilizează derogările ([9]).

Majoritatea derogărilor sunt aprobate pentru a permite omorârea sau capturarea deliberată a speciilor respective, indiferent de metoda utilizată [interzise în temeiul articolului 5 litera (a)]. Cormoranii sunt, de obicei, împușcați ca sprijin pentru alungare pentru a întări alți factori de intimidare, pentru a reduce temporar numărul păsărilor individuale care se hrănesc într-un anumit sit și pentru a adapta nivelurile populației acestora în conformitate cu cerințele articolului 9. Cu toate acestea, există probleme în ceea ce privește uciderea păsărilor în practică, deoarece păsările moarte sunt adesea înlocuite de altele. Această situație este valabilă cu precădere în siturile de pe rutele de migrație a cormoranilor, în special toamna și iarna. De asemenea, poate surveni și în alte perioade ale anului, în cazul în care cormoranii se deplasează liber dintr-un loc în altul.

Derogările sunt totodată utilizate pe scară largă pentru a permite distrugerea sau producerea de daune în mod deliberat asupra cuiburilor sau ouălor sau eliminarea cuiburilor [interzise în temeiul articolului 5 litera (b)]. Distrugerea cuiburilor sau a ouălor poate reduce performanțele în materie de reproducere a păsărilor, astfel încât ar trebui să se înregistreze un număr mai mic de pui care părăsesc cuibul la sfârșitul sezonului de reproducere, mai puține păsări bătrâne care iernează în pescării și, ulterior, mai puține păsări adulte care se reproduc. Cormoranii au însă un comportament flexibil în materie de reproducere, iar populațiile lor sunt destul de rezistente în ceea ce privește mortalitatea. De exemplu, cormoranii își pot reconstrui cuiburile și își pot depune o nouă serie de ouă în acestea.

Această secțiune ilustrează modul în care cele trei condiții de derogare pot fi aplicate în cazul cormoranului mare. Secțiunea prezintă amploarea și cele mai frecvente tipuri de derogări utilizate de statele membre.

([9]) https://www.eea.europa.eu/en/analysis/maps-and-charts/overview-of-derogations-and-exceptions-dashboards.

Condiția 1: Lipsa unei alternative satisfăcătoare

Articolul 9 alineatul (1) prevede că statele membre pot aplica derogări de la cerințele articolelor 5-8 numai „în cazul în care nu există altă soluție satisfăcătoare". Aceasta înseamnă că o măsură avută în vedere nu se poate întemeia pe motivele de derogare prevăzute la articolul 9 în cazul în care obiectivul său declarat ar putea fi abordat într-un alt mod „satisfăcător" care este fie (a) legal în temeiul Directivei Păsări (chiar dacă poate necesita propria sa derogare), fie (b) mai puțin vătămător având în vedere interdicțiile prevăzute la articolul 5 și obiectivele directivei.

Există numeroase soluții sau instrumente alternative la dispoziție pentru a preveni sau a reduce conflictul dintre cormoranul mare și activitățile de pescuit și speciile de pește la nivel local. Aceste metode care evită necesitatea unor derogări ar trebui să fie preferate, cu excepția cazului în care soluția poate fi exclusă pe baza experienței anterioare sau punerea în aplicare ar fi disproporționată în raport cu beneficiile pe care le-ar aduce în materie de conservare. Prin urmare, identificarea alternativelor ar trebui să se limiteze la cele despre care se presupune în mod rezonabil că sunt eficace într-o anumită situație, pe baza celor mai bune cunoștințe științifice disponibile.

Câteva exemple de măsuri preventive:

— **Alungarea cormoranilor** din zona unei pescării. Abordarea se bazează pe alungarea cormoranilor în mod satisfăcător prin mijloace acustice sau vizuale de intimidare, astfel încât aceștia să se deplaseze către un alt sit de căutare a hranei. Eficacitatea tehnicilor de alungare se bazează pe faptul că dispozitivele de intimidare sunt suficient de înspăimântătoare pentru a determina cormoranii să se deplaseze în altă parte și pe disponibilitatea unui sit alternativ „mai bun" unde aceștia să se mute. Principalul dezavantaj este acela că, în cele din urmă (și adesea destul de repede) cormoranii realizează faptul că nu există o amenințare reală, se obișnuiesc cu zgomotele, reperele vizuale sau mirosurile și încep să le ignore. Cu toate acestea, există dovezi clare că păsările sunt în mod constant speriate de prezența umană dacă percep asocierea oamenilor cu pericolul. Metodele de alungare sunt cele mai eficiente în raport cu corpuri de apă de mici dimensiuni, ceea ce înseamnă că este posibil ca acestea să nu fie suficient de eficace sau proporționale ca măsură preventivă pentru corpurile de apă de dimensiuni mai mari. În egală măsură, efectul de alungare al măsurilor neletale poate fi consolidat prin combinarea acestora cu un control letal limitat pentru care trebuie obținute derogări.

— **Protejarea peștilor cu ajutorul dispozitivelor de excludere** pentru a împiedica accesul cormoranilor la aceștia. Tehnicile se bazează pe plase și cabluri aeriene pentru a ține cormoranii la distanță de pești. Ele dau cele mai bune rezultate atunci când peștii sunt concentrați în zone relativ mici. Tehnicile sunt ideale pentru iazurile terestre sau fermele piscicole cu flux continuu de apă, unde pot fi fixate permanent voliere. În alte situri, cum ar fi cuștile de creștere a peștilor în corpuri de apă deschise, plasa de protecție împotriva păsărilor răpitoare poate fi atârnată sub formă de perdele sau ca sistem complet de îngrădire subacvatic pentru a împiedica păsările scufundătoare să ajungă la stocul de pește aflat în sacul de plasă al cuștii. În astfel de situri, se poate profita de faptul că, în general, cormoranii trebuie să dispună de distanțe destul de lungi pentru decolare și aterizare. Prin poziționarea firelor, a cablurilor sau a plaselor de protecție peste corpurile de apă, poate fi dificil sau chiar imposibil pentru cormorani să aterizeze pe suprafața apei sau să își ia zborul de pe aceasta. În cazul corpurilor de apă de dimensiuni mai mari, excluderea completă este mai dificilă și poate fi imposibil de aplicat.

— **Tehnici de gestionare a stocurilor de pește** pentru a reduce disponibilitatea peștelui pentru cormorani. Aceste instrumente se bazează pe faptul că, atunci când aleg locul în care să se hrănească, cormoranii trebuie să ia decizii. Aceștia trebuie să pună în balanță o serie de elemente pentru a-și satisface nevoile alimentare zilnice. Printre acestea se numără pierderea sau creșterea în greutate a păsării (starea corporală a păsării), condițiile de mediu (este nevoie de mai multă hrană/energie în perioadele mai reci/mai umede), etapa din ciclul anual (perioadele de migrație, sezonul de reproducere, hibernarea), dimensiunea puilor și vârsta acestora, precum și distanțele dintre cuiburi sau colonii și siturile de hrănire. Alegerea sitului de hrănire depinde, de asemenea, de disponibilitatea, numărul și calitatea siturilor de hrănire potențiale adecvate. Un sit de căutare a hranei de înaltă calitate va fi un sit care oferă hrană și acces fără risc și neîntrerupt, cu rezerve corespunzătoare de pește relativ ușor de capturat. Tehnicile de gestionare a stocurilor de pește vizează modificarea calității posibilităților de căutare a hranei disponibile pentru cormorani, încercând să îngreuneze acțiunile de prindere a peștelui. Principiul de bază este acela că, dacă peștele este greu de prins, păsările pot alege să se hrănească în alte ape în care este mai ușor să pescuiască. De exemplu, în cazul în care administratorii pescăriilor dețin controlul asupra regimurilor de repopulare cu pește, există mai multe opțiuni care ar putea reduce pierderile de pește și ar putea face siturile mai puțin atractive pentru cormoranii aflați în căutarea hranei. Iată câteva exemple de măsuri:

  — *Amânarea repopulării cu pește în perioada de vârf a prezenței cormoranilor*

    Această măsură poate fi eficace în cazul în care numărul cormoranilor indică vârfuri sezoniere clare (de exemplu, perioade de iernare sau de migrație). Prin reducerea gradului de disponibilitate a peștilor atunci când presiunea din partea cormoranilor este cea mai ridicată, fermele piscicole și siturile de repopulare devin zone de hrănire mai puțin atractive. Potrivit dovezilor furnizate de mai multe state membre, cormoranii se pot orienta către situri alternative atunci când eficiența în materie de căutare a hranei scade. Totuși, această abordare necesită flexibilitate în ceea ce privește calendarele de repopulare și este posibil să nu fie fezabilă în cazul tuturor pescăriilor.

— *Repopularea cu pește la intervale dese și în mai multe locuri*

Repopularea dispersată și cu intermitențe reduce caracterul predictibil și profitabil al oportunităților de hrănire pentru cormorani. Eliberarea unor cantități mai mici de pește în mai multe locuri reduce densitatea prăzii la nivel local, ceea ce, la rândul său, scade motivația cormoranilor de a se agrega. Această măsură este considerată în general o bună practică în contextul activităților extensive desfășurate în cadrul pescăriilor și râurilor, în special atunci când este coroborată cu complexitatea habitatului, care limitează vizibilitatea peștilor.

— *Repopularea cu pești mai mari, mai puțin vulnerabili la prădători*

Cormoranii vizează în mod preferențial peștii mai mici, mai ușor de capturat. Repopularea cu clase de mărime mai mari poate reduce în mod semnificativ pierderile imediate cauzate de prădători, în special în apele stătătoare și în bazinele piscicole. Deși această acțiune poate crește costurile de repopulare, este adesea considerată eficientă din punct de vedere al costurilor pe termen lung în condițiile în care presiunea exercitată de prădători este ridicată.

— **Tehnicile de modificare a habitatului** pentru a reduce disponibilitatea peștilor pentru cormorani, cum ar fi eliminarea potențialelor stinghii și structuri de adăpostire din apropierea apelor sensibile (de exemplu, arbori morți sau structuri artificiale) pentru a descuraja cormoranii să rămână în apropierea stocurilor de pește sau crearea de refugii pentru pești prin instalarea de structuri scufundate, vegetație submersă sau refugii artificiale în care peștii se pot ascunde reduc eficiența în materie de căutare a hranei de către cormorani și facilitează ținerea prădătorilor la distanță de pești. Creșterea complexității habitatului (de exemplu, zone mai extinse de depunere a icrelor, maluri mai adânci) asigură totodată peștilor mai multe locuri pentru a scăpa de cormorani. Aceste instrumente reprezintă o extindere a tehnicilor de gestionare a stocurilor de pește descrise mai sus. Scopul lor este de a diminua atractivitatea siturilor pentru adăpostirea, cuibăritul sau hrănirea cormoranilor. Deși nu vor stopa niciodată pe deplin adăpostirea, reproducerea sau hrănirea cormoranilor, la nivel de sit acestea pot reduce sau elimina prezența cormoranilor și pot preveni colonizarea zonei de către păsări. Preîntâmpinarea stabilirii de către cormorani a unui loc de staționare le poate distrage atenția de la o zonă din cauza prezenței altor păsări sau poate împiedica încercările ulterioare de reproducere.

— **Stimulente financiare** pentru încurajarea adăpostirii cormoranilor pe corpurile de apă sau compensații pentru pierderile economice (a se vedea studiul de caz nr. 1)

Cu toate acestea, în cazul în care, după punerea în aplicare a măsurilor preventive, există în continuare o contradicție cu dispozițiile articolului 5 din Directiva Păsări, cum ar fi combinarea metodelor neletale și letale, s-ar putea dovedi necesară aplicarea unei derogări.

Condiția 2: Motivul derogării

Pe baza raportului de derogare pe care statele membre îl prezintă în fiecare an Comisiei Europene, motivele invocate cel mai frecvent de statele membre în ceea ce privește acordarea derogărilor pentru cormoranul mare sunt prevenirea daunelor considerabile asupra pescăriilor (inclusiv acvaculturii), pădurilor și apei și protecția florei și faunei [articolul 9 alineatul (1) litera (a)].

(a) Derogări pentru prevenirea daunelor considerabile asupra pescăriilor

Creșterea numărului de exemplare de cormoran mare a dus la sporirea conflictelor raportate cu activitățile de pescuit și acvacultura, în principal din cauza faptului că multe dintre corpurile de apă utilizate de cormorani pentru hrană constituie totodată situri de interes direct pentru oameni – de exemplu, pescuitul comercial, fermele piscicole (extensive și intensive), precum și pescuitul recreativ cu undița (în habitate acvatice naturale, seminaturale sau artificiale). Pescuitul are loc în ape dulci (inclusiv sisteme de bazine piscicole și lacuri naturale), în ape salmastre (zone umede costiere) și în zone marine (zone de coastă). Cu toate acestea, prădarea de către cormorani este adesea doar unul dintre numeroșii factori de stres care afectează în prezent stocurile de pește din zonele respective.

Directiva Păsări nu face distincție între diferitele categorii de pescuit, de exemplu comercial sau recreativ. Cu toate acestea, în contextul de față, conceptul de „pescuit” acoperă:

— industria de capturare, prelucrare și vânzare a peștelui sau locul în care se realizează aceste acțiuni;

— crescătoriile de pești destinați vânzării (acvacultură);

— pescuitul recreativ.

Conceptul de pescuit recreativ corespunde, în special, nu numai locurilor de pescuit recreativ, ci și cluburilor de pescuit sportiv, pescăriilor cu repopulare organizată.

Conflictele dintre cormorani și pescuitul comercial sunt, de asemenea, foarte complexe și dinamice. Perioadele de desfășurare și amploarea unor astfel de conflicte variază extrem de mult, dat fiind că se înregistrează diferențe mari în ceea ce privește numărul și distribuția cormoranilor în Europa, păsările efectuând deplasări sezoniere pe distanțe lungi între zonele de reproducere și cele de iernare. Astfel, conflictele survin în momente diferite ale anului, în locuri diferite și la scări geografice diferite și pot implica păsări care se reproduc, care iernează sau care migrează.

În plus, pe lângă tiparele complexe de deplasare a cormoranilor, conflictele vor fi influențate, de asemenea, de dinamica la fel de complexă a populației de pești (de exemplu, mortalitatea dependentă de densitate) și de variațiile sezoniere și anuale ale factorilor externi, cum ar fi condițiile meteorologice (în special asprimea iernii) și efectele poluării apei, dar și disponibilitatea mecanismelor compensatorii.

Această complexitate inerentă înseamnă că fiecare situație este diferită, evaluarea conflictelor necesitând o abordare de la caz la caz, ținând seama de întreaga gamă de factori, iar gestionarea conflictelor ar trebui să fie adaptabilă. Calendarul acțiunilor de gestionare în cursul anului joacă, de asemenea, un rol esențial în stabilirea eficacității acestora.

Ar trebui subliniat faptul că, pentru ca un stat membru să poată emite o derogare, este necesar să se stabilească dacă eventualele daune sunt sau nu considerate „grave”. Scopul acestei dispoziții a directivei nu este de a preveni amenințarea producerii de daune minore. Pentru ca daunele să fie considerate „grave”, trebuie să se preconizeze că acestea vor avea un impact economic substanțial asupra pescuitului și/sau asupra intereselor recreative legate de pescuit.

Tipuri de daune

Daunele asupra pescăriilor ar putea duce la o pierdere economică directă sau indirectă, la pierderi în raport cu valoarea proprietății sau cu materialele de producție. Acestea ar putea genera, de asemenea, costuri suplimentare (de exemplu, înlocuirea echipamentelor deteriorate și repopularea pescăriilor). În cazul intereselor legate de pescuitul recreativ, acestea ar putea duce la pierderi economice și nu doar la afectarea în sens negativ a interesului recreativ în sine, cu excepția cazului în care implică consecințe economice (de exemplu, reducerea vânzărilor de licențe de pescuit).

Previzibilitate și risc

În cazul în care **nu** s-au produs încă daune, experiențele anterioare ar trebui utilizate pentru a prevedea dacă există o probabilitate ridicată de producere a daunelor. În plus, ar trebui să fie vizate prejudiciile grave aduse unui interes economic care depășesc o simplă situație nedorită sau un risc comercial normal.

Elemente de probă

Din cele de mai sus rezultă că prejudiciul adus activelor (care fie s-a produs deja, fie se preconizează că se va produce) trebuie să fie demonstrat în fapt. Având în vedere dificultățile de cuantificare a dimensiunii stocului de pește și faptul că prădarea de către cormorani poate epuiza rapid un stoc de pește (ceea ce poate împiedica efectuarea unor studii detaliate înainte de întreprinderea acțiunilor), ar putea fi necesară adoptarea unei abordări rapide și pragmatice pentru a stabili dacă daunele sunt grave, de exemplu printr-o evaluare efectuată de experți independenți pe baza tuturor dovezilor și cunoștințelor științifice disponibile. Cu toate acestea, atunci când se utilizează o expertiză pentru a justifica o derogare, o astfel de expertiză necesită în continuare o justificare bazată pe date științifice în sprijinul concluziei sale, precum și asigurarea inexistenței unor conflicte de interese cazul experților. Daunele economice se bazează adesea pe înmulțirea unui număr zilnic estimat de păsări prezente în zona bazinelor piscicole cu cantitatea zilnică medie de pește consumat per pasăre. După caz, de exemplu în situațiile în care nu este deja evident pe baza evenimentelor produse în zonă, pentru estimarea cifrelor zilnice s-ar impune o monitorizare efectuată de ornitologi sau de alți experți calificați în domeniul faunei și florei sălbatice. Costul răspândirii bolilor, efortul uman și costurile muniției pentru armele utilizate în scopul alungării păsărilor din zona bazinului piscicol nu ar trebui să fie contabilizate.

Prevenirea

Trebuie reamintit faptul că derogările acordate în temeiul articolului 9 alineatul (1) litera (a) din Directiva Păsări vizează prevenirea unor daune grave, ceea ce înseamnă că nu este necesar să se aștepte producerea unor daune și nici să se demonstreze existența unor daune. Cu toate acestea, va fi necesar să se demonstreze probabilitatea producerii daunelor. Trebuie să existe probabilitatea ca daunele să se producă într-un anumit loc și să fie suficient de grave. Cazurile anterioare de daune pot fi utilizate pentru a demonstra că există probabilitatea ca daune grave să se producă din nou sau, în absența unor cazuri anterioare, va fi suficient să se demonstreze că există o probabilitate ridicată de producere a unor daune grave.

În cazul în care daunele au un impact economic redus sau nu au niciun impact economic, direct sau indirect, derogări referitoare la daunele asupra pescăriilor pot fi totuși posibile pentru „protecția florei și faunei” (a se vedea caseta 1 de mai jos). Prin urmare, cuantificarea daunelor poate fi legată, de asemenea, de importanța ecologică a speciei afectate (de exemplu, o specie rară sau amenințată), precum și de orice impact asupra pescuitului.

Caseta 1: Evaluarea practică a caracterului „grav” al daunelor

Deși biologia și ecologia cormoranilor au făcut obiectul unor cercetări științifice solide, înțelegerea practică a interacțiunilor dintre cormorani, pești și pescării își menține natura complexă. Pierderile pot fi cuantificate la nivelul siturilor fermelor piscicole, însă evaluările fiabile sunt, de regulă, mult mai dificile în cazul activităților de pescuit extensiv și în alte corpuri de apă.

Astfel cum au demonstrat unele studii, cormoranii pot avea un impact negativ semnificativ asupra stocurilor de pește și a pescuitului – ceea ce duce la reducerea abundenței peștilor și a biomasei. Cu toate acestea, alte investigații au indicat și faptul că simpla prezență a cormoranilor în cadrul unui sit nu înseamnă neapărat că se produc daune grave.

În plus, nu este posibilă furnizarea unor praguri fixe și standardizate în ceea ce privește numărul populației sau proporțiile sau ratele de eliminare a stocurilor de pește care ar putea servi drept criteriu de referință pentru evaluarea apariției unor „daune grave”.

Cu toate acestea, o evaluare obiectivă bazată pe fapte privind prezența efectivă a cormoranului și impactul potențial al acestuia, ținând seama de alți factori care influențează stocurile de pește, este întotdeauna necesară pentru a justifica derogările.

Informații mai detaliate privind dovezile daunelor sunt disponibile în documentul „Interacțiuni între cormorani, pește și pescuit”, care oferă, de asemenea, linkuri către studii de caz privind conflictele legate de pescuit la nivelul diverselor sectoare piscicole și habitate acvatice https://circabc.europa.eu/ui/group/e21159fc-a026-4045-a47f-9ff1a319e1c5/library/ab7d8f27-fb1c-4117-8f66-36246abad59c/details

(b) Derogări pentru prevenirea daunelor considerabile asupra pădurilor

Deteriorarea vegetației și a arborilor are loc, în general, în condițiile existenței unei colonii numeroase de cormorani sau a unui adăpost permanent de mari dimensiuni pentru aceștia, ceea ce duce la acumularea de guano acid. Se aplică același concept de „daune grave”, astfel cum s-a explicat mai sus în secțiunea privind prevenirea daunelor considerabile asupra pescăriilor. De exemplu, gravitatea daunelor poate fi demonstrată atunci când este amenințată utilizarea arborilor în scopuri comerciale. Cu toate acestea, dimensiunea zonei afectate ar trebui să fie în egală măsură avută în vedere în contextul stabilirii gravității daunelor.

În cazul în care daunele nu au impact economic, fie direct (lemnul nu poate fi vândut), fie indirect (afectează estetica pădurii și, prin urmare, diminuează turismul), derogările referitoare la daunele asupra pădurilor și vegetației pot fi în continuare posibile pentru „protecția florei și faunei” (a se vedea mai jos).

(c) Derogări pentru prevenirea daunelor considerabile asupra apei

Acest motiv de derogare ar trebui utilizat numai în cazul în care cormoranii cauzează daune grave scopului comercial al corpului de apă, altul decât pescuitul. De exemplu, acest lucru ar putea fi valabil în anumite zone utilizate pentru activități de agrement, care, de exemplu, pot fi afectate din punct de vedere economic de daune grave cauzate de cormorani, cum ar fi prejudicii semnificative în ceea ce privește calitatea corpului de apă sau viabilitatea sa turistică din cauza poluării cu guano provenit de la cormorani. În cazul în care obiectul derogării este legat de activitățile de pescuit cu undița, acestea trebuie raportate ca „daune asupra pescăriilor” și nu ca „daune asupra apei”.

Se aplică același concept de „daune grave”, astfel cum s-a descris mai sus în secțiunea privind prevenirea daunelor considerabile asupra pescăriilor. De exemplu, este posibil ca turiștii atrași de frumusețea naturală a zonelor de coastă să nu le mai considere atractive odată ce cormoranii își stabilesc reședința acolo, inclusiv din cauza mirosului înțepător care provine de la adăposturi. La nivel local, scăderea valorii proprietăților și diminuarea turismului și a activităților recreative pot cauza pierderi economice locuitorilor din zonă și întreprinderilor care se bazează pe veniturile din turism.

În cazul în care aglomerarea de cormorani ar afecta calitatea apei potabile din anumite rezervoare, motivul derogării ar trebui să fie articolul 9 alineatul (1) litera (a) prima liniuță (în interesul siguranței și sănătății publice).

(d) Derogări pentru protecția florei și faunei

Al patrulea motiv pentru derogări în temeiul articolului 9 alineatul (1) litera (a) se referă la protecția florei și faunei. Este probabil ca utilizarea derogării să fie mai justificată în cazul în care este legată de menținerea populațiilor de specii rare sau amenințate, dar nu se limitează la astfel de specii.

Există, de exemplu, incidente raportate de vânare de către cormorani a stocurilor de anghilă europeană (*Anguilla Anguilla*), somon tânăr (*Salmo salar*), păstrăv marmorat (*Salmo marmoratus*), lipan (*Thymallus thymallus*) (a se vedea caseta 2 de mai jos), precum și a altor specii de pești care sunt protejate (la nivelul UE sau la nivel național). Fiecare caz ar trebui analizat în detaliu și soluționat pe baza recomandărilor din partea autorităților competente. Deciziile ar trebui să se bazeze pe cele mai bune informații științifice disponibile privind impactul pe termen lung asupra populației (populațiilor) afectate.

Căsuța 2: Proiectul de cercetare „ProtectFish”

În 2024, a fost lansat un nou proiect finanțat de UE în cadrul programului „Orizont Europa – Cercetare și Inovare”, ProtectFish, cu scopul de a analiza populația cormoranului mare și impactul acesteia asupra populațiilor de specii de pești de râu enumerate în Directiva Habitate. Proiectul, care se axează în special pe populațiile de lipan de râu, va cuprinde diferite tipuri de studii efectuate pe teren, va revizui rezultatele existente și va organiza consultări/ateliere/interviuri pentru a evalua și a consolida cunoștințele existente cu privire la rolul prădătorilor în ceea ce privește peștii de râu protejați.

Rolul prădătorilor și controlul prădătorilor vor face obiectul verificărilor pe porțiunile de râu patrulate de sute de voluntari. Pe segmentele fluviale mai scurte, va fi studiat efectul structurilor fizice, cum ar fi plasele și structurile naturale, asupra ratei de supraviețuire a peștilor. Datele privind pescuitul electric vor fi utilizate în combinație cu camerele de supraveghere și observare a faunei pentru a monitoriza și a contabiliza prădătorii și prada, precum și pentru a evalua impactul prădătorilor asupra peștilor protejați la nivelul UE.

Consorțiul care derulează proiectul este format din universități, institute de cercetare și organizații din Austria, Belgia, Cehia, Danemarca, Germania, Italia, Polonia și Suedia. Acesta este coordonat de Universitatea Tehnică din Danemarca.

Mai multe informații sunt disponibile aici: https://protectfish.eu/

Condiția 3: Cerințele tehnice prevăzute la articolul 9 alineatul (2)

În conformitate cu articolul 9 alineatul (2), în derogare trebuie să se specifice mijloacele, sistemele și metodele de capturare sau sacrificare. Autoritatea competentă este împuternicită să declare că sunt îndeplinite condițiile impuse și să decidă mijloacele, sistemele sau metodele care pot fi utilizate, în ce limite și de către cine. Prin urmare, pot exista o serie de sisteme și circumstanțe specifice legate de timp și spațiu care se aplică limitărilor derogărilor. Cu toate acestea, numărul de păsări care ar fi ucise sau alungate (situație deosebit de relevantă în timpul sezonului de împerechere) ar trebui să fie indicat și apoi monitorizat pe parcursul derogării în toate cazurile. Aceasta se realizează uneori prin limitarea numărului de autorizații și/sau prin impunerea de cote naționale sau regionale. În orice caz, aceste cifre trebuie să rămână coerente cu obiectivul principal al Directivei Păsări, și anume conservarea păsărilor.

Prin urmare, trebuie să se țină seama de faptul că un regim derogatoriu nu poate fi utilizat pentru a reduce populația ca obiectiv în sine, ci pentru a îndeplini una dintre derogările prevăzute la articolul 9 alineatul (1), și anume fie pentru a preveni daune grave, fie pentru a proteja fauna și flora. Regimul nu poate viza eliminarea fiecărui individ dintr-o zonă, ci reducerea numărului în funcție de nivelul daunelor care trebuie atenuate sau de obiectivele de conservare pentru protejarea florei și faunei. Totuși, acest aspect nu exclude măsurile care vizează eliminarea sau împiedicarea stabilirii coloniilor de reproducere sau a adăposturilor de noapte în anumite părți ale unei zone mai mari, dat fiind că nu exclude prezența păsărilor individuale.

În timpul sezonului de împerechere, intervențiile privind ouăle (de exemplu, acoperirea cu ulei sau înlocuirea cu ouă false) reprezintă principala metodă utilizată pentru a controla reproducerea cormoranilor mari. Cu toate acestea, deși o serie de țări din jurul Mării Baltice utilizează în prezent metoda respectivă, această situație nu este valabilă în multe altele. Armele de foc utilizate pentru uciderea sau alungarea păsărilor și dispozitivele de alungare (pistoale cu gaz sau altele) reprezintă principalele metode utilizate în perioadele de migrare sau iernare.

Este posibilă acordarea autorizațiilor generale respectând în același timp condițiile formale prevăzute la articolul 9 alineatul (2), și anume autorizațiile care nu sunt acordate unor persoane anume, ci mai degrabă unei categorii generale de persoane autorizate, cum ar fi proprietarii de terenuri și agenții acestora. Cu toate acestea, astfel cum se indică în Ghidul privind vânătoarea durabilă, spre deosebire de articolul 9 alineatul (1) litera (c), care prevede acordarea derogărilor în „condiții strict controlate", textul articolului 9 alineatul (2) nu exclude astfel de autorizații generale pentru derogări în temeiul articolului 9 alineatul (1) litera (a). În această privință, astfel cum se precizează și în Ghidul privind vânătoarea durabilă în temeiul Directivei Păsări, presupunând, desigur, că derogarea acoperă toate aspectele menționate la articolul 9 alineatul (2), se preconizează că motivele care justifică acordarea derogărilor în favoarea unei categorii largi de persoane ar trebui să fie specificate în mod clar în derogare.

În cele din urmă, deși derogările trebuie aplicate la nivelul statelor membre, coordonarea între statele membre ar putea fi utilă (a se vedea caseta 3).

Caseta 3: Utilizarea derogărilor pentru rutele de migrație pentru a preveni producerea de daune grave pe teritoriul unui alt stat membru

Este posibilă utilizarea controlului coordonat al populației, inclusiv aplicarea unor „derogări pentru rutele de migrație", în virtutea cărora derogările pentru specii precum cormoranul mare ar fi acordate într-o țară pentru a preveni producerea daunelor grave într-o altă țară.

Această abordare poate fi adoptată fie în contextul unui plan de gestionare la nivel internațional elaborat în temeiul unei convenții sau al unui acord internațional la care UE este parte, fie într-un cadru similar aprobat de toate statele membre în cauză.

Cu toate acestea, pentru a stabili o abordare coordonată, este esențial să fie disponibile informații exacte și actualizate pentru a determina valori de referință favorabile pentru populația cormoranului mare (dimensiunea populației, aria de extindere și întinderea habitatului). În al doilea rând, ar trebui instituit un sistem solid și coordonat de monitorizare care să furnizeze periodic date privind numărul, ratele de supraviețuire și de productivitate.

Ulterior, trebuie să se ajungă la un acord cu privire la populația de referință favorabilă în raport cu rutele de migrație și să se stabilească un prag de siguranță pentru a asigura o abordare precaută. Pe baza acestui acord, ar putea fi stabilit un nivel de referință separat pentru fiecare țară în parte. Ar trebui să se ajungă la un acord cu privire la aspecte precum scara geografică pentru coordonarea și evaluarea menționate anterior ale planurilor de gestionare în scopul de a evalua starea populației și coordonarea și evaluarea abordărilor în materie de gestionare.

Prin urmare, este în egală măsură esențială evaluarea periodică a situației și, prin urmare, monitorizarea nu numai a numărului, a ratelor de supraviețuire și de productivitate a speciilor, ci și a exploatațiilor piscicole, inclusiv evaluarea daunelor. Acest aspect este fundamental pentru a se asigura că sunt îndeplinite toate condițiile aplicabile în temeiul articolului 9 și pentru a evalua eficacitatea măsurilor, pentru a fundamenta deciziile de gestionare în curs și pentru a adapta strategiile, după caz.

5. **Studii de caz**

5.1. *Soluționarea conflictelor dintre cormoranul mare și bazinele de creștere a crapului din Croația*

În Croația sunt înregistrate 15 bazine de creștere extensivă a crapului, care acoperă o suprafață de aproximativ 12 000 de hectare. Toate constituie situri importante pentru reproducerea și migrația păsărilor de apă și sunt incluse în rețeaua Natura 2000. Deși cormoranul mare (*Phalacrocorax carbo sinensis*) nu este o specie vizată de clasificarea APS, acesta este prezent în mod regulat în zona bazinelor de creștere a crapului și se hrănește din acestea. Deși nu constituie o populație atât de numeroasă ca păsări reproducătoare, există o presiune semnificativă din partea păsărilor care iernează, printre care se numără în principal cormoranii proveniți din alte părți ale Europei (până la 20 000 de păsări migrează în Croația în fiecare iarnă).

Cormoranul mare a fost o specie strict protejată în Croația până în 1995, iar statul a fost acționat în justiție de o serie de ferme piscicole care i-au solicitat despăgubiri financiare pentru daune. Statul a pierdut toate acțiunile în justiție și a fost obligat să plătească sume mari de bani de-a lungul anilor.

După ani de eforturi comune depuse de către ornitologi și sectoarele conservării naturii și pescuitului, statul a convenit să ofere fermelor piscicole stimulente financiare anuale pentru „menținerea ecosistemelor bazinelor de creștere a crapului" (în loc să plătească compensații pentru daunele cauzate). Această măsură, care este în vigoare din 2008 și care a fost acceptată pe scară largă, se aplică și în prezent.

În conformitate cu cadrul de acțiune prioritară al Croației pentru perioada 2021-2027, în perioada 2014-2016, Ministerul Agriculturii a oferit sprijin de stat fermelor piscicole „pentru menținerea ecosistemelor bazinelor de creștere a crapului”, în valoare totală de 3,5 milioane EUR. Începând din 2018, acest sprijin a fost revizuit pentru a compensa „daunele cauzate bazinelor de creștere a crapului de diferite specii de păsări și de alte animale”, valoarea totală a sumelor alocate ridicându-se la 8,7 milioane EUR în perioada 2018-2020. Compensațiile au fost plătite de la bugetul de stat pe baza ordonanțelor anuale ale Ministerului Agriculturii și au fost alocate pe hectar de suprafață productivă a bazinelor piscicole. În cazul bazinelor piscicole protejate în mod special în care este interzisă vânătoarea, sprijinul a fost majorat cu 30 % în 2020 și cu 50 % din 2021. Sprijinul este acordat și în prezent, iar în septembrie 2024 prima a fost majorată la 902,18 EUR pe hectar de suprafață productivă.

În 2024, a fost activată o nouă măsură în cadrul Programului operațional pentru pescuit și acvacultură implementat de Republica Croația pentru perioada de programare 2021-2027, intitulată „Măsura II.10. Acvacultura care furnizează servicii de protecție a mediului”. Această măsură asigură compensarea costurilor suplimentare și/sau a pierderilor de venit care rezultă din aplicarea în acvacultură a unor metode care corespund nevoilor specifice ale mediului și care fac obiectul unor cerințe speciale în materie de gestionare ce decurg din desemnarea zonelor ca parte din rețeaua Natura 2000. După cum s-a menționat anterior, toate bazinele de creștere extensivă a crapului fac parte din rețeaua Natura 2000 și trebuie să pună în aplicare măsurile de conservare definite în Ordonanța privind obiectivele și măsurile de conservare aplicabile APS.

Deși bazinele de creștere a crapului nu au fost desemnate în mod specific pentru cormoran, deoarece nu este enumerat în anexa I la Directiva Păsări, păsările fac parte integrantă din gestionarea sitului Natura 2000, deoarece trăiesc în colonii aflate în apropierea altor specii de păsări care se hrănesc cu pești pentru care situl a fost clasificat. De asemenea, acestea împart bazinele piscicole ca habitate de hrănire pe timp de iarnă. Prin urmare, orice acțiune de vânare sau alungare a cormoranilor ar avea efecte negative directe și asupra altor specii de păsări.

Măsura se aplică în perioada 1 august 2024-31 decembrie 2029 ([11]) (ultimul an de eligibilitate fiind 2028). Criteriile pentru măsura II.10 includ punctajul bazat pe statutul de protecție a bazinului piscicol (rezervă specială, parc natural), suprafața bazinului piscicol (>1 000 ha; 400-1 000 ha; <400 ha) și tipul de fermă piscicolă (microîntreprindere și întreprindere mică; întreprindere medie; întreprindere mare) ([12]). Prima este stabilită la 356 EUR/ha ([13]) pentru zona de producție înregistrată a unui bazin piscicol, dar „nu poate depăși 35 % din venitul anual obținut din vânzarea produselor din acvacultură ale utilizatorului în anul calendaristic de referință”. Această primă s-a bazat pe calculele efectuate în cadrul „Proiectului de Integrare Natura 2000 în UE – NIP” din Croația, care a utilizat conceptul de cost de oportunitate, prin compararea veniturilor și a costurilor corespunzătoare bazinelor piscicole convenționale cu cele extensive. Compensațiile sunt plătite în proporție de 70 % de la bugetul UE și în proporție de 30 % de la bugetul de stat.

În concluzie, după mai multe decenii de tentative de abordare a problemei cormoranilor în Croația prin îndepărtarea sau alungarea păsărilor care se hrănesc cu pești și prin compensarea oricăror daune cauzate, situația a fost îmbunătățită prin redirecționarea eforturilor către oferirea de stimulente pentru menținerea valorii biodiversității bazinelor piscicole de creștere extensivă a crapului, precum și pentru acceptarea prezenței speciilor de păsări care se hrănesc cu pești, inclusiv cormoranul. Provocările care trebuie abordate în viitor sunt legate de asigurarea viabilității economice a bazinelor de creștere extensivă a crapului și de dezvoltarea altor servicii diversificate bazate pe valori naturale.

5.2. *Gestionarea cormoranilor în Danemarca*

Planul actual de gestionare al Danemarcei pentru conflictul dintre cormoranul mare și exploatațiile piscicole a fost publicat în martie 2022 și se bazează pe principiul gestionării conflictelor locale stabilit în planul anterior, care a fost valabil în perioada 2016-2020. Scopul planului este de a găsi un echilibru între menținerea unor populații viabile ale speciei și abordarea preocupărilor industriei pescuitului.

Populația de cormorani din Danemarca a început să crească în anii 1980 datorită îmbunătățirii protecției în Danemarca și în restul Europei. Populația a rămas relativ stabilă, la aproximativ 39 000 de perechi în perioada 1993-2006. Cifrele au scăzut apoi la aproximativ 25 000 în 2013, dar au crescut și apoi s-au stabilizat. În 2020, populația daneză a fost estimată la aproape 32 000 de perechi.

Potrivit principiului care stă la baza planului de gestionare a conflictelor, provocările reprezentate de cormoran trebuie abordate la nivel local. Hrănirea cormoranilor ar trebui redusă în zonele care sunt importante pentru stocurile de pește și în care sunt prezente specii de pești vulnerabile. Danemarca a desemnat o serie de domenii prioritare în care sunt concentrate majoritatea eforturilor legate de gestionarea coloniilor de reproducere.

Înainte de aplicarea controlului letal, trebuie testate mai întâi alte soluții, cum ar fi alungarea păsărilor sau utilizarea dispozitivelor tehnice de intimidare, în măsura în care aceste acțiuni sunt posibile din punct de vedere practic și economic pentru a preveni daunele. În cazul în care aceste măsuri nu sunt satisfăcătoare, se pot lua măsuri de reglementare printre care împușcarea, acoperirea cu ulei a ouălor sau distrugerea cuiburilor și a ouălor. Aceste măsuri pot fi puse în aplicare numai după obținerea unei autorizări prealabile. Practica a demonstrat că, în cazul cormoranului mare, utilizarea unor tehnici de alungare completate de un control letal limitat sporește eficacitatea alungării.

Pe lângă o autorizație de reglementare din partea Agenției Daneze pentru Natură, tragerea cu arma necesită, de asemenea, un permis de vânătoare valabil și o autorizație din partea proprietarului terenului. Controlul letal poate avea loc între 1 august și 31 martie (și între 1 aprilie și 1 mai, pentru a proteja cambula de Baltica, somonul și păstrăvul care migrează în mare).

Acoperirea cu ulei a ouălor și/sau distrugerea cuiburilor și a ouălor pot fi autorizate pentru a reduce dimensiunea coloniilor existente sau pentru a împiedica crearea de noi colonii. Acestea pot fi efectuate în coloniile de cormorani enumerate în planul de gestionare, în coloniile situate pe o rază de 30 km de zonele de coastă desemnate ca fiind importante pentru pescuit și stocurile de pește sau în cursuri de apă și lacuri în care există păstrăv argintiu, lipan, somon, păstrăv sau anghilă sau în coloniile situate la mai mult de 30 km de astfel de zone desemnate, dacă se poate dovedi că respectiva colonie cauzează daune considerabile peștilor, exploatațiilor piscicole și intereselor piscicole. Acoperirea cu ulei a ouălor și distrugerea cuiburilor și a ouălor implică eliberarea unei autorizații de reglementare din partea Agenției pentru Natură, precum și a unei autorizații din partea proprietarului terenului.

Planul a fost elaborat în urma dialogului cu grupul de lucru instituit privind cormoranii și a fost finalizat de Ministerul Mediului. Acesta nu are un termen de încheiere, dar va fi evaluat, iar instrumentele sale vor fi actualizate pentru a reflecta noile cunoștințe și experiențe din domeniu.

Caseta 4: Este justificat să se considere cormoranii mari ca fiind o amenințare gravă la adresa diferitelor populații de pești din Țările de Jos?

Mennobart van Eerden & Stef van Rijn și-au revizuit rezultatele monitorizării pe termen lung în Țările de Jos și au publicat observațiile în revista Ravon 87, decembrie 2022, volumul 24 | numărul 4, p. 78-81

https://natuurtijdschriften.nl/pub/1019938/RAVON2022024004004.pdf

Rezumat

Țările de Jos „nu au intervenit niciodată prin luarea unor măsuri de control al populației". Cu toate acestea, populația de perechi reproducătoare tinde să scadă, în special în regiunea lacurilor mari din zona IJsselmeer (reducere >80 %), în paralel cu o reducere semnificativă a disponibilității nutrienților. Fiind adăpost pentru specii în anii 1970 și 1980, coloniile de reproducere au devenit mult mai mici și s-au deplasat către apele interioare de dimensiuni mai reduse. Aceste corpuri de apă de dimensiuni mai reduse prezintă o calitate îmbunătățită a apei și stocuri sporite de pește. Din datele pe termen lung privind consumul de pește reiese în mod clar că, în ceea ce privește cormoranii, aceștia se hrănesc în principal cu pești mici (7-25 de centimetri), care se găsesc din abundență. Întrucât alimentația lor (astfel cum a fost studiată prin determinarea otoliților) reflectă în mare măsură compoziția peștelui, se consideră că specia cormoranului mare reacționează la disponibilitatea peștelui printr-o abordare ascendentă. Coroborată cu o captură naturală de 20 % sau mai puțin din stocul de pește, la nivelul sistemului de apă există puține temeri legate de acțiunile cormoranului mare ca pasăre de pradă. Această situație poate surveni numai la nivelul corpurilor de apă de mici dimensiuni sau foarte populate la nivel local, în special atunci peștii sunt lipsiți de adăpost (lemn mort, macrofite etc.). Gestionarea habitatelor piscicole pare a fi o măsură utilă pentru reducerea riscului de prădare de către cormoranii mari, în special în apropierea barajelor, a stăvilarelor sau a culoarelor de migrație pentru pești.

6. **Raportarea cu privire la derogări**

Raportarea transparentă cu privire la derogări și la capturile coordonate este esențială pentru a consolida încrederea în rândul părților interesate și pentru a asigura respectarea acordurilor internaționale. Prin urmare, Comisia a elaborat vizualizatori de date online privind derogările ([10]). Aceștia prezintă informații detaliate privind derogările anuale transmise de statele membre, precum și statistici privind caracterul exhaustiv al rapoartelor respective:

— prezentare generală a derogărilor și excepțiilor de la regimul de protecție a speciilor din UE;

— derogări individuale și informații detaliate cu privire la acestea și

— caracterul exhaustiv al datelor cuprinse în rapoartele naționale privind derogările și excepțiile.

([10]) Prezentare generală a derogărilor și excepțiilor de la regimul de protecție a speciilor din UE | Agenția Europeană de Mediu.

7. **Informații suplimentare**

Documentele din cadrul proiectului INTERCAFE finanțat de UE, care a implicat o colaborare strânsă cu principalele părți interesate pentru a studia în detaliu diferitele conflicte dintre cormoran și exploatațiile piscicole, sunt disponibile la adresa: https://www.ceh.ac.uk/our-science/projects/intercafe.

Documentele de sinteză privind distribuția, aria de răspândire, ecologia, starea și tendințele populației cormoranului mare, interacțiunile sale cu peștii, pescuitul și acvacultura și gestionarea conflictelor dintre cormorani și pescuit sunt disponibile pe pagina web a Comisiei referitoare la Directiva Păsări:

— Întrebări frecvente privind ecologia cormoranilor pentru a înțelege mai bine biologia, ecologia și comportamentul acestora;

— Numărul și distribuția cormoranilor în Europa, furnizând explicații cu privire la monitorizarea și contabilizarea numărului de cormorani în UE;

— Interacțiunile dintre cormorani, pești și pescării, care sunt cele mai frecvente surse de conflict;

— Gestionarea conflictelor dintre cormorani și pescării, o sinteză a informațiilor privind măsurile și instrumentele de gestionare utilizate pentru reducerea problemelor provocate de cormorani în cadrul pescăriilor;

— Aspectele sociale, culturale și juridice ale interacțiunilor dintre cormorani și pescării, precum și ecologia păsărilor și a peștilor;

— O bibliografie extinsă privind cele mai importante publicații pe această temă (peste 5 000 de publicații însoțite de o căutare după cuvinte-cheie).